

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

HISTORISK AARBOG FOR THISTED AMT

Bautastene, Tømmerby Hede.

1943

Indhold.

<i>Agnes Bruun, f. Licht: Barndoms minder fra Hundborg i 1860'erne</i>	307
<i>C. Klitgaard: Nogle Selvejer- og Skudehandlerslægter fra Han Herrederne</i>	327
<i>N. Sodborg: Den forsvundne Gaard Kvolsgaard ved Bjerget</i>	376
<i>Henr. Laursen: Smaa Kulturbilleder</i>	384
<i>H. A. Riis Olesen: Om Læger og Folkekirurger i Thy</i>	409
<i>P. L. Hald: Bole Madsen Brandi's Vise</i>	427
Til Medlemmerne	434
Bestyrelse og Repræsentanter	437
Regnskab	438

Historisk Samfund.

I Foreningsanliggender bedes man henvende sig til Formanden, Sygehuslæge Toft, Vestervig, eller Kassereren, Redaktør Lustrup, Thisted.

Om Bidrag til Aarbogen eller Sager vedrørende denne henvender man sig til Viceinspektør Hald, Thisted.

Aarbogens Redaktion: Viceinspektør Hald, Thisted, Lærer T. Balle, Thorsted, Lærer Riis Olesen, Thisted.

Tidsskrifter, Bøger o. s. v. bedes sendt under Adr.: Thisted Museum, Thisted.

HISTORISK AARBOG

FOR THISTED AMT

UDGIVET AF
HISTORISK SAMFUND
FOR
THY OG HAN HERRED

1943

P. HAASE & SØN - KØBENHAVN

THISTED AMTS TIDENDES
BOGTRYKKERI
1943

Barndoms minder fra Hundborg Præstegaard i 1860erne.

Af AGNES BRUUN, f. Licht.

I DEN NÆRMESTE TID før og efter den dejlige Dag, da jeg blev 80 Aar, har jeg, som det alvorlige Menneske, jeg i Virkeligheden er, beskæftiget mig meget med mit Liv og mine Minder, — i min Alder kan Afslutningen jo ventes naar som helst. — Dette har givet mig Lyst til at samle nogle af mine tidligste Erindringer om de beskedne, men saa uendelig lykkelige Forhold i den gamle Hundborg Præstegaard, hvor vi fem Søskende fødtes, — kun Valdemar var født i Hobro ca. et Aar før mine Forældre i Vinteren 1856 flyttede til Thy¹⁾. Som den ældste af vi nulevende Søskende husker jeg vel mest fra den Tid.

Circa $\frac{5}{4}$ Mil fra Vesterhavet laa den lave straa-tækkede Præstegaard. Værelserne var rummelige og hyggelige, men lavt var der til Loftet og Vinduerne kun et Minimum i Størrelse mod dem, jeg her flotter mig med. Far søgte forgæves at skaffe Læ til den

---

¹⁾ H. H. Licht var Præst i Hundborg 1856—67, Rigsdagsmand 1861—1864, valgt i Thisted Amts 2. Valgkreds. Hans Hustru var Anania Elise Cathrine Vogelius.

ret store Have; Granerne blev kun lave og laa hen, knuget af Vestenvinden, men Østerhaven, som laa i Læ af Avlsbygningerne, var fed og frugtbar med Masser af Grøntsager, Buskfrugt, Jordbær og Blomster. Far havde forbedret Lejligheden ved at bygge en grundmuret Fløj til det gamle Vaaningshus ud mod Haven, — der var Børneværelse, Pigekammer og et ekstra Gæsteværelse. — Fra Køkkenet kom man direkte ud i et mægtig stort Bryggers uden Loft, Gulvet brolagt med almindelige Kampesten, runde og spidse, sat i Sand; en klaprende, utæt Dør førte ud til Gaarden, Blæsten susede ind overalt. I dette Bryggers var den store murede Bagerovn, hvori Mor bagte alt vort Brød, Kager, Pebernødder til Julen i store Masser, og gennem dette Bryggers skulde man til det store Fadebur eller Spisekammer, — Kælder var der ikke. Min unge smukke Mor samlede Masser af Gigt ved de mange daglige Ture gennem det store slemme Rum og maatte desværre lide under det hele sit Liv.

Jeg mindes dette interessante Fadeburs forskelligartede Indhold. Paa de lange Hylder Rækker af Glas og Krukker med det dejligste Syltetøj. Paa Stengulvet kunde der kravle store Hummere med sammenbundne Kløer, bragt om Morgenen som en Gave fra en Vorupørfisker. Tienden fra Fiskerlejet bestod iøvrigt i 90 Lispund Klipfisk, som kørtes direkte til Thisted og afleveredes til Fars Købmand, den rige brillante Agent Hundahl¹⁾, mens Mor kun beholdt et Knippe deraf, som stod opad Muren i Fadeburet; en Torsk, som maalte en Alen om Livet (jeg har selv

---

¹⁾ P. Chr. Hundahl, Købmand i Thisted, død 1875.

set Far maale saadant et Monstrum), ogsaa en Fiskergave, hang i en Snor over en Bjelke. Til andre Tider var der Slagtemad i lange Baner; Gris og Faar havde vi selv, og Gaver som en Gaas eller et Par Ænder var et meget almindeligt Fænomen i de Tider. — Studehandelen var indbringende, Befolkningen velstaaende, ligesom jeg tør sige, at de unge, glade Præstefolk var endog meget afholdte. Embedet var lille, saa vidt jeg véd paa 1.400 Rdl., og vi var 11—12 Personer hver Dag — der skulde spares, men, dels paa Grund af en Arv, dels ved Sparsommelighed, kunde Far forlade Hundborg med en Kapital paa lige saa mange Tusinde Rigsdaler som de Aar, han havde været Præst der, — altsaa 12.

Brændselet var naturligvis Tørv, særlig gode Æltetørv, hvilket sikkert var en Del af den meget heterogene Tiendeydelse „in natura“. Gaardmænd og Husmænd afleverede Tørvene i store og smaa Læs, og bagefter var der megen Kaffedrikning i den store Spisestue, hvor „Præstemadammen“ — thi det kaldtes Mor de første Aar, ligesom hun, som Præstens Datter i Hobro, var Jomfru Vogelius — selv stod for Enden af det lange Bord, selvfølgelig med stort hvidt Forklæde, og lavede Kaffe ved den blanke Messingmaskine.

En ret mærkelig Tiendeydelse var, i alt Fald i de Aars Hundborg, en vis Mængde frisk sød Mælk, som af Bønderne paa en nærmere fastsat Dag kørtes til Præstegaarden i store Spande. (En lignende Leverage, men i mindre Format, til Jordemødrene). Jeg husker ikke om Mælken arriverede paa én Dag, men ret nervepirrende var det for en ung, købstadfødt Husmoder at blive stillet overfor den Opgave hur-

tigst muligt at forvandle den Masse af fed, let for-dærvelig Mælk til meget store Oste og senere passe og lagre disse. Hvor Mor fik Kapaciteten fra, for-staar jeg ikke. Et Faktum er det imidlertid, at Mors Oste ikke var de ringeste blandt de vidtberømte „Præste“- og „Jordemoderoste“ fra Thy¹⁾, og gamle Breve, blandt andet fra Mors Onkel i København, Ju-stitsraad Gjern, melder i Prosa og Vers om Begej-stringen, naar en saadan vellagret Kæmpeost naaede Familien. Et Sted staar i Brevet:

Naar glade vi fester med kræsene Gæster,
Staar Osten fra Thy I højeste Ry.

I et andet Brev:

Det lækre fede „Møllehjul“, som I har annonceret,
Det er nu vel og lykkeligt til Staden arriveret.
Med dyb Respekt og Hjertens Tak det nu bli'r „expederet“,
„Respekten“ gælder Præstens Viv, som har det fabrikeret.

Som Forberedelse til denne første Leverance maatte anskaffes Ostepresse, Forme og meget mere, men Mor lærte altsaa ogsaa i Ostekapitlet at klare Situationen.

Vorupørfiskerne var Fars specielle Venner, efter at han, indfødt Sjællænder som han var, havde lært deres mærkværdige Sprog, — og, som andre Familier drager i Skoven en smuk Sommerdag, saadan fyldte Far og Mor Forpagterens store skumplende Vogn — som sikkert var helt uden Fjedre — med alle os Unger, Lærerinde, Pige, Madvarer og — crème de la crème — en selvkomponeret Jernovn, som Smeden havde lavet til ham, hvori man, mellem to høje Klit-ter, kunde fyre op til Kaffevandet — storartede Ture,

---

1) Om Degneostene se Aarvog 1942 S. 239.

hvor vi kom med paa Prøvefart med den store Redningsbaad, — og ellers rodede i Strandkanten efter Rav og Herligheder. — Men som altid forrest i Spilopperne, vovede jeg mig engang som 7—8-aarig for langt ud, en Bølge tog mig, jeg tabte Fodfæstet og vilde upaatvivlelig være druknet, hvis ikke en ung Skolelærerkone, som var med os, Md. Bjørndahl hed hun, øjeblikkelig var løbet ud og havde fisket mig op; frygtelig Oplevelse! Rystende og forkommen fulgte Mor os til nærmeste Fisker, hvor vi „fik tørt paa“, — jeg maatte med Spot og Skam køre hjem i Fiskerdrengens Bukser og Trøje. Endnu mindes jeg tydeligt Rædselen og det kolde Gys, da jeg lukkede Øjnene og gav op.

En stor Begivenhed i min tidligste Barndom skete, da en engelsk Damper ved Navn „Ouse“¹⁾ en tidlig Morgen strandede ved Vorupør, helt inde paa inderste Revle. Skibet blev Vrag, ingen fattede, hvordan det var kommet saa nær Land. Kaptajn Priest sov i sin fine Kahyt, stort Drikkelag havde der været om Natten, — de fleste af Besætningen tumlede op af Søvn, da Skibet stod fast og skiltes i to Dele. Saa nær Land stod det, at man i Baade let kunde tage ud og se sig om i Vraget med de fine Kahytter. Den kostbare Ladning af Manufaktur- og Luksusvarer, som var bestemt for St. Petersborg, blev — for Størstedelen ødelagt eller havareret af Søvand — bragt i Land og solgt ved Auktioner. Der kom Folk langvejs fra for at byde paa de fine Sager, og der skete det mærkelige, at vi Pigebørn, som ellers om Vinteren var klædt i Hvergarn, spundet i Hjemmet af vore egne Faars Uld, nu fik Søndagskjoler af det fineste Silketøj, og da Stykket var saa stort, var Gar-

¹⁾ „Ouse“ strandede 31. Maj 1867.

dinerne i „Stadsestuen“ af det samme Stof, mens Mor fik det vidunderligste mørkeblaa Brokade, som maaske var bestemt for en Prinsesse, til Kjole og do. sort til Foer i Sommerfrakken, fint Lærred til Lagner osv. Den sidste Auktion stod i selve Vorupør, hvor den stakkels Kaptajn Priest boede hos en Fisker som en halv Fange, mens hans meget slette Sag stod paa, — han fik aldrig mere Skib at føre. — Der solgtes bl. a. Salver, Pudder, Skønhedsmidler og andre fine Ting, — man sagde Masser laa spredt paa Stranden, ingen forstod sig paa Indholdet. Fiskerne aabnede mange Daaser, prøvede at smøre det paa Brød, men da det smagte afskyeligt som det lugtede dejligt, smed de det bort med Foragt.

Til de store Forlystelser hørte det at faa Lov at køre med Far og Mor til Thisted, vist $1\frac{3}{4}$ Mil, i aaben Vogn og med et Par sindige jyske Heste for. Vi kørte ind hos „Agenten“, Hundahl hed han, men som „Agenten“ var han kendt i hele Byen og i mange Miles Omkreds. Han var rig, værdig, med højt graat Haar og do. Bakkenbarter, havde Bryggeri og Korn- og Butikshandel. For vore Barneøjne boede han som en Konge i store, fine Stuer, men var selv kun at træffe i et ganske lille, yderst tarveligt Kontor, hvor han stod ved en høj Pult og afgjorde Forretninger med Far, — han fik jo al Klipfisken og betalte med Varer. — Naar Regnskabet var afsluttet, vankede der undertiden en Daler til hver af os Børn — i Reglen to — som den Dag var med. Det var ingen ringe Chance. Saa gik vi med Mor til hendes gode Venner, Byfoged Schouw¹⁾, en glad og fornøjelig Familie med

---

1) Ulrik Frederik Rosing Schouw var Byfoged i Thisted 1861—1870.

12 eller 14 Børn, saa der var Støj og Humør. Mor skulde i Butikker med Fru S., men alle vi Børn fik Lov at bænke os, som vi kunde bedst ved det lange Spisebord til solide Mellemmader og Mælk. Inden hun gik, tog Fru S. en vældig Kageskaal, fyldt med smaa Tvebakker, og strøede med et Sæt hele Indholdet langs hen ad Bordet; — det var forbavsende, men morsomt. En af Døtrene blev Sangerinde ved Det kgl. Theater samtidig med Augusta Skov, senere A. Lütken.

Vi endte gerne Dagen hos Provst Paludan-Müller¹⁾, Digterens Broder, hvis ældste Datter, Benedicte, i 4½ Aar var vor udmærkede og dygtige Lærerinde, indtil hun blev gift med en af Brødrene Hage, en Fætter til Adam Mackeprang paa Kiding. Det var herlige, højt begavede Mennesker, som Far og Mor havde stor Glæde af at komme sammen med, men Afstanden var saa stor, at det kun kunde ske ret sjældent. Der var 4 Sønner og 4 Døtre, alle noget ældre end vi.

Foruden deres gode Venner i Thisted besøgte mine Forældre, som rimeligt, flere Præstefamilier, især Provst Madelungs²⁾ i Sjørring, der var lidt i Slægt med Mor, og Pastor Krarups³⁾ i Skjoldborg, — og de igen os, — alle disse Besøg dog med store Mellemlum, da de var ret omstændelige. Far valgte en Dag, hvor det saa ud til godt Vejr, forhørte Forpagteren, om han kunde undvære en Karl og Heste fra Middag til Aften, selvfølgelig for en fastsat Leje; svarede der ja, fik vi en dejlig Køretur, hjertelig

---

¹⁾ Jens Paludan Møller, Præst i Thisted 1855—1864.

²⁾ Johan Henrik Madelung, Præst i Sjørring 1848—1880.

³⁾ N. B. Krarup, Præst i Skjoldborg 1859—1871.

Modtagelse, og vi Børn, som var saa lykkelige at komme med, store Oplevelser: en fremmed Have, Legekammerater og lukulliske Herligheder, som vi slutte med Øjnene, men angreb med Tilbageholdenhed, — saa gammeldags var vor Opdragelse nemlig, at vi mente, at et artig Barn tillige var et meget beskedent, og skønt Mor ikke, som hendes egen Mor, da hun var paa Visit med sin lille Pige og denne blev budt endnu en herlig Kage, svarede for hende: „Tak, den lille formaar ikke mere“, saa vidste vi dog, at en Reprimande vilde blive Følgen, om vi klemte paa som vi havde Lyst, — og den undgik vi helst.

Fornøjeligt og festligt var det ogsaa, naar der ved 3—4-Tiden rullede en Vogn op for vor Dør med glade, veloplagte Gæster, — ofte maaske dygtigt forfrosne og forklemte, naar de havde siddet 3 paa hvert Sæde; man rettede Benene, gned de valne Hænder foran Kakkelovnen, og snart duftede Kaffen, som Mor lavede i Stuen foran Maskinen, og de mange gode Kager, som de Thy-Præstekoner var berømte for, kom frem. Efter Kaffen forsvandt de to Præster i Fars Studereværelse, hvor de snart fordybede sig i de Emner, der gensidigt interesserede dem mest, Kirke- og Skoleforhold i deres respektive Menigheder, o. s. v., Politik og Krigsmuligheder — Tiden var jo den mellem 48 og 64 — samt fortalte en eller anden munter Historie. Den indre Mission med sine strenge Krav om Alvor og Forsagelse selv af de uskyldigste Glæder kendte man endnu ikke til.

Der var en stærk Adskillelse mellem Kønnene i de Tider, saavel i Kirken, hvor Mænd og Kvinder sad pænt paa hver Side af Kirkegangen (Manden for sig, Konen for sig), som i Selskabslivet, hvor Mæn-

dene som Regel trak sig tilbage for at ryge deres Piber paa egne Enemærker. Røg i Dagligstuen var ikke opportunt, og Kvinderne — utænkeligt, at de skulde blot saa meget som skele til en Cigaret. Man samledes altsaa til Aftensmaden Kl. 6, — længere end til 9—10 blev Gæsterne sjældent; de skulde jo ofte sidde 2—3 Timer og rulle henad Landevejen i sindig Kørsel. Man forstaar, at enhver Husmoder med Respekt for sig selv altid var forberedt paa uventede Gæster; fine Kager og dejligt Syltetøj spillede en stor Rolle, og Fadeburet var godt forsynet med solide Madvarer. Der slagtedes ofte i Hjemmet, Gris, Faar, Lam og Fjerkræ, hvilket alt var meget billigt. Der var ingen Slagter i Byen, hvor man kunde gøre Indkøb i Pundervis. — Til disse foran omtalte Besøg meldte man aldrig sin Ankomst; — jeg tror, man ansaa den postale Besørgelse — Postbud og Diligence — for at være for dyr og for langsom. 4 Sk. for et Brev og adskillige Dage før Svaret kom — Landposterne traskede trohjertet fra Sted til Sted, en Kop Kaffe og en Sludder pr. Gaard, — og en Bonde gik hellere et Par Mil frem og atter tilbage for at bringe en Besked, end han skrev Brev, saa meget mere som de gamle — og mange af de ældre — ikke kunde skrive, og om de kunde det, i alt Fald daarligt kunde udtrykke deres Tanker paa Papiret. Tilmed var Papir dyrt, det maatte der spares paa; megen officiel Korrespondance, i alt Fald mellem Præst, Provst og Sogneraad i 50—60'erne foregik paa et ret lille firkantet Ark, som, naar det kun var beskrevet paa en eller to Sider, lagdes sammen i pæne Folder, Kanterne puttedes ind i hinanden, en slikket Oblat, klemt fast med Oblattrykke-

ren, lukkede for Herligheden, — og Konvolutten var sparet. — Som man af det foregaaende har set, var altsaa Udflugterne pr. Heste og Vogn til Præstegaardene og til de gode Venner i Thisted ret omstændelige, men mine unge livsglade Forældre trøstede sig med de lige saa gode Venner i Sognet, selv om disse ikke ragede op i aandelig Henseende som Provsterne Paludan-Müller og senere Sonne¹⁾, Fader til den bekendte dygtige Landmand — og her maa jeg først nævne „Kammerraaden“, den rige Poul Knudsen til Ulstrup. Hans Korpus var mægtigt, hans Kinder svulmende, hans Hænder fede, med dybe Smilehuller, han var glad og gemytlig, fænomenalt dygtig Studeopdrætter og Studehandler, — men en Gentleman af Tænkemaade. Skønt ugift var han umaadelig gæstfri, hjælpsom og god til alle Sider; Formand i Sogneraadet de Aar, Far ikke var det. At besøge Kammerraaden var for os Børn som at komme til det Land Gosen, „der flyder med Mælk og Honning“, for Knudsen var selv en stor Gourmand, og han forargede Mor, naar han smurte tykt Smør paa de fine Butterdejgskringler og lagde en god Skive fed Ost paa, ligesom naar han hævdede, at en Drift Stude som hans var noget af det „lifligste“, han kendte. Det Udtryk brugte han nemlig gerne. Han var min og min Broder Pouls Gudfader, — jeg maa ærlig tilstaa, at han kun interesserede sig lidt for mig, men desto mere for Poul, som han elskede og altid paastod var kaldt op efter ham, hvad han aldeles ikke var, og aldrig glemtes det Sold, — dog uden nogen Slags Spiritus — som han foranstal-

---

¹⁾ H. C. Sonne, Præst i Thisted 1864—1875.

tede, da min Fætter Poul Vogelius en Sommerferie besøgte os, og han fik de to Drengene hjem til sig. „Vi tre Poul'er“, som han sagde, „Vi kan nok stoppe noget i os endnu, — og saa kørte han dem hjem om Aftenen til en frygtelig Mavepine og fælles Brækning om Natten og stor Uro for Mor. En anden Gang kørte han med „Poul'erne“ til Havet og gav dem, med en bred Haandbevægelse og stor Liberalitet, Tilladelse til undervejs at skyde til Maals efter Kusken paa Bukken foran dem, saa meget de lystede. En lignende Tilladelse var aldrig givet hverken i det Vogelius'ske eller det Licht'ske Hjem. — Etatsraadstitlen, som Knudsen senere fik, efter at han giftede sig med sin Broders Enke, Teaterdirektør Riis-Knudsens Mor, og med hende blev Ejer af de to Herregaarde Moutrup og Blidstrup, klædte ham aldrig, han var og blev „Kammerraaden“.

Paa samme Maade, som Kammerraaden kun nævnedes ved sin Titel, gik det Kaptajn Jagd¹⁾ paa Egebaksande, — han kaldtes af alle kun „Kaptajnen“. To Modsætninger var de to Mænd i Sandhed. Knudsen var god, gæv, gavmild og gemytlig, Kaptajnen — en ganske køn, høj Soldatertype med flot Moustache — hidsig, lunefuld og ekcentrisk, men han havde tillige udmærkede Evner. Hans Karriere var ret ualmindelig. Som ung Seminarist havde han en kort Tid været Skolelærer, men gik i 48 frivilligt med i Krigen, avancerede hurtigt til Løjtnant og efter Krigen automatisk til Kaptajn og gav gerne Partiet som den, der havde vidst alting bedre end de Overordnede. Maaske har han ogsaa virkelig ud-

---

¹⁾ J. C. H. C. Jagd, Amtsforvalter i Thisted 1882—86.

mærket sig, — i alt Fald forstod han at skaffe sig gode Forbindelser. Hans største Bedrift er imidlertid Udtørringen af Sjørring Sø¹). Paa det udtørrede Areal byggedes to store Gaarde, Egebaksande og Rosvang, og paa disse skulde drives Mejeri og Studeopdrætning i stor Stil. Senere overtoges de indvundne Arealer af et Konsortium. Til at drive Rosvang valgtes Buus, en af Datidens mest bekendte Landmænd. Kaptajn Jagd beholdt Egebaksande. Gaarden var i ganske ufærdig Stand, da Kaptajnen med sin Familie flyttede ind. Hvad man hørte derfra, lød helt eventyrligt; det sagdes, at Kørne boede baade i Stuen og paa 1ste Sal, og da Kaptajnen straks efter sin Ankomst, trods det frygtelige Roderi, der endnu herskede, foranstaltede en stor Modtagelse, hvortil han indbød de Herrer, som havde ansat ham, store og mindre Landmænd fra Egnen, og Honoratiores fra Thisted med Amtmanden i Spidsen, til en dundrende Middag, imponerede han hele Selskabet med sin Flothed og sine Vine og morede dem med sine Historier. I den store Spisesal med sine raa Vægge og sit Bjælkeloft — alt kun halvt færdigt — gik det lystigt til, og Lystigheden kulminerede, da, under selve Amtmandens Tale, en af de fine Præmiekeer pludselig kom ind i Salen og med høje Brøl og paa anden Maade gav sit Bidrag med til Festen; — man mente, at Kaptajnen selv havde arrangeret det Numer.

Hans Hustru var en fin, stilfærdig Dame, Datter af Maleren Wenzel Tornøe. De fik efterhaanden mange Børn, hvoraf de tre ældste konfirmeredes af

---

¹) Historisk Aarbog for Thisted Amt 1908 S. 29 flg.

Far og var meget lykkelige for deres mange — og lange — Besøg i Præstegaarden i Konfirmationstiden.

Kaptajnens Princip var, at Børn skulde opdrages spartansk, yderst tarveligt og med Prygl for enhver Forseelse, Pigerne ganske som Drengene, — hvilket sikkert ofte bedrøvede hans Hustru.

Nær ved Gaarden var der gravet en stor og dyb Kanal til Afvanding. Der var en primitiv Bro derover, som Folkene skulde passere, men nærmere Indgangen var der lagt to lange, svære Fjæl ved Siden af hinanden, og ad dem gik Kaptajnen ofte selv over. En Gang, jeg var der og stod ved Kanalen med hans Børn, tvang han disse, begyndende med den ældste, til at gaa over, — det var uhyggeligt at se deres Angst; Far bad for dem, men til ingen Nytte. Far blev meget vred paa Kaptajnen, især da han fik at vide, at en af Drengene et Par Dage efter faldt fra denne Bro i Kanalen og brækkede sin Arm. Der var dybt ned og Vand i Bunden; drukne kunde de vel ikke, men altsaa let komme til Skade. Følgen af hans Strenghed i Hjemmet var, at Børnene, saa snart de var voksne, tog hjemmefra, hvor de jo heller intet videre lærte. To Døtre, søde Piger, Regine og Dorte, tog Plads i Sverrig som unge Piger i Huset og blev vist gifte der; den ældste Søn, Wenzel, stak af til Amerika, og saa underligt kan det gaa, at da min ældste Broder en Aften med sin Familie sad paa Verandaen til deres Hus i Ohio, traadte Wenzel Jagd ind, og de fik sig en lang Passiar om Barndommen i det fjerne Thy.

Efter Fru Jagds Død fik Kaptajnen en yngre Lærerinde til sine Børn, min Mands Kusine, Datter

af Toldforvalter, Etatsraad Bruun i Ærøskøbing, med hvem han giftede sig. Hun var af en anden Støbning end den første Fru Jagd, klog og myndig, og det lykkedes hende at omskabe det forstyrrede Hjem og bringe Børneopdragelsen ind i normale Former. Mine Forældre tabte Familien af Syne, da de flyttede fra Hundborg, men jeg ved, at det lykkedes Jagd at blive Folketingsmand og — gennem sine Forbindelser — Amtsforvalter i Thisted, senere i København. Med sin anden Hustru havde han tre dygtige Sønner, som alle kom i udmærkede Stillinger.

Da der ingen Bager var paa Landet — hvad skulde han vel leve af, naar hvert Hjem havde sin Ovn, stor eller lille efter Vedkommendes Behov —, kendte vi Børn kun „Bagerbrød“-Wienerbrød fra „Kringlekonen“, som gerne viste sig et Par Gange om Maaneden. Vi Børn raabte Hurra, naar vi saa hende, — en gammel Kone — naa, det kalder Børn jo enhver Kvinde over 30 — med en stor Kurv paa hver af sine bøjede Arme, saa hun maatte holde Hænderne foldede paa Maven for at bære dem. Kurvene, som ikke var brede, men saa lange, at de stak et godt Stykke udenfor hende baade fortil og bagtil, var fyldt med Wienerbrød og Kringler til 1 og 2 Sk. Stk. (Man havde jo den Gang og til ind i Halvfjerdserne den gamle Mønt med Rdl. og Skl.). Et hvidt Klæde var bredt over af Hensyn til Sol og Vejstøv. Helt fuld kunde Kurven jo ikke altid være, naar hun kom til Præstegaarden, — mangen lille smudsig Haand havde sikkert gramset i den, og selv om hun tjattede den, kom der straks en anden til, men Handelen gik strygende, ogsaa hos os; det var dog altid en Variation, som man tog med.

Ja, nøjsomt og tarveligt levede vi i det daglige, men kom der Gæster, havde Mor en Evne til at gøre det fint og festligt. Hun tog de smukke gamle Broderier frem, arrangerede i et Nu Blomsterne lidt om i Stuen, og om Aftenen kastede den høje Astrallampe sit milde Lys over Bordet, og i Stagerne tændtes Stearinlys. Stor Hygge kunde der være i de gammel-dags lave Stuer. Til daglig nøjedes vi med to Tællelys paa Bordet, foran hver en lille Bakke med Kobberlysesaksen, indtil Far i 64 fra København medbragte to smaa — i Grunden nydelige — Bordlamper til Petroleum (Hængelampen var endnu ikke opfundet). De beundredes meget, men lave som de var og med en lille Rundbrænder, lyste de jo kun indenfor en lille Radius.

Man tændte Lys og Lamper m. m. ved Svovlstikker, Piber derimod med Fidibusser, som vi Børn om Aftenen lavede til Far i store Bundter; man trak dem paa en Traad, saa en enkelt kunde trækkes ud ad Gangen, og tændte dem ved Kakkellovnsilden. Svovlstikken efterlod en grim Lugt, naar man rev den af, men var iøvrigt let antændelig og derfor ret farlig. Den kunde stryges paa enhver kalket Væg, paa et sandstrøet Gulv — samt paa et Mandfolks Buksebag. — Alle Gulve var hvidskurede, og paa Landet strøede man dem, naar de var tørre efter Skuringen, ganske let over med fint Gulvsand for at skaane dem for Smuds fra Fodtøjet, — hver Morgen fejedes det fine Sand bort og nyt strøedes paa, en hel Kunst var det at vifte en eneste Haandfuld ud over et stort Stykke af Gulvet.

Tændstikkerne opfandtes først mange Aar efter. Herhen hører en lille Historie. Far prækede i en

fremmed Thy Kirke, hvor han stod foran Alteret, mens Degnen, som Skik var, gik op og ned ad Kirkegangen med Salmebogen i Haanden og ledede Sangen. Orgel var aldeles ukendt i Landsbykirker saavel som Kakkelovne; Kvinderne var godt indpakkede, og mange, f. Eks. Mor, førte med sig en lille skindforet Fodpose, da Kulden som Regel gik mest ud over Fødderne. Degnen skal altsaa tænde Lysene paa Alteret, og Far, som staar med Ryggen mod Menigheden, hører ham komme syngende af fuld Hals: „O Gud, du ser mig og du ved, alt hvad“ o. s. v., ser ham standse ved Siden af sig, gratiøst løfte det højre Ben for at forbedre Strygefladen, rive en Svovlstik af paa sin Podex, tænde Lyset, derefter om paa Faders anden Side, hvor Fortsættelsen lyder: „Ser jeg med hellig Følelse, frem til dit Alter træde“. Uden at ane det overskred han Grænsen mellem det op-højede og det latterlige — Far følte det stødende deri, — Manden selv ikke.

Den højtideligste Begivenhed i en Præstegaard var dog, naar Hs. Højærværdighed kom paa Visitats, hvilket som Regel skete en Gang for hvert nyt Stift, Præsten flyttede ind i. Biskop Kierkegaard fra Aalborg, Søren Kierkegaards Broder, ventedes altsaa. Jeg var vel 10—11 Aar og utrolig optaget deraf, det mindes jeg tydeligt. Jeg havde læst og lært om Biskopper i Historien, — mægtige, tapre, undertiden onde, — Præster nævnedes sjældent i Historien, — ja, der var naturligvis Hans Madsen i Svanninge, der lurede i Skabet, — set en Biskop havde jeg aldrig. Han maatte sikkert være stor og myndig og komme frem med en vis Pomp og Pragt. Jeg saa, hvordan Mor satte alt ind paa at kunne modtage den store

Gæst med Honnør, Huset skulde skinne af Properhed baade ude og inde, Biskoppens Værelse, hvor han skulde bo om Natten, skulde gøres saa hyggeligt som muligt med Fars private Lænestol. Saa mange af Herredets Præster, som Huset kunde rumme, skulde møde ved Gudstjenesten, hvor Far og derefter Biskoppen skulde tale, derefter hjem til den bedste Middag, der kunde præsteres. — Kogekone eksisterede ikke. — Spændingen var stor, da vi hørte Vognen komme, og for en Gangs Skyld blev mine Forventninger næsten overtrufne. Jeg syntes, han lignede en Konge, som han kørte frem i flot Landauer med fin Kusk og do. Tjener, — den sidste boede som æret Gæst i Forpagterens Stadsstue.

Mor skulde — jeg havde nær sagt: i Embeds Medfør — følge med Far i Kirken, og der sad hun og søgte, som det var hendes Pligt, at følge hvert Ord af Biskoppens udmærkede Tale, mens hendes jordiske Tanker, som hun senere betroede os, drejede sig om den til et Par almindelige Piger overladte Festmiddag, hvor det gjaldt Ære og Prestige. — Hun fik en pludselig Angst for, at Stine skulde komme for meget Salt i Suppen, at Børnene skulde gøre gale Streger eller faa Pletter paa Tøjet, — ja, maatte dog blot de to Prinsessebuddinger komme høje og lysebrune frem til Desserten — den mindste Vaklen til Siden vilde være hende en personlig Sorg og Skam. Naa, Gudskelov, alt forløb paa bedste Maade, Middagen var fortrinlig og paaskønnet stærkt, Stemningen steg og blev helt patriarkalsk, da Mor ved Kaffen præsenterede sine ualmindelige Børn, antagelig den Gang fem — for Højærværdigheden, som til min Skræk tog mig hen foran sig og spurgte: „Kan

Du Luthers lille Katekismus udenad?“ Da følte jeg mig paa sikker Grund og svarede: „Ja, og jeg kan ogsaa hele Balslevs Lærebog udenom“. Om han syntes, det lød lidt vigtigt, ved jeg ikke, — han sagde: „Du kan maaske staa paa et Ben og sige den frem?“ Det var jo et underligt Spørgsmaal, jeg tog det i fuldt Alvor og svarede efter et Øjeblik Betænkning: „Det tror jeg ikke, jeg kan“, hvorpaa han hørte mig rundt omkring i Balslev og forhaabentlig fik det Indtryk, at jeg ikke havde pralet. Han forærede mig nemlig en nydelig lille Bog i Guldsnit, hvilken Gave, tilligemed Æren af at være bleven eksamineret af en Biskop, højligt misundtes mig af mine Søkende.

De to Biskopper, vi senere saa i Hjemmet, Engelsestoft fra Odense og Laub fra Viborg, var maaske lige saa lærde som Biskop Kierkegaard, men optraadte med den største Beskedenhed, ja ligefrem Elskelighed.

En meget dramatisk Aften i min Barndom staar endnu saa tydeligt for mig, som var det sket i Gaar, — og jeg var dog kun 7 Aar. — Jeg tror, det var det Aar, da Far var blevet Rigsdagsmand, efter megen Opfordring udefra og mange Betæneligheder fra sin Side ved at være saa længe fra sit Embede, hvis Forretninger imens skulde besørges af hans Ven og Nabo, Provst Madelung i Sjørring, og Herredets andre Præster paa Omgang. Far var i alt Fald i København paa det omtalte Tidspunkt.

Forestil jer en kold, mørk Novemberaften, Sneen vælter ned, Vejene er kun farbare i Slæde. De smaa Børn er i Seng, vi store sidder paa Gulvet foran Kakkelovnen, hvor Ilden varmer vældigt og oplyser vor lille Plads, — optaget af det forbryderiske, men

spændende Foretagende at se, hvor højt vi kan faa et Termometer til at stige. Mor ser det ikke, hun sidder i Sofaen, fordybet i en Bog. Pludselig hører vi Kanebjælder, — en stor, svær Mand med sort Haar og Skæg, i Pels, laadden Hue og Pelsstøvler, iøvrigt næsten hvid af Sne, staar i Døren og siger med dyb, alvorlig Stemme de tre Ord: „Kongen er død“. — Mor var dybt grebet, vi Børn gjorde i vor Forfærdelse den sidste Attaque paa Termometret, som sprang med et lille sygt Knald, saa de interessante smaa Sølvkugler spredtes paa Gulvet. Manden var vor Huslæge, Dr. David¹⁾ fra Thisted. Han blev kun et Øjeblik, skulde videre paa Sygebesøg, — jeg antager, det har været den 16. November 1863, som Kongen døde den 15. Mor glemte helt at skænde for Termometret.

Om Krigen, som begyndte i Februar 1864, husker jeg kun lidt, eller rettere, jeg tror ikke, man talte meget derom i Børns Nærværelse, saa meget mere som ingen tysk Soldat viste sig paa vor Egn; Far saa kun Prøjsere een Gang, nemlig da han var i Aalborg for at tale med sin Biskop. Men i mit Barne-sind stod det fast, at havde Frederik VII. levet, havde det været en smal Sag for ham at jage Tyskerne ud, men jeg — muligvis paavirket af, hvad jeg havde hørt andre sige — havde en svag Mistillid til den nye Konge. Mest optaget var jeg af det mægtige Arbejde, som Mor, i Spidsen for Sognets Kvinder, udrettede for at skaffe Soldaterne — alles Helte i de Dage — varme Klæder. Alle strikkede og syede; Strømper, Tørklæder, o. s. v. ordnede i Bundter paa

---

¹⁾ Vilh. Julius David, Distriktslæge 1862—1869.

et Dusin, hobede sig helt op til Loftet i 'vort Gæsteværelse, og vi smaa Piger strikkede Moffediser og følte os samfundsnyttige.

Min sidste Erindring fra Hundborg er Tiden, da Far forflyttedes til Buderup, Gravlev og Aardestrup. Stor var Sorgen i Sognet, og den udløstes, foruden i utallige Afskedsfester i Hjemmene, i Dannelsen af en Komité — selvfølgelig med Kammerraaden i Spidsen — til Indkøb og Overrækkelse af en Afskedsgave. Det maa særlig bemærkes, at i Komitéen var, ganske mod god gammel Skik, men efter særligt Forlangende, een Kvinde. — Komitéens højtidelige Ankomst og Modtagelse staar tydeligt for mig i alle Enkeltheder. Knudsen holdt en hjertelig Tale, mange Taarer flød, — og vi Børn stod opstillet, og da saa det utænkelige skete, at Kammerraaden, vor altid muntre Ven, trak sit store røde Silkelommelørklæde frem og voldsomt prustende pudsede Næse og samtidig tørrede sine Øjne, — da overgav ogsaa jeg mig til heftig Sorg, jeg vidste ikke ret hvorfor. — Taffeluret ansaas i de Tider for at være uendelig pragtfuldt. Kaffekanden var en særlig Gave til Mor, et Slags Symbol paa mange glade og hyggelige Kaffe-drikninger sammen med den afholdte Præstekone. — Jeg sørgede en hel Del over Afskeden med mine kære Legekammerater, Forpagterens Børn. Der var 12, og de ældste, Per og Ane, var mine specielle Venner, men Tanken om Rejse og alt det spændende, som forestod, det nye Hjem med den store Have med mange Frugttræer, opfyldte mig med en saadan Henrykkelse, at jeg uden større Sentimentalitet sagde Farvel til mit kære gamle Barndomshjem.

NOGLE SELVEJER- OG SKUDEHANDLERSLÆGTER

fra Han Herrederne.

Af C. KLITGAARD.

HAN HERREDERNES Bondestand udviste i 16—1700'erne en fra det øvrige Vendsyssel forskellig og ret iøjnefaldende social Struktur, der dog maaske ogsaa i nogen Grad fandtes i det nordlige Ty, nemlig, at der var en stor Del *Selvejere* iblandt den, samt at den var stærkt blandet med Befolkningen i det norske Sørlands Kystbyer, i overvejende Grad ved Nordjyders Bosættelse der, men iøvrigt ogsaa ved norske Mænds og Kvinders, særlig Kvinders, Tilflytning til Danmark. Og Grundlaget for dette sociale Særpræg var saavel i økonomisk Henseende som med Hensyn til den nævnte Bosættelse den saakaldte Skudehandel, der ad arkivalsk Vej kan spores tilbage til ca. Aar 1600, men som sikkert har bestaaet fra „Arildstid“, og en saadan Trafik over Skagerrak og dansk Bosættelse, navnlig paa Lista i Vest Agder og i Grimstadeqnen i Aust Agder, synes at have fundet Sted allerede i Sten- og Broncealder, 2000—1000 Aar f. K., idet Gravfund i disse Egne tyder hen paa et saadant Samkvem.

I „Thisted Amts Aarvog“ 1942 har jeg omtalt en af disse fremtrædende Selvejer- og Skudehandler-

slægter, *Slægten Toft* fra Klim; i det følgende skal nogle andre Han Herreds Slægter af tilsvarende Beskaffenhed gøres til Genstand for Omtale, nemlig Slægten *Kiib* med dens Forgreninger i Slægterne *Bondrup, Faarbæk, Klim, Nørgaard, Vestergaard* med flere, og jeg bringer saavel *Carlsbergfondets Direktion*, der støtter mine Arkivstudier vedrørende Nordjyllands indre Historie i Almindelighed, som *Direktionen for Den grevelige Hjelmstjerne-Rosen-cron'ske Stiftelse* min ærbødige Tak, fordi jeg ved deres Hjælp er blevet i Stand til at foretage disse ret omfattende Arkivundersøgelser vedrørende de her omtalte Slægters genealogiske saavel som økonomiske og erhvervsmæssige Forhold. Endvidere takker jeg Kommuelærer *P. Rønn Christensen*, Charlottenlund, for værdifuld Bistand og Statsarkivar *Axel Ullmann*, Oslo, for adskillige Oplysninger.

Navnet *Kiib* træffer vi allerede i Slutningen af Middelalderen, uden at vi dog kan knytte det til Han Herred; men 1515 var en *Niels Kiib* Kannik i Børglum Kloster¹⁾, vel den samme, der o. 1460 blev Medlem af „Guds Legems Lav“ i Aalborg. Omkring 1550 var en *Anders Kiib* Fæster af en Gaard i Allerup i Hellevad Sogn, da Jerslev, nu Dronninglund Herred. Gaarden, der ydede en Landgilde af $\frac{1}{2}$ Løb Smør (= 9 kg) og 1 Tønde Træaske (til Lud, jvf. Pøtaske), tilhørte Fru Anne Mouridsdatter Gyldenstjerne til Aagaard, død 1545, fra hvem den kom til hendes Søn Mourids Olsen Krognos til Aagaard, død 1552²⁾, og med disse Han Herreds Folk som Gaardens Ejere har vi maaske Lov til at tro, at Fæsteren

1) W. Christensen: Repertorium diplom. II Nr. 947.

2) A. Thiset: „Eline Gøyes Jordebog“ S. 28.

Anders Kiib ogsaa var fra Han Herred og af samme Slægt som de Kiib'er, vi senere træffer, navnlig i Klim, men Arkivalier fra hin Tid er sparsomme¹⁾, saa der lader sig intet oplyse herom.

En *Peder Andersen Kiib* i Klim var Fæster under Aagaard 1656 og 1664 (Aagaards Jordebog og Matriklen). Han var maaske Fader til *Niels Pedersen Kiib*, f. o. 1650, d. i Aarup i Kollerup Sogn 1687, 37 Aar gammel, „straks efter, at han med sin unge Hustru var flyttet derhen“. Han var 1685 Fæster i Klim Terp (Tingbogen 23. Febr. 1685, Kollerup Kbg.).

*

En *Niels Kiib*, der levede i første Halvdel af 1600'erne, kunde vel antages at være Broder til ovennævnte Peder Andersen Kiib, idet han bl. a. havde en Søn *Anders*, men det er tvivlsomt, om han har boet i Klim Sogn, hvor hans Børn og Efterkommere fortrinsvis havde hjemme. Han *Hustrus* Navn kendes ikke.

Børn:

1. *Laur Nielsen Kiib*, antagelig født o. 1645, var 1672 og 1682 Ungkarl i Klim, hvor han drev Skudehandel paa Norge. Stod 1672 som Ejer af en af hans Brødre Svend og Anders Kiib beboet Gaard i Bonderup i Haverslev Sogn, Hk. 6-3-2-1²⁾; men han synes dog først 1679 at have faaet Ad-

---

¹⁾ Klim, V. Thorup, Vust Kirkebog begynder først 1756, og af ældre Kilder haves Matriklerne 1664 og 1688, forskellige Skattemandtal, Jordebøger, Fæsteprotokoller og Skifteprotokoller for Fæstegods samt Aalborghus m. fl. Amters Skifter 1692—1793, hvori bl. a. Skifter efter Selvejere.

²⁾ Mandtal til Familie- og Folkeskat 1672.

komst paa den, idet Ove Brockenhuus 21. Oktober d. A. pantsatte den for 200 Rdl. til „velagtede Karl“ Laurids Nielsen af Klim¹⁾. Han nævnes ogsaa som Ejer af denne Gaard og tillige af Bonderup Vejrmølle, Hk. 0—2—0—2, samt af Bondeskylden af 2 Gaarde i Gøttrup Sogn²⁾, og fremdeles stod han 1710 som Ejer af Gaarden i Bonderup³⁾, som Broderen Svend da var Bruger af. Laurs Nielsen, der ikke kaldte sig Kiib, men undertiden kaldes *Klim*, var 1683 Købmand i Skien⁴⁾, men 1699 og 1710 var han Borger og Købmand i Kragerø og er vist den Laurits Nielsen, som blev begravet der 20. Juni 1714⁵⁾. I saa Fald var han gift med *Evfæmia* . . . ., der blev begravet i Kragerø 8. Maj 1743, og dette Ægtepar havde en Søn, *Jens Laursen*, hvis betydelige Formue tilfaldt Kragerø.

2. *Anders Nielsen Kiib*, se Linie A.
3. *Peder Nielsen Kiib*, se Linie B.
4. *Svend Nielsen Kiib*, se Linie C.
5. *Christen Nielsen Kiib*, f. 16 . . ., d. . . . ., boede i

---

¹⁾ Landst. S. og Pb. 24. Marts 1680.

²⁾ Forarbejder til Matriklen af 1688.

³⁾ Mandtal til Familie- og Folkeskat 1710.

⁴⁾ Forarbejder til Matriklen 1688.

⁵⁾ Velvilligst meddelt af Statsarkivar Axel V. Ullmann, Oslo. Da Kragerø indtil 1666 hørte til Skiens Distrikt og selv langt senere indbetalte den kgl. Skat der, skal man ikke lægge for stor Vægt paa, at Laurs Nielsen 1683 kaldes Købmand i Skien; han kan godt da have boet i Kragerø.

Klim 1695, da han 10. og 27. Aug. af sin Broder Anders købte dennes Parter i Jens Andersens og Svend Pedersens Gaarde i Klim¹⁾, men videre om ham er ikke fundet, og han er sandsynligvis død uden Afkom.

6. *Maren Nielsdatter Kiib*, gift med Niels Laursen i Klim, død før 1672, hvis Søn *Christen Nielsen* 1682 og 1695 boede i en Ryttergaard sønderst i Klim²⁾ og var gift med *Dorte Gregersdatter*.

*

LINIE A.

Anders Nielsen Kiib, f. o. 1650, d. 1728, Registrering 30. Dagen 10. Aug.³⁾. Købte 1679 Herligheden af en Gaard i Klim sammen med Broderen *Peder* af Landsdommer Andreas v. Engberg paa Ravnstrup⁴⁾, levede 1681 i Bonderup sammen med Broderen *Svend* i en Gaard, som Broderen *Laurs* ejede, men var senere (1693) Skudehandler i Klim og sejlede allerede 1681 som Skipper og Skudeejer paa Norge fra Klim og laa 1681 paa Blokhus Strand med sin Skude, der bl. a. medførte 14½ Td. Tjære, hvilket da var ulovligt⁵⁾. Sammen med Broderen *Peder* ejede han 1683 Herligheden af et Bol og et Hus i Klim By⁶⁾, hvilke svarede Landgilde til Klim Kirke, og 1688 forpligtede de sig overfor Kongen til at yde Landgilden i rette Tid og give Kirken For-

---

1) Han H. Tgb.

2) a. St. 7. Nov. 1696.

3) Aalborghus m. fl. A. Skiftepr. 8. Aug. 1730, Bl. 358.

4) a. St.

5) Mandtal til Folkeskatten og Hvetbo H. Tgb. 15. Okt. 1683.

6) Markbogen 1683.

købsret, naar Herligheden skulde sælges. Brødrene ejede ogsaa Herligheden af et Bol i Klim By, som svarede Landgilde til Torup Kirke, og angaaende den afgav de en lignende Forpligt¹).

Han er antagelig den Anders Nielsen i Klim, som 10. og 27. Aug. 1695 solgte til sin *Broder* Christen Nielsen sine Parter i Jens Andersens og Svend Pedersens Gaarde i Klim²), og 1726 solgte han et Bol i Klim, Hk. 1—2—0—0, til sin Søn Jens Andersen Kiib.

Anders Nielsen synes at have været gift 3 Gange; gift 1° med *Maren Kjelsdatter*, der tidligere havde været gift med *Peder Olufsen*, som 1683 boede i Lørsted Vandmølle i Haverslev Sogn, og med hvem hun havde en Søn *Ole Pedersen*, der 1698 boede i Lørsted, og for hvem Anders Nielsen kaldes Stiffader³). Gift 2° med *Maren Pedersdatter*, der var død nogle Aar før 1717 og blev begravet i Klim⁴). Gift 3° med *Johanne Nielsdatter*, som levede 1730, og som antagelig ogsaa havde været gift før og havde en Søn *Christen Andersen*, der kaldte sig *Kiib*, og for hvem Anders Nielsen ogsaa kaldes Stiffader⁵). Om denne *Christen Andersen Kiib* og hans store Afkom se Side 369.

Anders Nielsen Kiib havde i sine Ægteskaber 4 Børn, af hvilke antagelig 1 var af 1. Ægteskab, 2 af 2. Ægteskab og 1 af 3. Ægteskab⁶).

¹) Kronens Skøder 13. Feb. 1688.

²) Han H. Tgb.

³) a. St. 29. Okt. 1698.

⁴) a. St. 22. Marts 1717.

⁵) a. St. 4. Dec. 1698.

⁶) Jvf. Aalborghus A. Skifteprotokol 1728 Bl. 350 og 8. Aug. 1730.

Børn:

1. *Peder Andersen Kiib*, f. 1684, d. i Kbh. 1717, antagelig indkaldt til Flaaden under den store nordiske Krig, ugift¹⁾).
2. *Maren Andersdatter Kiib*, f. o. 1690, d. efter 1740; tjente 1717 i Arendal og var 1730 gift med Sømand *Arent Alfsen* paa Vestre Sandviken i Øjestad Sogn ved Arendal²⁾).
3. *Jens Andersen Kiib*, f. 16 . . , levede 1730 og fik 1726 Skøde af Faderen paa et Bol i Klim, Hk. 1—2—0—0³⁾). Menten 1717 at være i Kbh. og var vel da indkaldt til Flaaden i Krigen 1709—20⁴⁾). Gift med N. N.

En Søn var muligt *Lars Jensen Kiib* i Klim 1786, gift med *Anne Marie Sibille Simonsdatter*, som 1787 fik en Søn *Simon (Larsen Kiib)* døbt i Klim.

4. *Niels Andersen Kiib*, „velfornemme Mand“, f. 16 . . , d. 1729. Ejede Klim Nørgaard, Hk. 6—7—3—2, Skovens Gaard i Klim, Hk. 3—7—2—2, der var uden Lade og Beboere 1738, Part i Nørgaard i Bejstrup, Hk. 9—1—0—1 (Peder Larsen), 6 Huse i Bejstrup, 1 Gd. i Manstrup i Bejstrup Sogn, Hk. 8—4—0—1 (Chr. Thomsen); Vestergaard i Klim, Hk. 5—3—0—1 (Niels Christensen); 10 Huse i Klim; Klitgaard i Klim, Hk. 2—6—0—0 (Chr. Pedersen Kold), Huset Hjortholm i Klim; Gaarden Røge i V. Thorup, Hk. 1—5—2—1 (Chr. Thomsen); Huset Rykind i Vust, Hk.

---

¹⁾ Han H. Tgb. 22. Marts 1717.

²⁾ a. St.

³⁾ Skiftet efter Faderen.

⁴⁾ Han H. Tgb. 22. Marts 1717.

0—0—1—2, hvilket Jordegods med Halvdelen af Klim Kirketiende med Herlighedsafgifter, Hk. 8—4—0—0, ved Skiftet efter Niels Kiibs Enke 1. Juni 1740 takseredes til 2405 Rdl., og hendes Bo udviste ialt et Overskud paa 2454 Rdl.¹⁾.

Niels Andersen Kiib boede 1710 i Klim By og holdt 2 Karle og 1 Pige²⁾, men 1714 byggede han Hus ved Torup Strand paa 3. Rytterregiments Grund og siges at bebo det³⁾, men Forholdet er utvivlsomt, at han boede baade i Klim Nørgaard og ved Torup Strand, nemlig sidstnævnte Sted, naar hans Skudehandel foregik stærkest, — om Sommeren. 1725 var han indblandet i den under Broderen Christen Andersen Kiib omtalte Strandingssag, idet han sammen med Skudehandler Peder Clemmensen i V. Torup havde købt den strandede Kornladning af den hollandske Skipper for en ringe Pris. Samme Aar blev han Værge for Johanne Mundelov, Datter af Selvejer Antoni Günther Mundelov og Johanne Nielsdatter Holst i Øsløs Bisgaard, men der var vist intet Slægtskab med hende⁴⁾. 1726 udstedte han Pantebrev til Jens Pedersen Toft i V. Torup paa 300 Rdl., og 1729 læstes ved Viborg Landsting Pantebrev fra ham til samme paa 200 Rdl.⁵⁾. 1731 betalte Niels Kiib i Klim 2 Rdl. i Brandstyr til Kbh., men det var antagelig hans Enke, der menes.

Han var gift med *Else Pedersdatter*, f. 16 . . ,

---

¹⁾ Aalborghus m. fl. A. Skifteprotokol 1740, Bl. 669 b.

²⁾ Mandtal til Ekstraskat.

³⁾ 3. Rytterreg. Regnskab.

⁴⁾ Aalborg m. fl. A. Skifteprotokol 1725, Bl. 376.

⁵⁾ Viborg Landst. S. og Pb. 1726, Bl. 464, og 1729, Bl. 373.

d. i Klim Nørgaard 20. Juli 1739¹). Hun fortsatte sin Mands Skudehandel, vel ved Hjælp af sin Søn, men o. 1735 solgte hun sin Skude „Else Marie“, 7 Læster, som hun havde brugt til Fart fra Torup Strand ca. 7 Aar, til Søren Møller i Klim, som 1742 sejlede med den fra Torup Strand²). Niels Andersen Kiib og Else Pedersdatter havde 1717 5 Børn, men det ene maa være død før Forældrene og uden Afkom (Han H. Tgb. 22. Marts 1719).

Børn:

- a. *Anders Nielsen Kiib*, f. o. 1700, antagelig død o. 1735, da Moderen solgte sin Skude, og var formentlig ugift.
- b. *Karen Nielsdtr. Kiib*, f. o. 1703, d. 1735—1739, gift o. 1730 med Sr. *Niels Christensen* i Vestergaard i Klim, f. o. 1693?, begr. 17. Juni 1771, „74 Aar“, med hvem hun havde 3 Børn. Niels Christensen betegnes 1744 som „af Formue“ og var Selvejer. I Ægteskabet med Niels Vestergaard havde Karen Kiib følgende Børn, der antog Navnet *Kiib*:
  - 1) *Anne Nielsdatter Kiib*, f. o. 1733, begravet Klim 28. Dec. 1809, 76 Aar; gift 23. Sept. 1762 med Selvejer *Christen Pedersen Bonderup*, f. o. 1730, begr. 21. Daj 1799, 69 Aar; boede i Klim Vestergaard.
  - 2) *Niels Nielsen Kiib*, f. o. 1734, begr. 2. Marts 1812, 78 Aar, boede i Nørre Faarbæk, se nedenfor S. 346.

¹) Skifte Aalborghus m. fl. A. Skiftepr. 1740, Bl. 669 b.

²) Akter vedrørende Skudehandelen (Rigsarkivet), jvf. „Vendsysselske Aarbøger“ 1916, S. 288 f.

- 3) *Christen Nielsen Küb*, f. o. 1735, d. (ikke begr. i Klim indtil 1830), boede 1760 i Klim Vestergaard; købte 1760 noget Jordegods i Klim af Lars Andersen Bondrup¹).

Niels Christensen Vestergaard blev gift 2° med *Anne Christensdatter*, f. o. 1686, begr. Klim 23. Dec. 1765, 79 Aar. Om hans Slægt skal oplyses følgende:

Slægten Vestergaard fra Klim.

Vestergaard i Klim laa til Aalborghus Len og beboedes 1604 af *Christen Pedersen*; 1610, 1630, 1640 boede *Lars Christensen* her, og han nævnes endnu i Gaarden 1664²), men der var vist en Tid 2 Brugere, thi 1621 fæstede *Svend Christensen* — maaske en Broder — Vestergaard og boede her indtil 1629, da *Lars Christensen* atter staar som Fæster. *Svend Christensen* var gift med *Maren Nielsdatter* og havde følgende Børn, der 7. Jan. 1654 paa Hannæs Ting gav Lars Christensen Afkald for deres Arv efter Forældrene:

1. *Ender Svendsen*, der 1653 opholdt sig i Norge³) og var i Tjeneste hos Borger Anders Jensen Harbo i Kristiansand.
2. *Anders Svendsen*, der levede i Klim 1672 hos Lars Christensen og sejlede til Norge⁴).
3. *Anne Svendsdatter*, var gift 1° med *Peder Pedersen* i Klim og 2° med *Jens Jensen* i Klim⁵).
4. ? *Helle Svendsdatter*, var gift med *Jens Christensen* „midt i Byen“ i Klim, der 1625 fæstede en Kronens Gaard efter sin Fader Christen Pedersen, og som endnu anføres i Aalborghus Jordebog 1656,

¹) Han H. S. og Pb.

²) Mandtaller til Skat, i Rigsarkivet; Matriklen 1664.

³) Hannæs Tgb. 28. Jan. 1654.

⁴) Mandtal til Folkeskat 1672.

⁵) Thisted Amts Aarvog 1942 S. 205.

men i Mandtal til Pengeskatten 1651 og til Unionsskatten 1658 nævnes dog Helle som Fæster, saa Jens Christensen var nok død før den Tid.

Ovennævnte *Lars Christensen* var i flere Aar Kirkevæрге og Sandemand og efterfulgtes i Vestergaard af Sønnen *Christen Larsen*¹⁾, som var gift med *Margrete Larsdatter* og havde 3 Sønner:

1. *Jens Christensen Westergaard*, f. o. 1689, d. 1770, 81 Aar; var Lægdsmand og boede i Vestergaard.
2. *Niels Christensen Westergaard*, f. o. 1693?, d. 1771, „74 Aar“, tituleres Sr. og boede i Vestergaard, gift 1° med *Karen Nielsdatter Kiib* (se S. 335) og 2° med *Anne Christensdatter*.
3. *Lars Christensen Westergaard*, f. o. 1695, begr. Løgstør 20. April 1762, 67 Aar, Købmand og øjen-synlig en Mand af social Anseelse. Gift 1° o. 1723 med *Maren Pedersdatter Torup (Thaarup)*, f. o. 1698, begr. Løgstør 19. Maj 1752, 54 Aar²⁾.

Gift 2° 1757? med *Rebekka Jakobsdatter*.

10 Børn af 1. Ægteskab, 1 af 2. Ægteskab. Som Faddere ved Børnenes Daab optræder Sr. Peder Christensen Torup, f. o. 1696, d. 1771, boede i Aggersborg Torup og var Herredsskriver i Aars og Slet Herreder; Niels Larsen Toft i Gøttrup, Niels Christensen Westergaard i Klim, Jens Westergaard i Klim, Kaptajn v. Statlænder, Vilh. Helt³⁾, Præsten Poul Basballe i Aggersborg og Hustru, Niels Winther, Præstefamilien Tuxen i Kornum, Sr. Jens Toftebjerg, Sr. Jørgen Andersen Mank(?), Skipper Chr. Jensen Thise, Peder Pedersen Thaarup, Sr. Jens Bjerregaard, Sr. Stenild fra Løgstør, Birgitte Dorte Mølbæk, Maren Wittrup m. fl.

1) Skattemandtal 1682 og Matriklen 1688.

2) Samfrændeskifte 1757, Aalborghus Amt. Hendes Søster *Margrete* var gift med *Niels Larsen Toft* i Gøttrup.

3) Herredsskriver i Aars og Slet Herreder og Løgstør Birk 1718—1759, død 1759, ugift.

Børn:

- a. *Peder Larsen Westergaard*, dbt. 30. Nov. 1723, d. før 1752.
- b. *Christian Larsen Westergaard*, dbt. 22. Jan. 1726, d. Bragernæs 9. Juli 1799, var 1757 i Norge og var 1790 Købmand i Bragernæs (Drammen). Gift 9. Juli 1766 med *Christine Truelsdatter Tofte*, f. o. 1728, d. Bragernæs 9. Juli 1799, 71 Aar¹⁾.
- c. *Lars Larsen Westergaard*, dbt. 25. Marts 1728, d. i Arendal 1792, Købmand. Gift 1° med *Margrete Jensdatter Høeg*, d. o. 1761, Datter af Sejlmager i Arendal Jens Mikkelsen Høeg, f. i Løgstør, d. under et Ophold der 1742. Gift 2° med *Helvig Stiesdatter Tostrup*. Han har stor Efterslægt i Arendal.

Børn (af 2. Æ.):

- 1) *Lars Larsen Westergaard*, f. o. 1764, d. 1822. Havde 1787 en lille Krambodhandel i Arendal samt Handel med Korn, Fedeverarer og Fiskevarer. Havde en hel Del Smaafartøjer, 4—8 Reg. Tons, af hvilke 6 blev taget 1808 af Englænderne²⁾.
  - 2) *Michael Høeg Westergaard*, f. 1766, d. 1849, Købmand i Arendal, gift med *Birte Marie Brøndlund* fra Volstrup i Hørnsted Sogn (Hjørring Amt), f. 1774. d. 18 . .
- d. *Margrete Larsdtr. Westergaard*, dbt. 3. S. i Advent 1729, d. efter 1790, gift med *Christen Sahl*, f. 17 . ., d. før 1790, Købmand i Løgstør. En Datter, *Maren Sahl*, f. 1756, d. 1834, blev 1785 gift med Købmand *Hans Seeberg Knap*³⁾, f. 1757, d. 1821 i Frederikshald.
  - e. *Anne Larsdtr. Westergaard*, dbt. 20. Nov. 1731, d. før 1790, gift med Købmand i Løgstør *Jørgen Jakobsen Svindt*. Børn: 1) *Maren Svindt*,

---

¹⁾ Personalh. Tidsskr. 4. VI. 88.

²⁾ Roar Tank: Arendal, S. 367.

³⁾ Hagb. Th. Knap: Familien Knap i Norge, S. 63.

- f. 1755, 2) *Christen Svindt*, f. 1758, 3) *Jakob Svindt*, f. Løgstør 1761, var 1790 Købmand i Frederikshald, 4) *Lars Svindt*, f. Løgstør 1763, var 1790 Købmandskarl hos Købmand Tanche i Frederikshald.
- f. *Mikkel Larsen Westergaard*, dbt. 4. Marts 1734, tjente 1757 i Norde, død før 1790 uden Livsarvinger.
- g. *Else Sofie Larsdtr. Westergaard*, dbt. 17. Maj 1736, d. 1738.
- h. *Jens Larsen Westergaard*, dbt. 27. Juni 1738, tjente 1757 i Aalborg, kom ca. 1760 til Frederikshald, hvor han 1772 tog Borgerskab som Købmand. Gift med *Karen Herforth*.
- i. *Else Sofie Larsdtr. Westergaard*, dbt. Kr. Himmelfartsdag 1740, d. 1790 i Farstrup Præstegaard¹⁾; gift med *Peder Andersen Møller*, d. 1790 i Ørsnæs, Kromand i Sebbersund.
- j. *Jørgen Larsen Westergaard*, dbt. 2. Pinsedag 1742, levede 1757, død før 1790 uden Livsarvinger.
- k. *Dorte Larsdtr. Westergaard*, dbt. 10. Juni 1759, boede 1791 i Løgstør, ugift.

-
- c. *Maren Nielsdatter Kiib*, Datter af Niels Andersen Kiib og Else Pedersdatter, se Side 335, f. o. 1705, d. 28. Aug., begr. 1. Sept. 1769, 74 Aar²⁾; boede i Klim By og blev ca. 1725 gift med Selvejer Sr. *Anders Svendsen* i Nørre Faarbæk i Klim, f. o. 1700, d. o. 1744, da Enken sattes i Ekstraskat som værende „af Formue“. 1731 betalte Anders Svendsen 2½ Rdl.

---

¹⁾ Skifte Aalborghus A., jvf. Aars og Slet Herreders Justitsprotokol 10. Juli 1793 S. 1026.

²⁾ Skiftebrev 21. April 1771 nævnes i Han H. S. og Pb. 1771, Bl. 357; Aalborghus m. fl. A. Skiftebreve Nr. 431 ^{26/9} 1769.

i Brandstyr til København, 1742 ejede han Skuden „St. Katrine“, som sejlede fra Torup Strand, og som han faa Aar før havde købt af Anders Brøndum i Kollerup. Han ejede ligeledes Klim Sogns Kongetiende af 17 Tdr. Hk. og havde Jordegods for ialt 3626 Rdl. samt udestaaende Fordringer for 4372 Rdl., altsaa en Formue paa ca. 8000 Rdl., et stort Beløb i hin Tid. 28. Sept. 1750 holdtes der Samfrændeskifte efter ham¹⁾). Hans Enkes Bo udviste et Overskud paa ca. 2200 Rdl., og der fandtes stor Garderobe af Silke, Fløjl, Damask m. v., 6 Par Handsker og meget Sølvtoj²⁾).

Anders Svendsen hørte til en anset Han Herreds Slægt, om hvilken skal oplyses følgende:

Slægten Faarbæk fra Klim.

Faarbæk bestod af en Gaard, der var adeligt Fæstegods, og 1 Bol under Aalborghus Len. I Bolet, der 1562 svarede Landgilde 1 Skill. Leding³⁾), 2 Pd. Smør og 2 Hestes Gæsteri, boede da *Jens Thomsen*, og 1604 og 1621 *Lars Jensen*, der var død før 5. Nov. 1631⁴⁾), og som var gift med *Dorte Pedersdatter* og havde følgende Børn:

1. *N. N. Larsdatter*, død før 23. Septbr. 1637⁵⁾), gift med *Peder Nielsen* i Levigsgaard i V. Torup, med hvem hun havde Børnene *Peder*, *Niels* og *Christen*.
2. *Jens Larsen* i Ø. Bjerre i Gøttrup Sogn 1638 og 1650⁶⁾), gift med *Kirsten Andersdatter*. Efter ham

¹⁾ Aalborghus m. fl. A. Skifteprotokol 1750 Bl. 1033.

²⁾ a. St. Skiftebrev Nr. 431.

³⁾ Altsaa en Selvejergaard i Middelalderen.

⁴⁾ Hannæs Tgb. 5. Nov. 1631 og 27. Jan. 1638.

⁵⁾ Hannæs Tgb.

⁶⁾ a. St. 27. Jan. 1638; 2. og 13. Juli 1650.

holdtes Registrering 1662¹⁾). Enken gift 2° med Godik Jensen i Ø. Bjerre. Jens Larsen havde Børnene *Dorte, Peder, Maren, Anne og Anne*.

3. *Christen Larsen* boede 1634 i V. Torup og var en anset Mand²⁾). Hans Enke blev gift med Christen Christoffersen i V. Torup, og Familien har antagelig drevet Skudehandel paa Norge. Christen Larsen havde en Datter, *Dorte Christensdtr. Torup*, f. o. 1631, begr. 11. Feb. 1708 paa Landvik ved Grimstad, gift 1° med Adelsmanden *Jakob Henriksen Friis* til Molland og 2° 1661 med *Just Jakobsen Wolff* af Lillesand, f. 1634, d. 1711, der med hende fik Molland paa Landvik og noget Jordegods i V. Torup (1682). Af Dorte Torups 7 Børn blev *Inger Jakobsdatter Friis* gift med *Peder Jensen Toft* i V. Torup³⁾ og *Maren Jakobsdatter Friis* med *Steen Iversen* i V. Torup^{3b)}, d. o. 1695 som Forpagter af Aas i Taars, hvorefter Maren Friis 1696 ægtede den efterfølgende Forpagter *Anders Christensen* og selv døde o. 1700.
4. *Peder Larsen* i Faarbæk, Ransnævning 1636⁴⁾), levede endnu 1651⁵⁾) men død ved den Tid.

Børn:

- a. *Lars Pedersen Klim*, f. 1635, d. 1699⁶⁾) paa Landvik, Præst til Hommedal, gift med *Karen Hansdatter Torup*, f. 16 . . , d. Landvik, Skifte 6. Juli 1705, der blev gift 2° med *Frederik Rasmussen Munck*, f. 1667, d. 1717, Præst til Hommedal (Landvik). Hun var Datter af

¹⁾ Han H. Tgb. 8. Dec. 1662.

²⁾ Hannæs Tgb. 8. Feb. 1634.

³⁾ Thisted Amts Aarbog 1942 S. 207.

^{3b)} Deres Datter *Maren Steensdtr. Thorup*, f. 1682, d. 1723, blev 1711 gift med Købmand *Christen Clausen Bang* i Arendal, f. Ingstrup 1677, d. 1738.

⁴⁾ Hannæs Tgb. 27. Jan. 1638 m. fl. St.

⁵⁾ Aalborghus Jb.

⁶⁾ Finne-Gronn: „Arendals Gejstlighed“, S. 21 f. og Skifteprotokol for Nedenes Provsti 1699, Bl. 91. Landgraff: Grimstadslægter, S. 129.

Hans Pedersen i Nørgaard i V. Torup (1630), og hendes Arvinger var Søsteren Kirsten Hansdatter Torup, der var gift med Ole Christensen Griis paa Engene paa Nedenesejdet, og Halvbroderen Jens Hansen Torup i Bejstrup 1705.

- b. *Gregers Pedersen Klim*, Overformynder i Skien, f. 16 . . , d. 17 . . , gift 1671 med *Sofie Børgesdatter*, f. 16 . . , d. o. 1710, Skifte 8. Okt. 1710. 7 Børn, blandt hvilke *Laurids Gregersen Klim*, f. Skien 1675, d. Arendal 1711, Købmand¹).
- c. *Jens Pedersen* i Grishave i Klim 1683, 1699 Arving efter Broderen Lars i Norge. Var Selvejer²). 2 Børn: *Peder Jensen*, Dragon, og en Datter gift med *Svenning Steffensen* fra Gøttrup, Fæster i Faarbæk fra 1709.
- d. *Svend Pedersen* i Faarbæk, Selvejer, Hk. 3—4—0—2, og Mølle Hk. 2 Fdk. Var 1699 Arving efter Broderen Lars i Norge. Faarbæk havde han vist købt af Birkefoged Mads Sørensen Wolf i Nørholm, hvis Arvinger dog ejede Gaarden 1710³).

Svend Pedersen var gift med *Maren Andersdatter* og havde 3 Børn:

- 1) *Anne Svendsdatter*, f. o. 1685, „hæderlig begravet“ 7. Maj 1782, gift o. 1703 med *Christen Laursen Toft* i Klim Odde, der drev Skudehandel sammen med sin Søn *Svend Toft*, og 1739 solgte de Skuden „Fortuna“ til *Peder Laursen Toft* i Slettestrand⁴).

¹) Personalh. Tidsskr. 11. II. 118 (Familien Bast).

²) Gaarden ejedes senere af *Lars Jensen Sand*, der 1754 solgte den til *Thomas Mikkelsen* fra Vust.

³) Mads Sørensen Wolfs Datter „Madam“ *Mette Madsdatter*, der havde været gift med *Anders Jensen* i „Svendsgaard“ i Torup, ejede 1710 og 1730 en hel Del Gods i Klim og V. Torup.

⁴) Thisted Amts Aarbog 1942, S. 208; Han H. S. og Pb. 1739.

- 2) *Kirsten Svendsdatter*, f. o. 1692, d. Klim 1772, gift med *Jakob Andersen Winter* i Klim Odde¹⁾. En Søn *Svend Jakobsen Winter*, f. 1717, boede 1787 i Klim Odde og var gift med *Ingeborg Jensdatter*, f. 1728, levede 1787, med hvem han havde Sønnen *Jakob Svendsen Winter*, f. 1751, levede 1787 i Klim Odde²⁾.
- 3) *Anders Svendsen Faarbæk*, f. o. 1700. d. o. 1744, se foran S. 339 og nedenfor.

Maren Nielsdatter Kiib og Anders Svendsen Faarbæk havde 3 Børn:

- 1) *Svend Andersen Faarbæk*, f. 1726, begr. 28. April 1761, Selvejer i Nørre Faarbæk³⁾. Var gift med *Maren Pederdtr. Ingvarsen*, f. 1728, d. i Barselseng efter dødfødte Trillinger, begr. 3. Dec. 1760⁴⁾, Datter af Selvejer Peder Ingvarsen i Torup Ullerup og Maren Christensdatter Kiib. Efter Maren Ingvarsens Død blev Svend Faarbæk trolovet med *Else Svendsdatter (Kiib)* af Klim Nørgaard, men døde før Bryllupet, og hun blev 1762 gift med *Niels Nielsen Kiib*, der med hende kom til Faarbæk.

Af Skiftet efter Maren Ingvarsen ses, at der i Boet var meget Sølvtoj og 3 Guldringe, og blandt hendes personlige Garderobe var 2 Dusin Særke, lyseblaa Strømper, Klæder af Silke og Fløjl, overordentlig meget Lintøj, 5 Par Handsker m. m. Boet ejede ogsaa Part i et Pakhus ved Torup Strand, Fiskeredskaber m. v. samt en Del Jordegods (Toftegaard i Klim, 1/2 Skovensgaard i Klim; Ejendomme i Haverslev, V. Torup, Vust, Tømmerby og Løgsted Sogne samt i Fjer-

---

¹⁾ 1610 boede *Christen Winter* i Klim Odde.

²⁾ Folketællingen 1787.

³⁾ Skiftebrev 30. Juli 1762 (Han H. S. og Pb. 1771, Bl. 357) og Aalborghus m. fl. A.s Skifter Nr. 310 af 21. Maj 1761.

⁴⁾ Aalborghus m. fl. A. Skifter Nr. 303 af 29. Dec. 1760.

reslev i Kollerup Sogn, men Boets Formue var dog kun 1467 Rdl. kurant (à ca. Kr. 3,20). Svend Andersen har utvivlsomt ligesom Faderen drevet Skudehandel paa Torup Strand, hvor han ejede $\frac{3}{8}$ af afdøde Skudehandler Peder Clemmensens Fartøj „Helvig Marie“ paa $7\frac{1}{2}$ Læst.

Svend Faarbæk og Maren Ingvarsen efterlod sig kun 2 umyndige Børn, for hvem deres Morbroder Sr. Christen Joensen Krog i V. Torup var Værge.

- a) *Anders Svendsen Faarbæk*, f. o. 1752, d. . . . , gav 1771 sin Værge Afkald for Arv efter Forældrene 1934 Rdl., for Arv efter Mormoder Maren Christensdatter Kiib 279 Rdl. og efter Farmoder Maren Nielsdtr. Kiib 563 Rdl., ialt 1876 Rdl.¹⁾.
  - b) *Peder Svendsen Faarbæk*, f. o. 1754, levede 1769.
- 2) *Karen Andersdtr. Faarbæk*, f. 1729, begr. Klim 3. Marts 1807²⁾, gift o. 1750 med Selvejer, Sr. *Lars Jensen Sand*, f. 1708 i Haverslev, d. 1777 paa Nørtorup i Hjortdal Sogn. Han ejede o. 1750 Grishave i Klim, et Hus i Klim Terp, $\frac{1}{2}$ Gaard i Bonderup og Søndergaard i Klim, hvilket Gods han solgte, da han 1754 købte Nørtorup i Hjortdal Sogn. 1741 boede han i Haverslev Sogn og ejede Skuden „Sct. Peder“ paa 5 Læster, som sejlede fra Slettestrand. Han og hans Svoger Ingvar Laursen i Torup Ullerup ejede ogsaa Klim Sogns Kongetiende, som deres Hustruers Moder havde fæstet af dem for sin Livstid.

Lars Sand og Karen Faarbæk havde kun Sønnen *Anders Larsen Sand*, f. o. 1751, d. i Brøndum i Kollerup Sogn 15. Juni 1798³⁾. Han opholdt sig 1776 hjemme paa Nørtorup, men købte 1782 Didrik Sandgaards Gaard i Brøndum for 690

¹⁾ Han H. S. og Pb. 1771, Bl. 357.

²⁾ Skifte i Han H. Skiftepr. 1807, S. 109 og 256.

³⁾ Skifte Aalborghus m. fl. A. Nr. 1017.

Rdl., Hk. 4—0—1—1. Hans Bo udviste Overskud 680 Rdl. Var gift med *Ingeborg Kjeldgaard*, død før 1823, Datter af Forpagter Niels Kjeldgaard paa Aalegaard i Skræm Sogn. Lars Sand efterlod sig kun en Datter *Maren Sand*, der døde ugift før 1807, og som til Værgе havde Faderens Søskendebarn Købmand Bertel Christensen Sand i Løgstør.

- 3) *Maren Andersdatter Faarbæk*, f. o. 1730, begr. 26. Dec. 1775; gift 1° o. 1747 med Selvejer *Ingvar Laursen*, f. 17 . ., d. 20. Aug. 1767 i Torup Ullerup¹⁾). Han ejede sin Gaard, af Hk. 9—4—2—1, der var to sammenlagte Gaarde, endvidere Halvdelen af den af Godik Laursen brugte Gaard i Torup Holme, Hk. 1—4—2—2, 1 Stykke Jord i Holme, som Peder Larsen havde i Fæste, Hk. 2—0—3—1, 1 Sted i Tømmerby Sogn, Huset Soldal i Tømmerby S., Halvdelen af (Skipper) Chr. Laursen Hansteds Hus ved Torup Strand²⁾), ½ Klim Sogns Kongetiende, Halvdelen af det Hus, hans Svigermoder Maren Nielsdr. Kiib boede i, i Klim By, Halvdelen af Anne Klitgaards Hus i Klim, ½ Klitgaard i Klim, Hk. ialt 2—6—0—0 (Bruger Chr. Pedersen Kold), ½ Klim Odde, Hk. 3—5—3—1 (Bruger Christoffer Skovsted), Halvdelen af 2 Huse i Klim. Alle disse Halvparter var Arv efter Svigerfaderen Anders Svendsen i Faarbæk. Ingvar Laursens Bo udviste et Overskud paa 1416 Rdl. Efter hans Død 1767 ægtede Maren Faarbæk 1769 Selvejer Sr. *Christen Andersen Winter* i Østergaard i Torup Ullerup, f. 1731, begr. 30. Dec. 1790, Søn af Selvejer Anders Thomsen Winter i Klim³⁾) og Karen Christensdatter Pind; men med ham havde Maren Faar-

1) Skifte Aalborghus m. fl. A. 22. Sept. 1767, Nr. 414.

2) Chr. Laursen Hansted købte 1756 ¼ af Skuden „St. Johannes“ af Torupstrand af Gravers Jensen i Vust (Han H. S. og Pb.).

3) Skifte Aalborghus m. fl. A. Nr. 114 og Skiftepr. 1743, Bl. 877 b.

bæk ikke Børn, hvorimod hun havde 4 med Ingvar Laursen:

- a) *Anders Ingvarsen*, f. 1747, levede 1773 i Torup Ullerup og 1785 i Amtoft i Arup Sogn; drev Skudehandel og købte 1773 $\frac{1}{2}$ af Skuden „Sct. Peder“, $6\frac{1}{2}$ Læst, af Christen Laursen Hansted i Torup Strand¹⁾.
- b) *Karen Ingvarsdatter*, f. o. 1748, gift med *Christen Pind* i V. Torup, som 1769 gav Afkald for hendes Fædrearv²⁾.
- c) *Anne Ingvarsdatter*, f. o. 1751, d. i Barselseng med Tvillinger 12. Juni 1785³⁾, gift V. Torup 1776 med Selvejer *Jeppe Jensen Bisgaard* i Skræm, med hvem hun havde Børnene *Anne*, f. 1777, *Jens*, f. 1779, og *Maren*, f. 1783. Jeppe Bisgaard købte 1782 Gundestrup i Skræm af sin Fader, Hk. 11—7—0—0, samt Skræm Kirketiende.
- d) *Laurids Ingvarsen*, f. o. 1759, begr. V. Torup 1795, tiltuleres Sr.

Efter Svend Andersen Faarbæks Død 1761 (se Side 343) blev Nørre Faarbæk eller Store Faarbæk beboet af *Niels Nielsen Kiib* (se Side 335), som boede her 1762 og 1779, men nævnes 1787 i Klim Odde og atter 1801 i N. Faarbæk, saa Faarbæk er vel 1787 i Folketællingen henregnet til Klim Odde.

Han var født o. 1734 og blev begr. 2. Marts 1812, 78 Aar gl. 1762 blev han gift med *Else Svendsdatter (Kiib)* af Klim Nørgaard, f. 1736, begr. 6. Sept. 1810, 74 Aar, Datter af Svend Nielsen Klim og Anne Nielsdtr. Kiib. Else havde som foran anført været trolovet med den afdøde Svend Faarbæk. Niels

¹⁾ Han H. S. og Pb.

²⁾ a. St. Bl. 361 b.

³⁾ Skifte Aalborghus m. fl. A. 12. Juli 1785, Nr. 834.

Nielsen Kiib og Else Svendsdtr. havde følgende Børn: a) *Maren*, f. 1763, d. 1798, ugift; b) *Anne Katrine*, f. og d. 1764; c) *Anne Katrine*, f. og d. 1765; d) *Karen*, f. 1766; e) *Svend Nielsen Kiib*, f. 1768, d. 18 . . , boede 1801 som Husmand i Klim Odde og var gift med Else Klemensdatter, f. 1777¹⁾; f) *Anders Nielsen Kiib*, f. 1770; g) *Anne*, f. 1772; h) *Margrete*, f. 1777, d. 1779.

d. *Anne Nielsdatter Kiib*, Datter af Niels Andersen Kiib og Else Pedersdtr. (se Side 335), f. Klim 24. Jan. 1712, død Klim 28. Maj 1775²⁾, gift o. 1734 med *Svend Nielsen Klim*, f. 24. Okt. 1700, d. 24. Juni 1770³⁾, Søn af ? ? ? ? ? . Svend Nielsen, der var Selvejer, tituleres stadig Sr. og betegnes i Mandtal til Ekstraskatten 1744 som værende „af Formue“. Som Ungkarl i Klim betalte han 1731 i Brandstyr til Kbh. 1 Rdl. Skifte efter ham og Hustru er ikke fundet i Aalborghus Skifter. Han ejede og beboede Klim Nørsgaard, ejede Klim Kirketiende (1743) og Gods i Klim Terp, ved Torup Strand og i Ellesbøl i Vust⁴⁾. Han er antagelig den Svend Nielsen, som 1752 og 1754 ejede Skude ved Torup Strand. Hans Enke blev 1770 Forpagter af Brændevins Afgift af Klim Sogns Brændevinsdistrikt, og antagelig har hendes Mand og senere hun drevet Kro-

1) Folketælling 1801. De havde Sønnen *Niels Kiib*, f. 9. Aug. 1808 i Klim, gift med *Ane Margrete Krogh* fra Glæde i Lild S., som havde 8 Børn, af hvilke fhv. Kalkbrænder *Svend Kiib*, f. i Klim 24. Aug. 1859, endnu lever i Fjerritslev.

2) Var gift i 36 Aar. Gravsten paa Klim Kirkegaard.

3) „Jydske Efterretninger“.

4) Rigsarkivet. Landvæsenskontorets Betænkninger i H. t. Cirkulære af 3. Dec. 1757, dat. 26. Juni 1759.

hold i Klim Nørgaard. I Følge Gravstenen over hende havde de 11 Børn, af hvilke dog kun kendes 5, der dels førte Navnet *Kiib*, dels *Nørgaard*.
Børn:

- 1) *Else Svendsdatter*, f. 1736, d. 1810, gift 1762 med *Niels Nielsen Kiib* i N. Faarbæk (se foran Side 346).
- 2) *Marta Svendsdatter*, f. o. 1737, d. 1807, gift (1763) 1° med *Oluf Friendsen* i Klim, f. 1729, d. 25. Maj 1775, 46 Aar, gift 2° med *Jørgen Jensen Ravn* i Klim, f. o. 1749, d. 1805.
- 3) *Niels Svendsen Kiib*, f. 1740, d. 18. Juni 1775, begr. i Klim Kirke, 35 Aar. Var Degn i Klim-Torup-Vust 1764—75¹), ejede Halvdelen af Klim Kirketiende og en Del af Toftegaard i Klim; boede en Tid i Klim Vestergaard. Gift o. 1765 med *Ellen Nielsdtr. Kjeldgaard*, f. 17 . . , d. før 1823, Datter af Niels Kjeldgaard. Forpagter paa Aalegaard i Skræm Sogn. Hun arvede 500 Rdl. kurant efter Niels Kiibs Forældre. Efter Niels Kiibs Død blev hun gift 2° med den efterfølgende Degn, Studiosus *Lauge Lauridsen Bang*, f. 1739, d. 1787, begr. i Klim Kirke, med hvem hun havde Sønnen *Lauris Laugesen Bang*, som 1823 levede i Norge, og Datteren *Katrine Margrete Bang*, f. 1780, d. 1814, som 1809 blev gift med Pastor *Otto Fred. Lassen* i Hjortdal, senere i Kollerup-Skræm²).

Niels Svendsen Kiib og Ellen Kjeldgaard havde 4 Børn:

- a) *Albrecht Nielsen Kiib*, f. 1767, d. 1769.

¹) Thisted Amts Aarbog 1914, S. 32.

²) Jvf. „Aalborg Stiftstidende“ Nr. 31 — 1823.

- b) *Christian Nielsen Kiib*, f. 1769, boede 1823 paa Sjælland.
- c) *Anne*, f. 1771. d. som Barn.
- d) *Maren*, f. 1774, d. i Slagelse Hospital 1848, gift med *Søren Kyring*, f. Aarhus 1782, d. 1855 i Slagelse, Lærer i Holmstrup.
- 4) *Karen Svendsdatter (Kiib)*, f. 1741, d. . . . , var 1765 ugift hjemme i Nørgaard.
- 5) *Jakob Svendsen (Kiib)*, kaldte sig *Nørgaard*, f. o. 1751, d. efter 1814¹⁾. Boede i en Aarrække i Klim Nørgaard, hvor han 25. April 1778 fik Bevilling til Krohold; blev 1788 Degn i Kollerup-Skræm, i hvilket Embede han var til 1814. Gift 1. Feb. 1776 i Brovst med *Maren Nielsdtr. Kjær* fra Brovst, Søster til Degn Anders Kjær i Brovst, og med hende havde Jakob Nørgaard følgende 5 Børn:
- a) *Svend Jakobsen Nørgaard*, f. Klim 1777, d. 30. Juli 1859, Degn til Lerup og Tranum 1803—1855?, boede 1801 Janum, men som Degn i Telling i Lerup Sogn, hvor han 1817—26 ejede Mellem Mølle. Dannebrogsmænd. Gift med *Mette Marie Mortensdatter*, f. i Aarup i Kollerup S. 1774, d. 17. Jan. 1855, Datter af Morten Pedersen og Mette Nielsdatter. 9 Børn og en talrig Efterslægt.
- b) *Marta Ane Jakobsdtr. Nørgaard*, f. 1778.
- c) *Maren Jakobsdtr. Nørgaard*, f. 1780.
- d) *Mette Katrine Jakobsdtr. Nørgaard*, f. 1785, d. 1787.
- e) *Elisabet Birgitte Jakobsdtr. Nørgaard*, f.

---

¹⁾ Ikke død i Kollerup.

17. Juli 1787, d. 7. Okt. 1829, gift 1812 med *Christen Christensen Kronborg*, f. 10. April 1783, d. 23. Feb. 1853, Ejer af V. Kjelgaard i Kettrup Sogn og Søn af Selvejer Christen Christensen Kronborg i V. Kjelgaard og Anna Marie Mogensdatter Brix¹⁾). Christen Kronborg og Elisabet Birgitte Nørgaard havde 8 Børn, og i hans 2. Ægteskab 1832 med *Margrete Katrine Rasmusdatter*, f. 1809, d. 1873, var der 6 Børn. Fra dem nedstammer de i Han Herrederne fremtrædende Slægter *Kronborg* fra V. Kjelgaard og *Nørre Skovsgaard*, *Nørgaard* fra Aggersborggaard, *Vesløsgaard*, *Selbjerggaard* m. fl.

LINIE B.

Peder Nielsen Kiib var Skudehandler i Klim 1672, og hos ham levede Gabriel Pedersen og Jørgen Jensen, der „sejler undertiden til Norge“²⁾). I „Kronens Skøder“ 13. Feb. 1688 anføres, at han sammen med Anders Nielsen (o: Broderen) ejede Gods i Klim, og han er maaske Fader til den Købmand *Niels Pedersen*, der døde i Grimstad 1680, og hvis Arvinger 1682 og 1710 ejede en 1682 af Peder Andersen Kiib beboet Gaard i Klim, som forhen var i Selveje, men som var pantsat til disse Arvinger, og som Niels Andersen Kiib beboede 1710³⁾).

1) C. Klitgaard: Stambog over Efterkommere af Mogens Brix o. s. v. S. 16 og 38 (Aalborg 1898).

2) Familie- og Folkeskat 1672.

3) Mandtal til Kop- og Kvægskat 1682, Mandtal til Ekstra-skat 1710.

Ved Skøde af 9. Juli 1678 købte Peder Nielsen den Gaard i Klim, som han beboede, af Borgmester paa Christianshavn Jakob Madsens Enke Karen Ejlersdatter og deres Børn¹). Han ejede tillige 1683 en Gaard i Aggersborg Ullerup, men boede da i Matr. Nr. 8 i Klim By, som var Selveje²). Gift med N . . . N . . . .

Børn³) :

1. *Svend Pedersen (Kiib)*, boede 1681-82 i „Svendsgaard“ i Klim, som ejedes af Birkefoged Mads Sørensen Wolf i Nørholm og senere af hans Datter Mette Madsdatter Wolf, gift med Anders Jensen i V. Torup, død efter 1683; som Enke ejede hun 1717 adskilligt Gods i Han Herred.

Svend Pedersen Kiib var gift (1682) med *Maaren Andersdatter*⁴). Gaarden i Klim beboedes 1710 af *Anders Svendsen*, vel en Søn af Svend Pedersen.

2. *Niels Pedersen (Kiib)* er maaske den *Niels Pedersen* i Grimstad, død 1680, hvis Arvinger i Norge 1682 ejede en af *Peder Andersen Kiib* og *Karen Pedersdtr.* beboet Gaard i Klim, som forhen havde været i Selveje, men nu var pantsat til dem⁵). Disse Arvinger staar ogsaa som Ejere 1710, da Gaarden brugtes af Niels Andersen (Kiib)⁶).
3. . . . *Pedersdatter (Kiib)*, f. 16 . . , d. 17 . . , var gift (1700)⁷) med *Christen Jensen* i Klim, med

¹) Landst. S. og Pb. 19. Dec. 1678.

²) Matriklen 1683—88.

³) Skattemandtal 1681.

⁴) Mandtal til Kop- og Kvægskat 1682.

⁵) a. St.

⁶) Mandtal til Familie- og Folkeskat.

⁷) Han H. Tgb. 6. Marts 1700.

hvem hun havde 7 Børn, der antog Navnet *Klim* og var Selvejere og Skudehandlere i Klim og V. Torup¹). Til det, der i „Thisted Amts Aarbog 1942“ S. 203 er oplyst om deres Søn *Christen Christensen Klim*, begr. 19. Jan. 1776 i V. Torup, hvor han var Skudehandler, skal føjes nedenstaaende Uddrag af Skiftet efter ham, der ikke er uden Interesse i Henseende til hans sociale Stilling²).

Han ejede sin iboende Gaard i V. Torup, af Hk. 13—5—1—1, med 5 Huse takseret tilsammen til 760 Rdl. Det maa være et sammenlagt Brug, da en Gaard af dette Hk. ikke fandtes i V. Torup efter Matriklen 1688. Endvidere et langt Hus med 3 Beboere næst ved Gaarden og uden Hk.; i Huset var ogsaa en Smedie; et lille jordløst Hus; *Arup Kirke*, købt 1757 af Skudehandler Peder Clemmensens Enke Dorte Bast i V. Torup; 1 Gaard i Højstrup i Tømmerby, Hk. 6—6—3—0; Kærgaard i Arup, Gaarden Amtoft i Arup, Hk. 8—2—3—1½, 2 Gaarde i Skaarup i Øsløs af Hk. 5—6—2—0 og 5—6—2—0; Nørre Arup 1 Gd., Sønder Arup 2 Gd., hvilke 3 Gaarde hørte til Arup Kirke; *Vust Kirke*, af Hk. 22 Tdr., med 1 Gaard, hvilket Gods han 1756 havde købt af sin Svigermoder, Enke efter Pastor Ole Obel i Øsløs; 3 Gaarde i Bejstrup By, Hk. Hk. 6—4—0—2, 3—2—3—2, 3—1—0—1, hvilke var købt af Jens Brøndlund til N. Elkær. I hans Kontor(!) var der en Mængde Sølvtoj, bl. a. 1 Sølvbæger med Bog-

¹) Oversigt over denne Slægt se Slægten *Toft* i „Thisted Amts Aarbog“ 1942 S 202 ff.

²) Aalborghus m. fl. A.s Skifteprotokol 1776 Bl. 442.

staverne I. I. S. K. + M. C. D. V. 1727, 111½ Lod; 1 Sølvkande med Navnetræk 1709, 54½ Lod; 1 Sølvbæger med C. B. 1722, 131½ Lod; 6 Sølvspiseskeer med Bogstaverne O. O. og S. T.¹⁾, 19 Lod; 5 Sølvspiseskeer mærket S. N. S. og B. O. D. 1700, 17 Lod; 1 Potageske mærket O. J. O. og S. H. T. Endvidere var der et meget stort Indbo og en Del Bøger. *Boets Formue var 5115 Rdl.*

LINIE C.

Svend Nielsen Kiib, f. o. 1644, begr. 25. Okt. 1729, boede fra 1673 og senere i den tidligere Herredsfogedgaard i *Bonderup* i Haverslev Sogn, der tilhørte hans Broder Laurs Nielsen Kiib i Kragerø. Gift 1° med N . . . N . . ., d. 16 . ., gift 2° (1682) med *Anne Jensdatter*, f. o. 1655, begr. 17. Juni 1727, 72 Aar.

Efterkommerne antog Navnet *Bondrup*.

1. *Kirsten Svendsdtr. Bondrup*, f. o. 1669 i *Bonderup*, d. 15. Nov. 1741, ugift.
2. *Niels Svendsen Bondrup*, f. 16 . ., d. før 1760, var voksen og hjemme 1696 og 1698, efterlod ikke Livsarvinger.
3. *Maren Svendsdtr. Bondrup*, f. o. 1680, d. 22. Okt. 1754, gift o. 1705 med Selvejer *Peder Laursen (Lassen) Rod* i *Tanderupgaard* i *Bejstrup Sogn*,

---

¹⁾ o: Hans Svigerforældre Præsten *Ole Jensen Obel* og Hustru *Sofie Hansdtr. Tanche*.

- f. o. 1682, d. 25. April 1758¹). 7 Børn, der kaldte sig *Lassen* (a—g).
- a. *Lars Peter Lassen*, f. 1706, d. 17 . ., boede i Lund i Lild Sogn 1749 og 1760.
- b. *Svend Lassen*, f. 1708, d. 17 . ., gift Lerup 9. Juni 1739 med *Inger Bertelsdatter*, f. 17 . ., d. 17 . ., Enke efter Knud Nielsen i Hobro. Svend Pedersen (*Lassen*) ejede Liengaard i Lerup S. 1739—50²), boede 1745 og 1760 i Løgstør.
- c. *Kirsten Lassen*, f. 1713, d. 1794 i Skræm, gift 1° 1737 med *Christen Christensen Pind*, f. o. 1701 i Gøttrup, d. Maj 1742 i Saltum, Forpagter af Vestrupgaard i Saltum Sogn, gift 2° 1744 med *Niels Rasmussen Lund* fra Torslev i Ø. Han H., der s. A. købte Vestrupgaard af Jens Svendsen Bondrup i Blokhus (hans Hustrus Morbroder) og efterhaanden en Del Bøndergods, som lagdes under Vestrupgaard (ca. 195 Tdr. Hk.). Niels Lund solgte 1755 Vestrupgaard (12 Tdr. Hk.) med Gods (63 Tdr. Hk.) til Conrad Hachild, tidligere Pakhusforvalter ved Jacob Sewerins Skibsbyggeri i Hals (1744) og da boende paa Grønlandslykke. Niels Lund flyttede derefter til Store Lundergaard i Sct. Hans Sogn ved Hjørring, som han fik Skøde paa 1763. Samme Aar døde han, hvor-

---

¹) Var 1703 forlovet med *Else Pallesdatter Griis* af Slettegaard, Enke efter Niels Jensen Manstrup til Slette og Tanderupgaard. Hun døde imidlertid 1703, før Ægteskab med Peder Lassen Rod havde fundet Sted. Peder Lassen købte 1720 Tanderupgaard af Slægten Griis.

²) Børn døbt i Lerup: *Knud*, f. og d. 1739, *Peder*, f. 1740, *Knud*, f. og d. 1741, *Maren*, f. 1742, *Anne Katrine*, f. og d. 1749.

efter hans Enke flyttede til Skræm¹). I Ægteskab med Pind havde hun 4 Børn og i Ægteskab med Lund 3 Børn²).

- d. *Mogens Lassen*, f. 1716, d. Aarhus 1794, Student Aalborg 1738, cand. theol., Skoleholder i Nørre Tranders (1745), 1750 Hospitalspræst i Randers og 1756 Sognepræst i Asfærg-Faarup, Afsked 1788. Gift 1° med *Maren Cramer Wind*, f. 1718 i Frederikshald, 2° 1766 med *Kirstine Marie Johansdtr. Koch* af Snebjerg, gift 3° med *Anne Johanne Schløsselberg* af Asfærg. Hans Datter *Johanne Frederikkke Lassen* blev 1781 gift med Pastor *Frederik Rasch*, der sidst var Præst i Harridslev-Albæk ved Randers.
- e. *Karen Lassen*, f. 1718, d. 1799 paa Slettegaard, gift 1° 1739 med *Jeppe Jensen* af Skræm Bisgaard, f. 1710, d. 1740, Forpagter af Sønder Skovsgaard i Svenstrup Sogn, gift 2° 1741 med *Mogens Christensen Brix*, f. 1707 i Ø. Assels paa Mors, d. 1766 i Skræm, Forpagter af Sdr. Skovsgaard 1741—42, af Nørbjerggaard i Gøttrup S. 1742—60, Ejer af Skræm Bisgaard og Skræm Kirke 1760; gift 3° 16. Dec. 1773 med *Jens Bertelsen Bisgaard*³) i Gundestrup i Skræm, d. 1788?. 1788 flyttede Karen Lassen til sin Søn Christian Brix paa Slettegaard og blev 1799 begravet paa Hjortdal Kirkegaard. I Ægteskab med Jeppe Jensen havde Karen Lassen Datteren *Maren Jeppesdatter*, f. 1740, d.

¹) C. Klitgaard: Hvetbo Herred II, 199 f.

²) Aalborghus A. Skifter Nr. 362.

³) Antagelig Fader til Skudehandler og Skipper *Bertel Jensen Bisgaard* i Torup Strand, f. o. 1752. Var 1801 gift med Enken *Mette Kirstine Andersdatter*, f. o. 1754.

1785 i Skræm, gift med *Mads Poulsen* i Graven i Kollerup, med hvem hun havde 8 Døtre¹⁾. I Ægteskabet med Mogens Brix havde Karen Lassen følgende 9 Børn.

- 1) *Anne Marie Brix*, f. 1742, d. 1742.
- 2) *Anne Marie Brix*, f. 1744, d. 1829, gift 1773 med *Christen Christensen Kronborg* paa V. Kjeldgaard i Kjettrup S., f. 1738, d. 1793. De havde 8 Børn, der hørte til Han Herredernes mere fremtrædende Slægter: Kronborg, Kjelgaard, Vestergaard, Nørgaard, Djernis, Tværgaard, m. fl.²⁾
- 3) *Jeppé Brix*, f. 1745, d. efter 1810, gift 1780 i V. Torup med *Anne Jensdatter Bondrup*, f. 17 . . , d. 17 . . , D. af Jens Pedersen Bondrup og Helvig Pedersdatter Bast i V. Torup. De boede først paa Røge i V. Torup S., derefter i Koldkær Mølle i Lild Sogn og i Glæde i Lild, men ses ikke døde i dette Sogn. De havde 5 Børn, af hvilke kun *Martha Brix*, f. 1783, d. 18 . . blev voksen og 1803 gift med *Jens Ovesen* af Rær, som 1806 købte Gaarden Hesseldal i Vigsø S. og Kongetienden af dette Sogn. 6 Børn og mange Efterkommere.
- 4) *Christian Brix*, f. 1749, d. 1807, Skudehandler i Torup Strandgaard indtil 1784, 1784 Ejer af Slettegaard med Skudehandel

---

¹⁾ Mads Poulsen og Hustru boede 1761—70 i Løgstør, 1772 i V. Mølle i Lerup, ligeledes 1774. 1773 klagede hans Hustrus Moder til Stiftamtmanden over hans voldelige Adfærd mod Hustruen (Aalborghus Amts Arkiv).

²⁾ C. Klitgaard: Stambog for Efterk. af Mogens Brix og Karen Pedersdtr. Lassen, S. 16—17.

ved Slettestrand. Gift 1779 med *Anne Elisabet Møller*, f. 1748, d. 1813, Søsterdatter af Forvalter ved Bratskov, senere Skudehandler i Tranum Strandgd. („Møllers Hus“) Poul Møller. Elisabet Møller ejede som Enke en lille Brig „Christian og Elisabet“, der 1809 førtes af den senere Kaperfører og Skudehandler i Lønstrup Poul Andersen Bisgaard fra Øsløs Bisgaard. I Maj 1809 blev Briggen paa Rejse til Kristiansand opbragt af den engelske Fregat „Tartarus“, og Skib og Ladning (350 Tdr. Korn, Smør, Flæsk og Huder) indbragt til Gøteborg, hvorfra Mandskabet hjemsendtes¹). Briggen blev solgt ved Auktion i Gøteborg og blev købt til Arendal.

Christian Brix og Anne Elisabet Møller havde ingen Børn, og Mogens Brix Kjølgaard, der styrede Gaard og Handel for Brix' Enke, fik Slettegaard efter dem.

- 5) *Peder Brix*, f. 1751, d. 1806, Gaardejer og Skudehandler i V. Torup, Ejer af V. Torup Kirketiende m. fl. Ejendomme i V. Torup, Torup Holme og Klim, en rig Mand. Gift 1781 med *Helvig Pedersdatter*, f. 1731, d. 1811²), Datter og Selvejer Peder Ingvorsen i V. Torup og Maren Christensdtr. Kiib og gift 1° med Christen Joensen Krog, f. 1721, d. 1780. Se Side 372.
- 6) *Stephanus Brix*, f. 1753, d. 1808, boede

---

¹) Journalsager ang. af Fjenden tagne Kornskibe til Norge (Rigsarkivet).

²) Skifte i Han H. Skifteprotokol 1811, Bl. 431.

først i Skræm Bisgaard, 1791 i Koldkær i Lild og fra 1795 i „Brixgaarden“ i N. Tranders Sogn ved Aalborg. 1799 boede han i Solbjerg Præstegaard paa Mors, hvor han vel var Forpagter, men kom tilbage til „Brixgaarden“, hvor han døde. Gift 1773 med *Karen Jensdatter Bisgaard*, D. af Selvejer Jens Bertelsen Bisgaard i Gundestrup i Skræm S. Ægteparret havde 6 Børn, af hvilke skal anføres:

- a) *Mogens Brix*, f. 1776, d. 1831, Skudehandler i Blokhus (Slægten Brix fra Blokhus med Sidelinier Klitgaard og Pio)¹⁾.
- b) *Christen Brix*, f. 1778, Sømand, blev paa en Rejse til Ostindien dræbt af de Indfødte.
- c) *Jens Brix*, f. 1781, d. 1823, lærte 1795—1802 Handelen i Arendal, kom 1803 som Købmandskarl til Kristiansand, hvor han etablerede sig 1804, men Kriegen 1807—14 slog ham ud, og han kom paa Byskriverkontoret i Kristiansand, hvor han var Fuldmægtig, da han 1810 tog dansk juridisk Eksamen. 1813 fik han Bestalling som Overretsprokurator i Kristiansands Stift, men flyttede efter Freden 1814 til Danmark og fik s. A. Bestalling som Prokurator ved Underretterne i Nørrejylland og Landsøver-

---

¹⁾ C. Klitgaard: Stambog for Efterk. af Mogens Brix og Karen Pedersdtr. Lassen, S, 47—57.

retten i Viborg. Bopæl i Aalborg. Havde 4 Børn¹⁾).

d) *Jeppe Brix*, f. 1784, d. 1828, lærte Handelen i Kristiansand og var 1809—18 Købmand i Aalborg og Skibsreder, forpagtede 1818 „Brixgaarden“ i N. Tranders S. Hans Bo var fallit. 5 Børn²⁾).

e) *Else Katrine Brix*, f. 1791, levede 1863 ugift i Asaa.

7) *Jens Brix*, f. 1754, d. ?. Boede i Torup Strand 1788 og var antagelig Skipper. Antages at være flyttet til Holland. Gift med *Maria Batt*, f. i England 1741, men fra Holland, d. V. Torup 1788. Børn kendes ikke.

8) *Niels Christian Brix*, f. 1757, d. 1824, Købmand paa Gl. Torv i Aalborg 1782—1824³⁾. 6 Børn (Familierne Brix, Aalborg; Wesenberg, Ribe; Ring, N. Elkær, m. fl.).

9) *Else Katrine Brix*, f. 1760, d. 1785, gift 1782 med *Peder Jensen Bondrup* i V. Torup, f. 1758, d. . . . , Søn af Jens Pedersen Bondrup og Helvig Pedersdtr. Bast i V. Torup. Peder Bondrup flyttede efter 1787 til Vestergaard i Nors, men ses ikke død der. 1 Søn *Christen Brix*, f. 1784, d. 1836, Købmand i Nykøb. Mors⁴⁾).

f. *Else Lassen*, f. 1721, d. som Barn.

g. *Anne Lassen*, f. 1725, d.¹⁾, gift 10 1754 med *Jens Christensen Møller* fra Brovst, f. 1717,

¹⁾ a. St. S 57.

²⁾ a. St. 58 ff.

³⁾ a. St. S. 62.

⁴⁾ a. St. S. 71.

⁵⁾ Ses ikke død i Bejstrup indtil 1800.

d. 1765, gift 1765 med *Simon Jepsen Saltum*. Begge boede paa Tanderupgaard i Bejstrup Sogn. Ved sit Ægteskab 1754 kaldes hun i Kirkebogen „Demoiselle“. Børn:

- 1) *Peder Jensen Møller*, f. o. 1756, levede 1774.
- 2) *Anne Marie Møller*, f. o. 1758, levede 1774.
- 3) *Else Møller*, f. o. 1765, d. 1774¹⁾.
- 4) *Jens Møller Simonsen*, f. 1768, d. 18 . . ., Ejer af Tanderupgaard.

4. *Jens Svendsen Bondrup*, f. o. 1683, d. Blokhus 1757; Selvejer og Skudehandler og Strandfoged i Blokhus; Ejer af Vestrupgaard med Fæstegods i Saltum og Alstrup Sogne 1736—1744, af Saltumgaard med Fæstegods 1745—52, af Gundestrup i Skræm Sogn m. m.²⁾. 1737—38 ejede han Skuden „Ebenezer“, 5½ Læst, som førtes af Christen Nielsen Bondrup, der synes at have tilhørt en anden Bondrup-Slægt, ogsaa fra Bonderup i Haverslev Sogn. 1731 betalte han 8 Rdl. i Brandstyr til København. Gift i Hune 1720 med *Maren Jensdatter*, f. o. 1685, d. 1754, Søster til Laurs Jensen i Pirupshvarre og Enke efter Selvejer og Skudehandler i Blokhus Søren Laursen Kvorup, d. 1719³⁾. 1753 skiftede Jens Bondrup og Hustru med deres Børn, og deres Formue var ca. 5000 Rdl.⁴⁾. De havde 4 Børn:

- a. *Søren Jensen Bondrup*, f. 1720, d. 1765 paa Saltumgaard; Student fra Aalborg 1738, Skudehandler i Løkken 1753—56, Ejer af Saltum-

¹⁾ Aalborghus Amts Skiftebr. Nr. 521.

²⁾ Jfr. C. Klitgaard: Hvetbo Herred I, 176.

³⁾ Aalborghus Amts Skifteprotokol 5. Marts 1720, Bl. 2, jfr. Aalborghus Amts Skiftebreve Nr. 28.

⁴⁾ a. St. Nr. 206.

gaard 1752 og 1753—62 af Gundestrup i Skræm S., som han solgte til Jens Bertelsen Bisgaard i Skræm og Christen Andersen Klit i Gundestrup¹⁾ Gift Fureby 1753 med *Lene Hansdtr. Schmidt*, f. 1725, d. 1763, Datter af Skudehandler Hans Jensen Schmidt i Løkken, d. 1757. Foruden 2 Børn, der døde smaa, havde de følgende efterlevende 5 Børn²⁾:

- 1) *Maren Sørensdatter Bondrup*, f. 1753, d. . . . , gift Vrensted 1778 med „Hr.“ *Poul Christensen*, vist ham, der 1777 var Skipper i Blokhus.
- 2) *Lene Marie Sørensdtr. Bondrup*, f. 1757, levede 1765.
- 3) *Jens „Svendsen“ Sørensen Bondrup*, f. 1760, d. 1798, Skudehandler i Blokhus (1787). Gift 1791 med *Anne Frøstrup*, f. 1770, d. 1848, Datter af Sogndegn Chr. Nielsen Frøstrup, Ugift, og Anne Marie Ottedatter. Bondrup, der var svagelig i flere Aar, havde ingen Børn, og i Henhold til Testamente af 1793, kgl. konfirm. 1798, blev Anne Frøstrup hensiddende i uskiftet Bo. Hun ægtede 2° 1799 Enkemand Mathias Wagaard Yde til Kettrupgaard i Ingstrup Sogn, f. 1769, d. 1801, og derefter ægtede hun 3° 1805 Jesper Bartholin Sommer, f. 1768, d. 1831, som med hende fik Kettrupgaard³⁾, der efter hende tilfaldt hendes Slægtninge i Arendal.

---

¹⁾ Han H. S. og Pb.

²⁾ Aalborghus Amts Skiftebr. Nr. 357 og 388.

³⁾ C. Klitgaard: Hvetbo Herred I 178 og II 52.

- 4) *Anne Kirstine Sørensdatter Bondrup*, f. 1761, d. 18 . . (ses ikke død i Fladstrand indtil 1840), gift 1° i Vrensted Præstegaard 1780 med *Hans Jensen Boelund* paa Havrholm i Vrejlev Sogn, f. 17 . ., d. 1798, der havde været gift 1° med *Anne Lucie Jessen*, d. 1778¹⁾); gift 2° 14. Juli 1799 med fhv. Birkedommer²⁾ *Peter Friedrichsen*, Ejer af Vrejlevkloster, der med hende fik Havrholm, og som blev begr. 12. Dec. 1804, 49 Aar; gift 3° 13. Dec. 1805 med Strandingskommissionær, Lodsoldermand i Fladstrand *Lars Falster Hedemark*, f. 1756, begr. 7. Juli 1810 i Fladstrand.
- 5) *Katrine Sørensdtr. Bondrup*, f. 1762, d. Kristiansand 1821³⁾) gift Kristianssand 1792 med Skipper *Søren Nielsen Wrensted*, f. Blokhus 1760⁴⁾), d. efter 1821. 5 Børn:
- a) *Niels Sørensen Wrensted*, f. 1793, Skibsfører i Kristiansand. En Søn, *Johan Georg W.*, blev Apoteker i Kristiansand.
  - b) *Lene Severine Wrensted*, f. 1795, var 1821 ugift hjemme hos Faderen.
  - c) *Svend Sørensen Wrensted*, f. 1797, d. Trondhjem 1851, var 1821 Styrmand.
  - d) *Hans Boelund Wrensted*, f. 1800, var 1821 Sømand i Norge.

---

¹⁾ Aalborghus Amts Skiftebr. Nr. 674. Hun var Datter af Pastor C. M. Jessen i Viby-Tiset og Anne Lucie Kiergaard.

²⁾ Ses ikke at have været Birkedommer i Jylland.

³⁾ Skifte Kristiansand 16. Maj 1821.

⁴⁾ Søn af Skipper og Fisker Niels Sørensen Wrensted og Inger Olufsdatter.

- e) *Poul Christensen Sørensen Wrensted*, f. 1803, død før 1821.
- b. *Anne Jensdtr. Bondrup*, f. Blokhús 1722, d. 1751, gift 1743 med *Laurids Lauridsen Thura*, f. Hjørring 1715, d. 1777, Præst i Jelstrup-Lyngby, som blev gift igen 2 Gange. Hun efterlod sig 6 Børn, der blev opdraget hos hendes barnløse Brøder Svend Bondrup i Blokhús, nemlig:
- 1) *Ingeborg Marie Thura*, f. 1744, d. Kjettrupgaard 1811, ugift.
  - 2) *Mette Kirstine Thura*, f. o. 1745, d. efter 1781, var 1781 Enke efter *Torkel Sundby* i Kristiansand.
  - 3) *Jens Thura*, f. o. 1747, død 1781 i Kristiansand, antagelig ugift.
  - 4) *Anna Katrine Thura*, f. o. 1748, var 1781 gift med Underofficer *Eschbom* i Aalborg.
  - 5) *Laurits Thura*, f. o. 1750, boede 1781 i Kristiansand.
  - 6) *Mariane Thura*, f. 1751, d. Blokhús 1781, ugift, Skifte Aalborghus Nr. 745.
- c. *Kirsten Jensdtr. Bondrup*, f. Blokhús 1724, d. 1725.
- d. *Svend Jensen Bondrup*, f. Blokhús 1726, d. 1789, Skudehandler i Blokhús og rig Mand, der o. 1775 opførte det anselige endnu staaende Stuehus i Gaarden Matr. Nr. 67, hvor Herredskontoret senere var; meget velgørende og tiligemed Hustru begravet i Koret i Hune Kirke, hvor der findes stor Gravsten. Gift 1753 i Hune med *Maren Andersdtr. Hjortels*, f. 1726, d. 1790, Datter af Skudehandler i Blokhús An-

ders Christensen Hjortels og Else Nielsdr.
Ingen Børn.

Svend Jensen Bondrup solgte 1771 1 Gd. i Bonderup, Hk. 6—4—0—0, til Jens Gleerup til Lundergaard (Han H. Pantebog). I Præsteindberetning 1773 siges, at „Sr. Svend Bondrup holder bestandig 2 Fartøjer til at handle paa Danmark og Norge med Landets Produkter og er ellers en meget formuende Mand“, og i en anden Præsteindberetning fra 1787 siges: „Hr. Svend Bondrup i Blokhus er en rig Mand og velgørende mod Fattige“¹⁾.

Af Folketællingen 1787 ses, at hos ham opholdt sig da hans ugifte Brodersøn, Handelsmand Jens „Svendsen“ (Sørensen) Bondrup, hans Søsterbørn Ingeborg og Kristence Thura, et fattigt 10-aarigt Barn Svend Wrensted samt 1 Kokkepige, 1 Bryggerspige, 1 Kusk, 1 Karl og 1 Røgter.

Noget Skifte efter Ægteparret er ikke fundet blandt Aalborghus m. fl. A. Skifter, skønt han var Selvejer; antagelig har der været Samfrændeskifte, og Skiftetbrevet er ikke blevet afleveret eller er forkommet. Af en Bekendtgørelse i „Jydske Efterretninger“ 50—1790 ses, at der i Boet var en Del Guld, baade forarbejdet og i Dukater, Skaale og Kander af Sølv, komplet Kaffe- og Theservice af Sølv, Terriner, Skeer, Knapper og Mønter af Sølv, en Mængde Bohave, Gangklæder af Silke og Klæde, 2 smukke brune Hopper og andre He-

---

¹⁾ Aalborg Bisparkiv.

ste, gode Køer, flotte Vogne, Baade, Fiske-redskaber og 2 velsejlende Brigger, hvoraf den ene var paa $8\frac{1}{2}$ Læst og hed „Charitas“ (Ϸ: Menneskekærlighed). En Mand, der var født 1825, har fortalt mig, at hans Bedstemoder, der boede i et Hus tæt ved Svend Bondrups Gaard, havde sagt, at naar Svend Bondrup skibede, havde han en Pose med Smaamønt, som han uddelte af til Fattigfolk, for at Skuden skulde faa Lykke paa Rejsen. I „Vendsysselske Aar-bøger“ 1939, S. 63, findes Billede af hans Stuehus set fra Bagsiden, idet Bindingsværket paa Facaden senere er blevet skjult af Skalmur.

5. *Steffen Svendsen Bondrup*, f. o. 1685, d. før 1760, var hjemme 1710, boede i Bjerre i Gøttrup. Gift med . . . . Børn:
  - a. *Jakob Steffensen Bondrup*, f. før 1720, var 1760 over 40 Aar gl. og i Orlogstjeneste.
  - b. *Kirsten Steffensdtr. Bondrup*, f. 17 . . , d. 17 . . , var 1760 gift med *Steffen Laursen* i Gøttrup.
  - c. *Anna Steffensdtr. Bondrup*, f. 17 . . , d. før 1760, gift med *Christen Jakobsen* i Vrengen ved Arendal. 3 Børn: *Steffen*, *Christen* og *Karen*, der alle levede 1760.
  - d. *Marie Steffensdtr. Bondrup*, f. 17 . . , levede 1760, gift med *Christen Krog* i Klim.
  - e. *Steffen Steffensen Bondrup*, f. o. 1733, var 1760 til Søs, uvist hvor.

6. *Anders Svendsen Bondrup*, f. 1688, d. i Bonderup i Haverslev S., begr. 12. Maj 1735, 47 Aar. Gift med *Kirsten Lauridsdatter*, der blev begravet

samme Dag, 25 Aar. Var Ejer af Fædrenegaard-
den i Bonderup og betalte 1731 Brandstyr 2 Rdr.
til Kbh. Børn:

a. *Svend Andersen Bondrup*, f. 1730, d. Blokhushus
31. Maj 1773, begr. Fureby 5. Juni. Var 1760
Sømand i Blokhushus og i Oktober i Norge, an-
tagelig Skipper hos Svend Bondrup. Gift 1765
i Fureby med „Madam“ *Johanne Brøndlund*, f.
1730 i V. Brønderslev, d.¹⁾ Datter af Jens
Nielsen i Østergaard i V. Brønderslev og Ma-
ren Nielsdatter Brøndlund, og gift 1° 1754 i
Fureby med Sr. *Søren Christensen Baare*, f.
1707, d. 1764, Skudehandler i Løkken, hvis
Handel Bondrup fortsatte. Han døde som
nævnt i Blokhushus, maaske under et Ophold der,
thi hans Enke boede i Løkken, hvor hun 1787
nævnes som Selvejer, men ikke 1801, og hvor
hendes yngste Datter og to forældrelose Søster-
døtre²⁾ Anne Margrete og Birte Marie Weise
1801 boede hos hende; de var henholdsvis 14
og 13 Aar. Bondrup havde 1 Søn og 5 Døtre,
af hvilke kun 2 Døtre blev voksne, nemlig:

1) *Kirstine Svendsdatter Bondrup*, f. Løkken
1767, gift Fureby 1786 med *Rasmus Chri-
stensen Winther*, Forpagter paa Rysensten,
1795—1800 Ejer af Bækmark i Skodborg
Herred og 1801—1806 af Lindholm i Hing

---

¹⁾ Ses ikke død i Fureby indtil 1801. Kirkebogen defekt
1790—95.

²⁾ Døtre af Maler *Laurids Frederik Weise* i Aalborg og
Elisabeth Brøndlund. Anne Margrete Weise, der i
Fureby Kirkebog fejlagtig kaldes Anne Marie, blev 1769
gift med Skudehandler i Løkken Chr. „Hansen“ *Olesen
Flødnæs*, vel fra Fløenæs ved Arendal.

Herred, d. 1834, og en Søn af dette Ægtepar var vist *Svend Bondrup Winther*, der døde 1829 som Købmand i Holstebro.

- 2) *Anna Margrete Bondrup*, f. Løkken 1772, opholdt sig 1796 hos Winthers paa Bækmark og blev 23. Nov. efter kgl. Bevill. af 17. Aug. 1796 i Flynder Kirke viet til *Peder Brahm*, Sognepræst i Gjesing, med hvem hun havde 2 Sønner, af hvilke *Svend Bondrup Brahm*, f. 1799, blev Præst i Tæbring paa Mors.

- b. *Laurids Andersen Bondrup*, f. 1734, d. 1767. Bestyrede 1760 sin Faster Helle Svendsdatters Gaard i Klim og købte den samme Aar for 600 Rdl. kur., men solgte den 1761 til Chr. Nielsen Vestergaard i Klim¹⁾, og 1762 solgte han en Gaard i Bejstrup, af Hk. 5—4—0—0²⁾, og købte Jølbygaard paa Mors, som han ejede til 1764, og derefter Galtrupgaard paa Mors. 1762 ægtede han *Ida Nielsdatter*, f. o. 1710, d. 1780, Enke efter Sejr Olsen Leth, d. 1760, Degn til Galtrup og Ø. Jølby paa Mors³⁾. Ingen Børn.

7. *Kirsten Svendsdatter Bondrup*, f. 1692, d. 1772, 80 Aar, gift med *Jakob Thomsen Vinter*⁴⁾, f. 16... d. 17... i Klim Odde. Hun boede 1760 som Enke i Grishave i Klim. Børn:

¹⁾ Han H. S. og Pb.

²⁾ a. St.

³⁾ P. Filtenborg: „Sejr Olsen Leth og hans Slægt“, S. 32.

⁴⁾ Antagelig Broder til *Anders Thomsen Vinter*, Selvejer i Klim, død 1743. Gift med *Karen Christensdr. Pind*. Børn: *Thomas, Christen, Peder, Jakob, Kirsten* og *Ingeborg* (Aalborghus Skiftepr. 1743, Bl. 877 b, og Skiftebreve Nr. 114).

- a. *Svend Jakobsen Vinter* i Klim Odde 1761.
- b. *Anne Jakobsdtr. Vinter*, f. 17 . . , d. 17 . . , gift 1° med Selvejer *Thomas Mikkelsen* i Grishave, f. i Vust 17 . . , d. i Grishave 1761¹⁾), købte 1754 Grishave af Lars Jensen Sand. Gift 2° med Selvejer *Niels Jensen* i Grishave, f. 17 . . , d. 1762²⁾). Hun havde Datteren *Malene Thomasdatter*, f. o. 1757, d. 1762, og Sønnen *Thomas Nielsen*, f. 1762, hvis Værge var Jens Simonson i Store Strand i Gøttrup S.
8. *Helle Svendsdatter Bondrup*, f. 16 . . , d. 6. Sept. 1760 i Klim³⁾). Gift med Selvejer *Niels Christensen Klim*, f. 16 . . , d. før 1756. Han boede 1710 i Bonderup, og en Søster Maren boede hos ham uden Løn⁴⁾). Han er antagelig den Niels Christensen Vester i Klim, som 1731 betalte 2 Rdl. i Brandstyr til Kbh., og 1744 betegnes han i Mandtal til Ekstraskatten som Selvejer og „af Formue“. 1745 oprettede han og Hustru reciprokt Testamente, da de ingen Børn havde. I Skiftet efter Helle Bondrup 1760 angives Niels Christensens Arvinger at være hans Helsøskende:
Christen Christensen Klim i V. Torup, f. 1701, d. 1776, Selvejer⁵⁾) og Skudehandler, gift med *Dorteia Kirstine Obel*.
Kirsten Christensdtr., gift med Selvejer *Frands Christensen* i Klim, d. 1753⁶⁾).

¹⁾ Skifte Aalborghus m. fl. A. 14. Aug. 1761, Nr. 316. Boets Overskud 281 Rdl.

²⁾ a. St. 14. Dec. 1762, Nr. 339.

³⁾ Aalborghus Amts Skifter Nr. 296, ⁶/₁₀ 1760.

⁴⁾ Mandtal til Ekstraskat. Se videre „Thisted A. Aarbog“ 1942, S. 202 f.

⁵⁾ Aalborghus Amts Skifter Nr. 584.

⁶⁾ Aalborghus Skiftepr. 1753, Bl. 1106.

Anne Christensdtr., gift med *Jakob Jensen Brus* i Klim.

Anna Christensdtr., død før 1760, gift med Selvejer *Peder Laridsen* i Vust.

Karen Christensdtr., død før 1760 uden Livsarvinger.

Jens Christensen Klim i Arendal 1719, død uden Livsarvinger før 1760.

Helle Bondrups Arvinger var hendes foran nævnte Søkende eller deres Børn. Boet ejede Jordegods i Haverslev, Holmsø og Lørsted, ialt Hk. 13—2—2—1, og Niels Christensen havde i sin Tid haft det halve af en Gaard af Hk. 8—3—1—1 i Haverslev i Fæste, hvilken 1717 ejedes af Peder Braae, Ridefoged til Oksholm. Blandt Boets Løsøre var en hel Del Sølvgenstande, og Boets Overskud var 1585 Rdl. kur.

Side 332 er omtalt, at Anders Nielsen Kiib havde en Stifsøn ved Navn: *Christen Andersen Kiib*, f. 16 ., d. 25. Dec. 1728¹⁾). Boede en Tid i Stedet „Imer“, Hk. 1—0—1—2, der hørte til Faderens Jordegods. Han drev Skudehandel og havde Skude og Baade. I Novbr. 1725 strandede en hollandsk Smakke, „Haabet“, paa Torup Strand ladet med Rug og Hvede. En Del af Kornet blev bjerget, og medens det laa paa Stranden blev en Del af det bortført af forskellige. Præsten i Klim, Johan Chr. Harmens, lod sine Karle hente 3 Læs om Natten, hvilket Chr. Kiib, der var Formand for Vagtholdet, gav dem Lov til, idet han sagde: „Det (o: Budet) er fra vor Præst,

¹⁾ Aalborghus m. fl. A. Skifteprotokol 1729, Bl. 71 b.

vi faar lade ham have noget“, og Skudehandler Peder Clemmensen i Torup Strand¹⁾ havde ligeledes givet Præsten Tilladelse. Imidlertid var der noget muggent ved denne Stranding, hvis Ladning Peder Clemmensen og Niels Andersen Kiib i Klim Nørsgaard havde købt for en billig Penge af Skipperen; antagelig var nogle af Bjergerne blevet misundelige, og der blev nedsat en Kommission til Undersøgelse af Forholdene, men Sagen endte efter ca. 1 $\frac{3}{4}$ Aars Rettergang med, at Tolderen Ulrik Zitcher i Tisted blev dømt fra sit Embede for Mislighed med Fortoldningen af det bjergede, hvorimod der ikke blev rejst Tiltale mod de andre²⁾.

Christen Andersen Kiib ejede Skuden „St. Marie“, 4 $\frac{1}{2}$ Læst, der sejlede fra Torup Strand.

I Skiftet efter ham anføres blandt Boets Aktiver bl. a.: 1 Gd. i Klim, som han boede i, Hk. 2—7—1—0, 1 Sted uden Bygning, kaldet „Imer“, Hk. 1—0—1—2, 1 Sted i V. Torup By (Niels Nielsen), Hk. 0—7—1—1, 1 Gd. i Fjerreslev (3 Beboere), Hk. 6—5—3—1, 1 Husplads i Fjerreslev, Hk. 0—0—0—1, 1 Gdr. i Vust (Gravers Knudsen), Hk. 6—0—1—0, 1 Hus ved Torup Strand, uden Hk., Værdi 50 Rdl., 1 Gadehus i Vust (Niels Jensen Vinter), Hk. 0—0—0—1, 2 jordløse Huse i Klim, 1 Vejrmølle i Klim, Hk. 0—2—0—2, 60 Rdl., $\frac{1}{2}$ Sandskude, 4 Aar gl., med alt Tilbehør, 160 Rdl., $\frac{3}{4}$ af en Pakbod ved Torup Strand, 20 Rdl., 1 Fiskerbaad med Vaad og Reb, 12 Rdl., 10 Heste, 9 Køer, 9 Stude, 14 Faar, 2 Svin.

¹⁾ Død 1749 (Han H. S. og Pb. 1753, Bl. 111 b), jfr. Personalhistorisk Tidsskr. 11. II. 121.

²⁾ P. Rønn Christensen i „Thisted Amts Aarbog“ 1937, Side 328 ff.

Boets Aktiver ansattes til 977½ Rdl., vist en meget lav Vurdering. Boets Passiver var 125 Rdl., Overskud 852 Rdl. 3 Mark.

Christen Kiib var gift med *Helvig Pedersdatter*, f. o. 1671, begr. 7. April 1757, 86 Aar. Hun betalte 1731 i Brandstyr til Kbh. 4 Rdl. og angives i Mandtal til Ekstraskat 1744 at være „af Formue“.

Børn:

1. *Maren Christensdtr. Kiib*, f. o. 1700, begr. 25. Februar 1767¹⁾ i V. Torup, 66 Aar gl. Var 1728 gift med Selvejer *Peder Ingvarsen*, f. 16. ., d. efter 1744 og før 1749 i Torup Ullerup²⁾. Han angives 1744 at være „af Formue“, og 1731 betalte han 4 Rdl. i Brandstyr til Kbh. Hans Enkes Bo udviste et Overskud paa 1119 Rdl. Hun solgte 1756 en Gd. i V. Torup, Hk. 7—3—1—0, en Gd. s. St., Hk. 3—0—0—1½, 1 Hus, ⅜ af Skuden „Marie“, ½ Pakhus og ¼ Skibebeaad til sin Svigersøn Chr. Krog. I Landsarkivet i Viborg findes Skifteprotokol for Peder Ingvarsens og hans Svigersønner: Chr. Joensen Krogs og Peder Brix' Gods 1739—1806 samt Fæsteprotokol 1734—91.

Børn:

- a. *Maren Pedersdatter (Ingvarsen)*, f. o. 1728, gift med *Svend Andersen* i Faarbæk, se Niels Kiibs Efterkommere Side 343.
- b. *Helvig Pedersdatter (Ingvarsen)*, f. o. 1731, d. August 1811 i V. Torup. Gift 1° o. 1750 med *Christen Joensen Krog*, f. V. Torup 1721, død 13. April, „hæderligen“ begr. 20. April 1780 i

1) Skifte Aalborghus m. fl. A. Nr. 403.

2) Søn af Selvejer Ingvar Jensen.

V. Torup¹⁾, gift 2° 20. Sept. 1781 med Msr. *Peder Mogensen Brix*²⁾, f. 1751, begr. 17. Juni 1806. Begge Gaardejere, Skudehandlere, Kirkeejere og Kromænd i V. Torup By. Chr. Joensen Krog købte 1756 af sin Svigermoder 2 Gaarde, 1 Hus, $\frac{3}{8}$ Skude, $\frac{1}{2}$ Pakhus m. m., og 1761 købte han i Faarbæk $\frac{3}{8}$ af Skuden „Helvig Marie, 7 $\frac{1}{2}$ Læst. Christen Krogs Bo udviste ved Skifte 25. Maj 1781³⁾) blandt Aktiverne Jordegods i V. Torup, Tømmerby, Lild, Vust, Klim, Kollerup, Gøttrup og Haverslev Sogne, bl. a. Halvdelen af „Skovensgaard“ i V. Torup Holme, Hk. 5—1—2—1, 1 Pakhus ved Torup Strand, $\frac{1}{2}$ Skuden „Helvig Marie“, 2 Baade, Fiskeredskaber, Skudehandlerforretningen i Gaarden, hvor han boede, i V. Torup By, af Hk. 7—3—1—0. Boets Overskud var 2926 Rdl. (à Kr. 3,20). Se S. 357.

Peder Brix og Hustru oprettede 15. Febr. 1793 reciprokt Testamente, kgl. konf. 18. Dec. 1801⁴⁾). Af Skiftet efter hende, 30. Dagen efter hendes Død, 3. Sept. 1811, ses, at der i Boet var en Del danske og engelske Mønter, en svensk Medaille, en preusisk Schilling og 250 Rdl. i Bankosedler. Obligationer for 2299 Rdl., og Boet ejede V. Torup Kirkes Korn- og Kvægtiende, takseret til 3000 Rdl., 1 Gd. i V. Torup, Hk. 3—0—0—1 $\frac{1}{2}$, vurderet til 400 Rdl., 1 Sted

-
- ¹⁾ Var Søn af *Joan Pedersen Krog*, der 1714 kom fra Norge og byggede Hus ved Torup Strand paa 3 Rytterregiments Grund. Var antagelig Skudehandler, døde før 1756. Gift med *Anna Katrine Christensdtr.*, f. o. 1677, begr. V. Torup 12. Maj 1761, 84 Aar. Foruden Sønnen *Christen Joensen* havde de Datteren *Maren*, f. o. 1708, d. 1789, gift med *Thomas Jensen Sand* i Torup Strand.
- ²⁾ Søn af *Mogens Christensen Brix* i Nørbjerggaard i Gøttrup Sogn (1707—1766) og Hustru *Karen Pedersdtr.* Lassen Roed af Tanderupgaard (1718—1799), se S. 357.
- ³⁾ Aalborghus m. fl. A. Nr. 700.
- ⁴⁾ C. Klitgaard: Slægtens Saga (Slægten Brix), S. 15; Han H. Skifteprotokol 1805—12, Bl. 431.

i Torup Holme, Hk. 2 Td., vurderet til 350 Rdl., 1 Sted i Holme, Hk. 6 Skp., vurderet til 250 Rdl., 1 Sted i Torup By, Hk. 1—2—0—0, vurderet til 200 Rdl., 1 Hus med en lille Toft, uden Hk., vurderet til 100 Rdl., Jord uden Bygning i Klim By, Hk. 0—0—1—2, vurderet til 90 Rdl.

Boets Ejendomme m. v. blev solgt ved Auktion i V. Torup 17. Okt. 1811. Til Peder Brix' Halvsøster, Maren Jeppesdatter Børn var i Følge Testamentet af 1793 udbetalt ialt 160 Rdl., og til V. Torup Sogns Fattige havde han skænket 300 Rdl., og Helvig Pedersdatter skænkede sin Dattersøn Lars Larsen Westergaard i V. Torup, hos hvem hun boede ved sin Død, Løsøre for 370 Rdl.

Christen Joensen Krog og Helvig Pedersdatter havde følgende Børn:

- 1) *Anne Katrine Krog*, f. 1753, begr. „med Sang, Klang og Ligprædiken“ i V. Torup 10. Juni 1783, 29 Aar 8 Mdr. gl., ugift.
- 2) *Maren Krog*, f. 1754, d. 1. April 1815, gift 1° med *Lars Larsen Westergaard* i Vestergaard i Torup Ullerup, f. o. 1728, begr. 3. Aug. 1795, gift 2° 1795 med *Ole Christensen Vestergaard* fra Kollerup, f. 1766, d. 1797, gift 3° 1798 med *Christen Thomsen Torup* i Ullerup, død efter 1811. I første Ægteskab havde Maren Krog Sønnen *Lars Westergaard*, f. 1779, der 1801 var ugift Skipper i V. Torup, og som 1811 boede i Torup Ullerup.
- 3) *Anne Krog*, f. 1756, d. 7. Marts 1828 i V. Torup, gift 1779 med *Niels Christensen Klim* i V. Torup, f. o. 1751, d. 1820, Søn af Selvejer Christen Christensen Klim i V. Torup og Dorteia Kirstine Obel¹⁾. Niels Klim var Skudeejer og Gaardmand, og hos ham boede Skipper Christen Amtoft og 2

1) Se „Thisted Amts Aarvog“ 1942, S. 203.

Matroser, den ene Preusser. Børn: a) *Jens Obel Klim*, f. 1790; b) *Christen Nielsen Klim*, f. 1792; c) *Ole Christian Klim*, f. 1794; d) *Dorthea Kirstine Klim*, f. 1796; e) *Helvig Klim*, f. 1798.

- 4) *Peder Christensen Krog*, f. 1758, begr. 7. Okt. 1798; boede i V. Thorup og var gift med *Inger Marie Jakobsdatter*, der blev gift 2° med *Jens Madsen* i V. Torup. Børn: a) *Jakob Pedersen Krog*, f. o. 1788, var 1811 udskrevet til Flaaden; b) *Peder Pedersen Krog*, f. 1789, d. før 1811; c) *Anne Krog*, f. 1792; d) *Birte Krog*, f. 1794, e) *Christen Kjeldsen Pedersen Krog*, f. 1797, levede 1811¹⁾.
- 5) *Birgitte Krog*, f. 1760, d. 1760.
2. *Anders Christensen Kiib*, f. 1702, d. April 1739, boede i V. Torup paa Peder Ingvarsens Gods²⁾. Betalte 1731 i Brandstyr til Kbh. 1 Rdl. Gift med *Maren* . . . . Ingen Børn.
3. *Anne Christensdtr. Kiib*, f. 1704, var 1728 ugift.
4. *Peder Christensen Kiib*, f. 1707, levede 1729. Hans Kurator var 1729 Anders Svendsen i Faarbæk i Klim.
5. *Niels Christensen Kiib*, f. o. 1710, d. 1771. Hans Kurator var 1729 Niels Christensen i Klim. 1742 købte han et Pakhus ved Torup Strand og Skuden „St. Marie“, som han havde ført i 2 Aar, af sin Moder og drey Skudehandel der. Boede 1756 o. fr. som Selvejer i Vust. Var 1758 gift med *Karen Christensdatter*.
6. *Christen Krog Christensen Kiib*, f. 1713, d. 17 . . , boede i Klim og købte 1752 et Par Huse der af

1) V. Han H. Skiftepr. 1811, Bl. 431.

2) Skiftepr. for Peder Ingvarsens m. fl.s Gods.

sin Moder. Var antagelig beskæftiget ved Skudehandelen. Gift 1756 med *Maren Steffensdatter*.

7. *Ejler Christensen Kiib*, f. o. 1716, begr. 29. April 1784 i Klim, hvor han var Selvejer indtil 1758, da han solgte sin Gaard, 2 Vejrmøller og et øde Hus i Klim til Sognepræst Jørgen Clementin i Kjettrup¹). Gift 1° 1752 med *Mette Christensdatter Krog*, f. 17 . ., d. 1752 i Barselseng²), gift 2° med *Anne Gregersdatter*. Børn:
- a. *Helvig Kiib*, f. 1752, d. 1752.
  - b. *Mette Kiib*, f. 1756.
  - c. *Helvig Kiib*, f. 1758.
  - d. *Margrete Kiib*, f. 1760.
  - e. *Poul Ejlersen Kiib*, f. 17 . ., var 1815 Fadder i V. Torup.
  - f. *Gregers Ejlersen Kiib* var 1801 ugift Skipper 34 Aar og logerede hos Chr. Jensen Høg og Margrete Ejlersdatter i V. Vorup. Er den samme ugifte Skipper Gregers Ejlersen, 32 Aar, der 1801 var hos Skudehandler Bertel Møller i Tranum Strandgaard.

Den Side 348 nævnte *Gravsten* paa Klim Kirkegaard er nu fjernet og skal omhugges for at tjene til *Gravsten* for den Side 347 nævnte, endnu levende Kalkbrænder *Svend Nielsen Kiib*, hvis Børn, 1 Søn og 2 Døtre, bærer Navnet Kiib, medens hans Søskende har bortkastet det gamle Slægtsnavn.

---

¹) Han H. S. og Pb.

²) Aalborghus m. fl. A. Skifteprotokol, Bl. 1070 b. Hun var Søster til Thomas Christen Krog i Holme i Torup.

Den forsvundne Gaard Kvolsgaard ved Bjerget.

Ved N. SODBORG.

FOR FLERE AAR TILBAGE laa lige neden for og Vest for Bjerget Bakke i Lild Sogn paa Nordhannæs en gammel Gaard, som nu ikke findes mere, men hvis Historie gaar flere Hundrede Aar tilbage i Tiden. Af Befolkningen er den altid blevet kaldt Kvolsgaard (Kuolsgaard), medens den i de forskellige Optegnelser, som findes om den, ogsaa tit kaldes Kolsgaard (Kolszgaard).

Saa langt tilbage som i 1442 nævnes Gaarden, som da ejedes af en Provst Palle Sonezen, der var Provst for Mors og Han Herred, og som havde arvet Gaarden efter sine Forældre. Han lod nemlig i 1442 „læse paa Næsbo Ting (Hannæs Ting) et Kong Eriks Brev, at hans Gods skulde være fri, og at han udi Tage Henrichsens Orlov er bleven berøvet hans Breve paa Kvolsgaard og mere Gods paa Hannæs¹). Hvem denne Tage Henrichsen er oplyses der ikke noget om, men mulig det er Fader til Henrik Tagesen, Bjørnsholm, som var med i Bondeoprøret 1441 og var Bøndernes Anfører paa St. Jørgensbjerg i Kettrup Sogn. Ogsaa i 1447 nævnes Gaarden, da der anføres Tingsvidne, at Hr. Palle tilskødede Maren

Madsdatter Anpart i Kvolsgaard²). Og samme Aar ligeledes et Tingsvidne, at Else Ubbis (vistnok Ubbes Enke) havde skødet hendes Broder Sone Perszen hendes Anpart i Kvolsgaard undtagen 6 Ørte Jord³). Fra 1458 findes igen et Tingsvidne paa Pergament, „at Præstegaarden til Lille (Lild) Kirke, Roels (o: Roelsgaard) Jord og Kvolsgaard haver fri fellig (Fælle) med Drift og Engbjerring i Djernis i Lild Sogn“⁴).

Det ser saaledes ud til, at der ikke er saa faa, som har Part i Gaarden foruden Provst Palle, men i 1462 anføres dog „Konning Christiern I's Stadfæstelse paa Kvolsgaard og mere Gods udi Lild Kirkesogn paa Hannæs, som Broder Palle gav til Mariager Kloster“⁵), og Aaret før nævnes Lars Nielsens og Maren Madsdatters Skøde til Mariager Kloster paa Kvolsgaard og Gods udi Lund og Klitten⁶). Det kan se ud til, at Provst Palle i sin Alderdom har taget Ophold i Mariager Kloster, han kaldes jo „Broder“, men i alle Tilfælde har Klosteret faaet Foden godt indenfor i Lild Sogn, selv om det ikke er sket uden en Del Bryderier.

Fra 1467 anføres nemlig Bispens af Børglum og andre gode Mænds Stadfæstelse over en Dom af Hannæs Ting paa en Søsterlod, Christen Jensen og hans Medarvinger er tildømt i Kvolsgaard⁷), men fra 1470 nævnes derimod et Landstingsvidne, at Mariager Kloster lod læse tre Breve paa Kvolsgaard, en Gaard i Lund og et Boel i Klitten⁸). Samme Aar nævnes Gaarden igen, idet der anføres et Brev over en Handel gangen mellem Mads Nielsen og hans Hustru og hendes tre Døttre om en Gaard i Lund; dennem udlægges imod Kvolsgaard, to Boel i Klitten

og et Boel i Lund, som de skødede til Mariager Kloster⁹). 1476 nævnes Peder Nielsen i Langvad med flere deres Stadfæstelse paa, hvad Køb Mariager Kloster havde gjort paa Kvolsgaard m. m.¹⁰).

1537 nævnes en Erik Lauridsen i Kvolsgaard¹¹) og 1546 Nis Lauridsen i en Sag angaaende Præsten Niels Madsen i Kærup, som klager over, at hans Præstegaard i Lild Sogn forholdes ham. Ved samme Løjlighed nævnes som Tingsvidne Jerigh (Erik) Lauridsen i Kvolsgaard, og Aaret efter, da den samme Sag igen er fremme paa Hannæs Ting, nævnes han igen¹²).

Fra 1552 findes Stadfæstelse paa et Mageskifte, hvorved Marsken Erik Banner til Asdal og Kokkedal af Jørgen Lykke paa Mariager Klosters Vegne faar Kvolsgaard, et Boel i Lund m. m. for Gods paa Mors¹³).

Derefter følger en Aarrække, hvor jeg ikke kan oplyse noget om Gaarden. Men i 1621 bor der en Mand i Gaarden ved Navn Anders Gregersen, og mellem denne Mand og Dorethe Gregersen, som ogsaa bor i Kvolsgaard og vist er hans Søster og har Part i Gaarden, opstod der en Strid, som til sidst førtes ind for Viborg Landsting¹⁴). Dombogen indleder Sagen med følgende: „Vor skikket Anders Gregersen i Kvolsgaard paa den ene Side og havde hid i Rette stævnet Dorethe Gregersdatter, ibid (o: sammesteds) paa den anden Side for et Vidne, hun til Landstinget den 8. Juli sidst forleden mod ham havde vidnet, at han skulde have sagt til hende, at hun fik et Barn hjemme hos sin Fader og tog Livet af det. I lige Maade at hun samme Tid skulde have sagt til ham igen, at han skulde lægge sig det Rygte

fra, at han skulde have avlet et Barn med hans Søskendebarn. Desuden var ogsaa hidstævnet Hans Gans i Drøstrup (Kettrup Sogn), som var Delefoged, Lensmandens Fuldmægtig og Repræsentant i Herredet, for Knud Gyldenstjerne paa Aagaard og Christen Christensen i Skad (utydeligt), men det skal sikkert være Gaarden Skadhavn i Tømmerby Sogn, for dér boede nemlig i 1631 Herredsfoged Christen Christensen¹⁵), samt velbyrdig Mand Knud Gyldenstjerne til Aagaard, om de havde noget dertil at svare.

Saa mødte førnævnte Hans Gans og fremlagde samme Vinde (Vidne) af Hannæs Ting forgangen Aar den 8. Juli, at fornævnte Dorethe Gregersdatter for otte Mænd med oprakte Fingre og Helgens Ed at have kundgjort og bekendt, at Anders Gregersen sagde til hende dersammesteds, at hun fik et Barn hjemme hos sin Fader og tog Livet af det, og at han stod udenfor sin Fremmersdør og sagde det og bekendte endvidere, at hun sagde til hannem igen, at han skulde lægge sig det Rygte fra, at han skulde have avlet et Barn med hans Søskendebarn. Anders Gregersen benægtede med Helgens Ed og oprakte Fingre, at have sagt det. Og da Dorethe Gregersdatters Vidne ikke er uden en Persons Kundskab, som regnes for ingen Vinde (Vidne), erklærede Retten hendes Vidne for magtesløs at være.

Dernæst omhandles saa den næste Beskyldning, at Anders Gregersen skulde have avlet et Barn med sit Søskendebarn Maren Nielsdatter, nu boende i Rotbøl, da hun tjente hos ham. Men det vil føre alt for vidt her at gengive hele Retsforhandlingen, da der nemlig i denne Sag var indstævnet som Vidner

ikke mindre end ialt 55 Personer fra baade Lild og Tømmerby Sogne. Ved denne Lejlighed vidnede ogsaa en Erik Eriksen, boende i Kvolsgaard, sammen med Dorethe Gregersdatter, som uden Tvivl er hans Hustru. De fleste af de mange Vidner erklærede dog, at de aldrig havde hørt noget derom før nu her for Retten; andre sagde, at de havde hørt „Røgt (Rygte) og Tidende derom en stakket Tid“, enkelte i nogle Aaringer. Jens Madsen i Tømmerby vidnede dog, at han havde hørt om denne Sag „paa 7 Aars Tid“. Den sidste af de mange Vidner, Jens Jensen i Vabesgaard, erklærede, at han heller ikke havde hørt om denne Sag, før han hørte Stævningen blive oplæst derom. Resultatet blev, at Retten dømte, at Beskyldningen „ikke bør nogen Magt at have eller komme fornævnte Anders Gregersen til nogen Forhindring“.

Saaledes endte altsaa denne Sladrehistorie. —

I 1625 nævnes Anders Gregersen igen, da som Tinghører¹⁶.

Iøvrigt er der fra 1621 endnu en Sag, som ogsaa berører Kvolsgaard og ogsaa blev ført ind for Landstinget. Det handler om et Slagsmaal, som havde fundet Sted mellem Anders Gregersens Broder, Peder Gregersen, som tjente hos Iver Dyre i Norge, og Jakob Griis til Roelsgaard, Søn af Vogn Andersen Griis sammesteds. Hvad de to Herrer har været oppe at slaas om nævnes desværre ikke i Dombogen, men det er da igen Erik Eriksen og Dorethe Gregersdatter i Kvolsgaard, der er ude med Beskyldninger, idet de den 2. Decbr. 1620 havde vidnet paa Hannæs Ting, at Peder Gregersen skulde have haft sin Bopæl og Tilflugt hos Anders Gregersen i Kvolsgaard „den Tid, han var i Baardag (Slagsmaal) med Jakob Griis

i Roelsgaard baade før og siden han var hjemme af Norge og skulde have haft baade hans Seng og Kiste der, uanset at fornævnte Peder Gregersen noksom kan bevidne med ærlig og velbyrdig Mand Iver Dyre til Hvilstedgaard hans Brev og Haandskrift, at han paa de Tider, som de om vidnet haver, var udi fornævnte Iver Dyres Tjeneste og Bestilling og ingen Væring (Opholdssted) eller Bopæl havde hos fornævnte Anders Gregersen og ei heller havde hans Kiste eller Seng hos hannem, som han ogsaa højlig benægter med sin højeste Ed¹⁷).

Ogsaa i denne Sag var indstævnet en Masse Vidner fra hele Lild Sogn, men de fleste vidnede, at de ikke havde hørt eller vidste noget om, at Peder Gregersen havde boet hos sin Broder den Tid, han var hjemme fra Norge. Alligevel stadfæstede Landstinget Erik Eriksens og Dorethe Gregersdatters Udsagn, saa Iver Dyres Erklæring derved blev underkendt.

I 1631 nævnes Peder Gregersen igen. Han er da kommet hjem fra Norge og er blevet gift og bor i Kvolsgaard, som han sikkert har faaet Part i sammen med sin Broder, da det ser ud til, at Erik Eriksen og hans Hustru er flyttet bort derfra og nu bor i Dromshave ved Fjerritslev. Det ser ikke ud til, at Peder Gregersen er blevet lykkelig gift, da der nemlig i Han Herreds Tingbog føres en meget grim Beskyldning mod hans Hustru. Der staar nemlig¹⁸), at „Niels Roed i Koldrup (vel Kollerup), Bertel Christensen i Fjerritslev, Christen Roed i Svenstrup og Chr. Pedersen, ibid, vandt (vidnede) med oprakte Fingre og Ed, at det er dem fuld vitterlig i Guds Sandhed, at fornævnte Peder Gregersens Hustru Maren Christensdatter, født i Dromshave, laa i en

slem Horlevned med tvende Soldater ved Navn Casper Staxild og Christen Peitersen“. Tillige vidnede de, at det var sket i Erik Eriksens Hus i Dromhave, og at hun var der „unødt og utiltvunget i alle Maader“ baade før og efter, at Fjenderne var kommet ind i Landet. Hvorledes Sagen endte, ved jeg ikke, men i alle Tilfælde er der nu igen kommet Uro og Ufred til den gamle Gaard ved Bjerget.

I Følge Aagaards Skattemandtal laa Kvolsgaard en Tid under Herregaarden Aagaard og beboedes af Anders Gregersen m. fl. 1660 nævnes Mette i Kvolsgaard, 1 Tjenestedreng og 2 Børn¹⁹). I 1662 er Beboeren en Lars Andersen²⁰), og Gaarden skal da have tilhørt Henrik Rantzaus Arvinger. I 1688 ejedes Gaarden af Oberst Munk til Brønninggaard, som ogsaa skal have ejet andet Bøndergods i Lild Sogn; Beboeren er Lars Andersen, og Gaardens Hartkorn er 3 Td. 3 Skp. 3 Fdk. 2 Alb. I Markbogen staar flg.: „Vesten Gaarden er en Have, er fire Stk. Pløjejord, som siges i langsommelige Tid ikke at være brugt — sie, sur Jord“. Vesløgsgaards Jordebog af 1703 nævner ogsaa en Lars Andersen i „Qvolsgaard“ og i 1724 Lars Jensen og endelig i 1778 Christen Madsen, og Gaarden har fremdeles samme Hartkorn som ovenfor nævnt. Men om disse forskellige Ejere haves ingen Oplysninger.

I 1784 svarede Gaarden i Fattigskat 2 Tdr. 1 Skp. Rug og 2 Tdr. 1 Skp Byg²¹).

Den næstsidste Ejer af Gaarden hed Christen Kvolsgaard og var gift med en Datter fra Gaarden Bisgaard i Øsløs. I 1870erne solgte han Gaarden til den bekendte Mand Axel Hole, som derefter udstykkede Gaarden. Gaardens Stuehus, som laa lige søn-

den for Vejen ned fra Bakken, blev tilligemed en Del Jord til et Husmandsbrug solgt til Severin Mortensen, som lod tilbygge Stald og Lade. Gaardens øvrige Bygninger laa lige norden for Vejen og er ikke mere, men det meste af Gaardens Jord kom til den Ejendom, som nu ligger der, og som ejes af Teglværksejer P. Odgaard.

Kilder:

{	Erslev Repertorium, III p. 602.
1.	De ældste danske Arkivregistraturer 5. Bd.s første Halvdel, p. 735 ff.
2.	Do.
3.	Do.
4.	Do. 3. Bd.s 1. Hefte p. 159 ff.
5., 6., 7. og 8.:	som 3.
9.	Dansk Magasin VI Bd. p. 104.
10.	De ældste danske Arkivregistraturer 5. Bd.s første Halvdel p. 735 ff.
11.	Kolderup-Rosenvinge: Gamle danske Domme II p. 6.
12.	Samlinger til jydske Hist. og Topografi 2. Rk. II Bd. p. 232—33.
13.	Kancelliets Brevbøger 10. 7. 1552, se ogsaa Kronens Skøder I p. 42.
14.	Viborg Landstings Dombog 1621 A. Folio 66 b.
15.	Se Rønn-Christensen: Fra Vester Han Herred (Hannæs), Thisted Amts Aarbog 1936 p. 247.
16.	C. Klitgaard: Kjærulfske Studier p. 55.
17.	Landstings Dombogen A. 1621, Folio 82 b.
18.	Han Herreds Tingbog 1631, Folio 10.
19.	Sivert Brochenhuus's Skattemandtal.
20.	Matriklen 1662.
21.	Fattigprotokol for Tømmerby-Lild.
-

SMAA KULTUR- BILLEDER

FRA HASSING OG REFS HERREDERS
TINGBOG

Ved HENR. LAURSEN.

FRA KEJSERKRIGEN.

DEN 24. OKTOBER 1627 rykkede kejserlige Tropper, tre Regimenter under Hertug Franz Albrecht af Sachsen-Lauerburgs Anførsel, ind i Vendsyssel og Thy. Rytterregimentet Melchior Hatzfeldt satte over Limfjorden, medens Rytterregimentet Bousmard og Fodfolksregimentet Montoya gik over Aggertangen. Bousmards Regiment blev indkvarteret i Thy, men fik i Marts 1628 Befaling til at marchere Syd paa. For at aflaste Vendsyssel rykkede Rytterkompagnierne Hermann Hatzfeldt, Mettecoven og Taig samt to Fodfolkskompagnier derefter ind i de ledige Kvarterer. I Begyndelsen af 1629 kom endnu et Rytterkompagni til.

Feltmarchal Schlick havde i Wallensteins Navn udstedt en Armébefaling, som paa det strengeste forbød at ride ud for at plyndre i fremmede Kvarterer, at hæрге og ødelægge Landet eller tilføje Indbyggerne, adelige eller borgerlige, nogen Overlast, at

røve, plyndre Kirker, adelige Gaarde eller Landsbyer, at skænde Jomfruer eller gifte Kvinder, og alle andre Skændselsgerninger, og Feltmarchallen truede med strenge Straffe i Overtrædelsestilfælde. Men det nyttede ikke stort, de tøjlesløse Lejetropper øvede ligefuldt alle disse Ugerninger i en uhyggelig Grad. I en Rundskrivelse til Officererne i Januar 1628 fra Oberst Hatzfeldt, hvem Hertug Franz Albrecht, da han snart efter Besættelsen forlod Jylland, havde overgivet Ledelsen af de tre Regimenter, hed det blandt andet: Alle Vegne fra kommer der Klager over, at Handels- og Vandelsfolk bliver plyndret paa Alfarvej, ja tilmed bliver mishandlet, at ogsaa Husene ved Nattetid bliver overfaldet, Bønderne pint og martret og deres Penge og Ejendele afpresset dem.

De fremmede Tropper, fra de menige Soldater til de højeste Officerer, havde det ene Formaal at gøre Bytte og berige sig. Og Haand i Haand med Udplynningen gik en ubændig Vandalisme og Ødelæggelseslyst. Saaledes lod Ritmester Taig sine Ryttere bortføre fra Rødslet 50 Td. Rug, 352 Td. Havre, 264 Td. Byg, 17 Hopper, 7 Svin, alt Jern, Løsøre, Sengetøj; hele Huset blev ilde tilredt, Vinduer og Døre slaaet ind og Laderne nedrevet. Det var ogsaa Taigs Folk, som i November 1628 plyndrede Oxholm paa Øland; straks den første Dag lod de nogle og tredive af de bedste Træer omhugge med den Bemærkning, at de havde Ordre til at ødelægge alt, hvad de ikke kunde bruge.

Særlig berygtede og forhadte var „Franskmændene“, Bousmards Regiment. Oberst Bousmard var en daarlig Soldat og en slet Karakter. Han plejede

at tvinge dem, han havde pint og plaget, til at give ham en skriftlig Erklæring om, at de intet havde at klage paa ham, dermed var han sikret mod al Tiltale. Ritmester Mettecoven, som med sit Kompagni skulde dække hans Afmarch, og som havde den største Møje med at faa de Bønderheste, Regimentet havde taget med sig, tilbage, erklærede, at Bousmard i de faa Maaneder, han havde været i Landet, havde huseret saa barbarisk, at der nu ikke var en Fjerdepart af Bønderne tilbage i Thy. Skønt Christopher Gersdorff paa *Tandrup* havde faaet Feltmarchallens Salvaguardiabrev og -vagt, lod Bousmard Gaard og Gods udplyndre. Nogle Dage før han fik Marchordre, lod han uden Hatzfeldts Vidende ved thyske Bønder 200 Stude og meget andet værdifuldt Bytte føre til Kolding.

Tvært imod Overkommandoens Befaling, at de adelige, som forblev ved deres Gaarde, skulde skaaes for Indkvartering, tog Ritmester Schwarzenberg af Bousmards Regiment straks efter Besættelsen Kvarter paa Christen Høgs Gaard *Todbøl* med alle sine Heste og Tjenere og blev der 5 Uger. Da han havde faaet 500 Rigsdalere, tre skønne Heste og andre værdifulde Sager (samtidig var ogsaa en stor Del Kostbarheder i Ædelsten, Guld og Sølv forsvundne!), drog han bort, og siden havde Høg Fred for ham, saa længe Regimentet var i Landet. Men efter Kvarteromlægningen i Marts 1628 lagde Ritmester Mettecoven, en tapper, men raa Officer, sig ind paa Gaarden med Heste og Folk og begyndte straks at husere saa voldsomt, at det gik baade Høg og endnu mere hans Hustru Anna Skram saaledes paa Nerverne, at han for at blive Ritmesteren kvit

akkorderede med ham om at give ham 100 Rd. maa-
nedlig og gav ham 100 forud. Men tre Uger efter
kom han igen og straks den første Aften satte han
den gamle Mand i Fængsel og slog ham i Jern, tvang
ham til at udlevere sine Nøgler, aabnede hans Væ-
relser, Kister og Gemmer og tog eller ødelagde, hvad
han vilde. Før at løslade sin Fange krævede han 1000
Daler, men da Høg hverken havde saa mange Penge
eller vidste, hvordan han skulde skaffe dem til Veje,
maatte han sidde fire Døgn i Lænker. Efter yder-
ligere Voldshandlinger lagde Mettecoven en Rytter
i Kvarter paa Todbøl, indtil han sidst i Oktober igen
med sine Folk og 18 Heste tog Ophold paa Gaarden
og skaltede og valtede med Høgs Ejendom, som det
var hans egen. I Slutningen af November fik han fra
Købmænd i Ringkøbing Humle, Salt, Sukker og
Krydderier for 39 Daler og befalede nu Høg at be-
tale Regningerne. Høg svarede, at han ikke havde
saa mange Penge, men saafremt han med Hr. Rit-
mesterens Tilladelse maatte sælge noget af sit Korn,
Kvæg eller andet paa Gaarden og gøre det i Penge,
vilde han gerne rette sig efter hans Villie med Be-
talingen. Ritmesteren svarede Nej, thi alt dette til-
hørte *ham*. Høg bad ham undskylde, han havde kun
6 Daler og 5 Sølvskeer, dem vilde han gerne give
ham, hvad han ogsaa gjorde. Hvorpaa Ritmesteren
greb „en sort Stok af indiansk Træ“ og uden anden
given Aarsag pryglede saa længe løs paa den gamle
Adelsmand, at Stokken gik itu. Endelig slap han ind
i et lille Kammer; hans Hustru, som bad godt for
ham, blev kastet saa voldsomt omkuld, at hun fik et
Chok og om Natten flere Gange faldt i Afmagt. To
Dage efter lod Ritmesteren ved en af sine Tjenere

Høg vide, at han skulde skaffe Penge, ellers vilde han traktere ham saadan med en endnu større Stok, at han skulde huske det, saa længe han levede. Trods streng Bevogtning lykkedes det ham dog at flygte til Viborg, hvorfra han den 1. Januar sendte en Klageskrivelse til Hertug Franz Albrecht. Sagen blev ogsaa undersøgt, men Undersøgelsen trak saa længe ud, at Ritmester Mettecoven imidlertid havde forladt Landet, og dermed faldt Sagen bort.

Foruden de tyngende Naturalydelse til Indkvarteringen¹ og idelige Ægtkørsler maatte Landet ogsaa udrede en ublu Pengeskat. Hertug Franz Albrecht oppebar af Voergaard over 700 Daler ugentlig, Hatzfeldt alene af eet af de 12 Sogne, der skattede til ham, i Løbet af 30 Uger mere end 1100 Daler foruden 38 Stude og mere end 1000 Tønder Korn. Dertil kom Officerernes egenmægtige Pengeafpresninger, saaledes maatte Thisted's Borgere give Mettecoven 300 Daler og hans Svoger Schwarzenberg 400 Lod Sølv. Mandskaberne fulgte trolig deres Officers Eksempel, og Bønderne maatte sælge deres Korn til Spotpris for at skaffe Penge. Kontributionslisterne viser, at man blev nødt til at nedsætte Pengeskatten, først til en Trediedel, saa til en Sjettedel, saa maatte man nøjes med Sølvtøj i Stedet for Penge, og endelig i September 1628 hørte den helt op, der kunde ikke presses flere Penge ud af Bønderne, „hvad jeg“, skrev Hatzfeldt, „godt kan forstaa, thi de gaar selv i mere end Snesevis med Kone og Børn og betler deres Brød“.

Bønderne flygtede i stigende Tal efterhaanden som Nøden voksede, og mange Gaarde stod øde. De, der blev ved deres Gaarde, var forarmede og Gaar-

dene afrakkede. Fra Efteraaret 1628 af blev Soldaternes Klager over Nød og Mangel i Kvartererne almindelige, de kunde ikke længere faa den nødvendige Forplejning, og det blev mere og mere vanskeligt for Rytterne at faa Hø og Havre til deres Heste. Alle Hjælpekilder udtørredes efterhaanden, kun een vedblev, som det synes, endnu at rinde. Efter Feltmarchallens Befaling havde man slukket Skagens Fyr og — som Bønderne skal have gjort i gamle Dage — tændt et falsk Fyr ved Børglumkloster for at bringe Skibene til at strande. De Forventninger, man knyttede til denne Foranstaltning, blev i rigt Maal opfyldt ved et ikke ringe Antal, navnlig hollandske, Skibes Forlis. Den første Stranding gav et Centner Bly, Køer, Stude og Elsdyrskind, de senere Korn, en hel Skibsladning Ærter, Jern, Klæder, Linned og meget andet. Et spansk Krigsskib, som efter en Kamp med Hollænderne d. 30. April 1628 maatte sættes paa Land, bragte ogsaa et værdifuldt Bytte af Skyts og Ammunition.

De tunge Byrder, de fremmede Krigsfolk lagde paa Landets Befolkning, og ikke mindre deres overmodige, lovløse og raa Fremfærd vakte overalt almindelig Forbitrelse. Da to Soldater havde stjaalet Alterkalke fra Kirker i Thy, samlede Bønderne sig truende, bevæbnede med Knipler og Økser, og tændte Bavner paa Højene, saa at Bousmard fandt det fornødent om Natten hver Time at udsende Officerspatrouiller for at vaage over deres Bevægelser. Jo mere trykkende Indkvarteringen i Tidens Løb følte, des mere voksede Hadet og Forbitrelsen og gav sig Udslag i Overfald paa Undertrykkerne. I Krigens sidste Maaneder rottede Bønder, som Armod og Nød

havde bragt til Fortvivlelse, sig sammen i Bander, som plyndrede, pryglede, dræbte Soldater og røvede, hvor de kunde. Under de fortvivlede Forhold slappedes ogsaa Mandstugten i Tropperne, og der var Soldater, som gjorde fælles Sag med de desperate Bønder og plyndrede og myrdede deres egne Kammerater. Det truede med almindelig Oplysning.

Saa kom endelig det befriende Budskab om Fredsslutningen i Lübeck den 27. Maj 1629.

Den 4. Juni udstedte Oberst Hatzfeldt Marchordre til Regimenterne. Kompagnierne af hans eget Regiment samledes ved Tandrup den 12. Juni, og derfra gik saa Marchen — under Iagttagelse af den største Forsigtighed af Frygt for Bøndernes Overfald — over Aggertangen og videre Syd paa. 120 Vogne foran og vel lige saa mange bagefter Rytterne førte Bagagen og Byttet. De forlod et i Bund og Grund forarmet og udpint Land.

*

Foranstaaende, som hviler paa samtidige Aktstykker², suppleres af Hassing Herreds Tingbog. Den begynder først med Aaret 1630 og omtaler kun lejlighedsvis Begivenheder under Krigen, men giver et levende, trist Billede af den ulykkelige Tilstand efter Krigen. Nedbrændte, nedbrudte, øde Gaarde og Huse, forarmede Mennesker i Mængdevis, som paa Tinge faar bevidnet, at de, som det med en staaende Formel hedder, er „saa forarmet og udplyndret af Krigsfolk, at de intet formaar at udgive til Skyld eller Skat“, eller: „at de have ganske intet saaet i dette Aar, saa de derfor intet have at give i Skyld eller Skat“.

Her kun nogle enkelte Eksempler.

„1630, 14. Okt. 24 Dannemænd vidnede alle samdrægteligen med Helgens Ed og oprakte Fingre, at disse efternævnte Gaarde af *Harring* og *Stagstrup* Sogne blev nederbrudt i Fjendernes Tid. Først i *Harring* Sogn den Gdr. *Las Christensøn* iboede, den Gdr. gl. *Niels Christensøn* iboede, den Gdr. unge *Niels Christensøn* iboede, den Gdr. *Søren Jensøn* ibor, den halve Gdr. *Niels Sørensen* iboede, den Bol *Christen Nielsøn* iboede. Udi *Staxtrup* den Gdr. *Niels Larson* iboede, den Gdr. *Mads Jensøn* iboede, den Gdr. *Niels Jensøn* iboede, den Bol *Niels Nielsøn* ibor, den Bol *Christen Jerichsøn* ibor, den Bol *Jens Erichsøn* iboede, den Bol *Jens Jød* iboede, den Gdr. *Peder Ibson* iboede, den Gdr. *Palli Knudsen* iboede, den Gdr. *Christen Christensøn* iboede, den Bol *Jens Therkildsøn* iboede, den Bol *Søren Jensøn* iboede, den Gdr. *Christen Jepsøn* iboede, den Gdr. *Jens Christensøn* iboede, den Gdr. i *Sundby Niels Jød* iboende, den Gdr. *Jens Christensøn Huorup* ibor, den Gdr. i *Gierup Therkild Thøgersen* ibor. Disse fornævnte Gaarde blev aldeles øde og nederbrudt i Fjendernes Tid, og Bønderne derpaa boede er blevne ganske forarmet, saa disse to Sogne er ganske bleven udspoleret og øde frem for nogen anden her udi Thyland.“

I November 1631 skulde Herredsfoged Eschi Jensen med fire taltagne Mænd gøre Udlæg hos *Bønder under Vestervig Kloster* for Restancer paa Landgilde, men, hedder det, „fornævnte Mænd var aldeles ganske forarmet, og nogen døde, og en Part slet ingen Avl i lang Tid haver bekommet, saa der slet intet for fornævnte Restance var at bekomme. Thi de af Fjenderne var udplyndret og deres Gaarde

nederbrudt, og en Part ganger og betler deres Brød“.

„1630. Kejsers Ryttere og Soldater raadte og regerede i *Thamis Nielsøns* Gaard i *Staxtrup*, siden de kom her i Landet, og han var jaget fra hans Gaard fra Kyndelmisse³ indtil de var udmarcheret ved Pinsedagstide nu sidst, og Krigsfolk desmidlertid tog fra ham alt hvad dem lystede og selv syntes, og da han hjemkom, var der intet levende Fæmon uden 1 Øg, 2 Køer og 2 Svin med nogle Grise.

Aar 1629, siden Fjenderne var uddragne, kom *Thamis Christensøn* i *Elsted* hjem til hans Gaard henved 14 Dage før St. Hansdag, og da havde han intet til Plov, og intet der da var pløjet eller saaet til Gaarden, og siden fik han saaet henved 1 Pund⁴, som groede ganske lidet paa og blev ganske vog⁵, utjenlig til Øl eller Brød, Skyld eller Tiende udi nogen Maader, Desligeste lod han saa 3 Skipper Bygsæd med spansk Havre, som intet groede paa eller blev avlet udi nogen Maader.

1631. *Peder Nielsøn* i *Orup Mølle* gav Last og Klage paa *Anders Nielsøn*, som boede i Overgaard, fordi han ikke holder hans forrige⁷ Forpligt anlangende *Peder Nielsøns* Broderbørn at holde efter Tingsvidnes Indhold, men nogen af dem ganske smaa og umyndige maatte drage udi fremmed Land, saa han ikke haver holdt hans Forpligt og Love, som det sig burde, og han dermed at have gjort Uret. Dertil svarede *Anders Nielsøn*, at samme Børn ikke skiltes fra ham for nogen anden Sag uden alene for hans Armods Skyld, thi han er saa forarmet, plyndret og frataget alt hans Gods i Fjendernes Tid, at han maatte forlade Hus og Gaard og ikke haver enten Hus eller Hjem og endnu er trængt⁸ til med sin Hu-

stru og Børn at være i anden Mands Hus, og ej haver noget at lade koste dem med, som han gerne vilde“.

I en Aarrække høres om øde Gaarde, som endnu ikke var opbygget siden Fjendernes Tid. Mange maatte nøjes med Jordhuse til Udhuse og undertiden ogsaa til Stuehus. Ved en Synsforretning over Mads Andersens Gaard i Hassing 1632 „saa de en Ralings Hus med en Jordhus til Fremmers, og Stuerne i øster Ende af en lerslagen Hus, som er vel takt og ved Magt. Nok saa de en Jordhus vesten samme lerslagen Hus til 8 Høveder, dernæst en Jordhus østen Ralingen til 8 Høveder, hvilke Huse er bygget siden Fjenderne uddrog, alt sammel“. Ved Syn over en Gaard i Allsterup under Lyngholm 1636 „saa de en lille Jordhus Ralling, som var noget brøstfældig, og ingen anden Raling der var til samme Gaard“.

Enkelte af Rytternes Voldshandlinger omtales.

„Aar 1628 straks efter Jul jagede Rytterne, som laa i *Synderhaaegaard* i Kvarter *Peder Christensøn* og *Bolle Christensøn* fra den, og siden ødte Rytterne alt deres Bo og Bohave og hvad de havde og Gaarden tilhørte, og siden lod Rytterne fængsle og forrette⁹ *Bolle Christensøn* og afbrændte Gaarden, og siden en Tid lang derefter blev *Peder Christensøn* af Krigsfolk ogsaa ihjelslagen og formyrdet“.

„1630 21. Januar vandt *Michel Nielson* i *Hassing*, at han var kørendes fra *Hassing* med 3 Ryttere, og der de kom til *Christen Schætters* i *Bedsted*, gik de til Døren og fik den op og kom ind og straks derefter hørte han Skrig og Klage, og siden saa han, at en Rytter kom udenfor og drog fornævnte *Christen Schæffers* Hustru *Anne Thøgersdotter* efter sig og

den anden Rytter kom efter og skød paa hende og de med Gevalt tog hende og løftede hende i Vognen. Med lige svoren Ed vandt *Niels Søffrensen* i *Bisted* og hans Søn *Simen Nielsøn*, at de samme Tid hørte, at fornævnte *Anne Tøgersdotter* ynkelig skreg og klagede sig og sagde til *Niels Smed*: Ser I, hvorledes de tager mig fra min Mand og handler ilde med mig med Magt og Overvold“.

I rørt Vande kommer Bundfaldet til Syne.

Uden Tvivl for at opnaa Skilsmisse førte *Christen Poulsen* fra *Spangbjerg* den 29. April 1630 Vidner mod sin Husteru, som da opholdt sig *Krogborg* i *Heltborg*, „at i forgangen *Aaringer*, imidlertid de fremmede Krigsfolk var herinde i Landet, holdt fornævnte *Christen Pouilsøn* hans Hustru *Kirstin Andersdotter* en ganske slem horagtig Levned i deres Hus med Ryttere og Soldater, hvem som havde Lyst dertil, at bruge deres Løsagtighed med hende, saa hun aldrig passed paa, hvor mange af Krigsfolkene som vilde bruge deres slemme ugudelige letfærdige Levned med hende, og naar Soldaterne jagede hende fra dem, søgte han straks andre Kvarterer hos Ryttere og Soldater, og naar nogen vilde give hende Penge, var hun straks tilfreds med hendes fri Vilje at gaa i Seng med dem, hvor mange det var“.

1630 7. Junaar „lod *Niels Nielsøn*“ i *Abilldgaard*, Delefoged til *Vesteruigh*, læse et Tingsvidne af *Vandfold* Herredsting udgangen Lørdag den 18. Juli sidstleden 24 Mænd at have vundet, at siden det første Kejserens Ryttere og Krigsfolk kom her i denne Lands Egne og indtil de igen er borttrykket, haver *Jens Thyboe schreder* dem mestenpart efterfulgt, og

haver ham paahængt en ganske ond Rygte for Plynderi, Tyveri og andre utilbørlige Stykker, desligeste har de ogsaa hørt Rygter og Tidender, at han skal have med været og brudt Kirken og bortstjaalet fattige Folks Gods, som de der havde indsat til Forvaring. Fremdeles vandt fornævnte Mænd, at saa mange af deres Huse, som han havde søgt med Ryttere, da havde han paa de fleste Steder handlet og skikket sig som en slem Tyv og Skælm baade med Ord og Gerninger, saa og været en slem uhøvs¹⁰ og bespottelig Skalk over de fattige Folks deres Øl og Mad dem at øde og fordærve, saa han ikke er den Mand, som bør at bo eller bygge i Sogn eller Grandelav hos ærlige Godtfolk“.

¹ De menige skulde have 1 Portion daglig, d. v. s. 3 Pund Brød, 2 Pund Kød og 3 Potter Øl, en Gefreiter 1½ Portion, Korporal 2, Fourer 2½, Feldwebel 3½, Fændrik 6, Løjtnant 10, hvert Rytterkompagni daglig 30 Tønder Havre. ² Se J. Krebs: Aus dem Leben des Grafen Melchior von Hatzfeldt. Breslau 1910. ³ Kyn delmisse. ⁴ 2 Tønder. ⁵ringe, daarlig. ⁶ Aarup. ⁷ tidligere. ⁸ nødt. ⁹ henrette. ¹⁰ uhøvisk, skamløs.

MESTERMANDEN.

1630, 18. Februar. „24 Dannemand paa deres egne og menige Herremænds Vegne bevilgede og samtykkede, at de enhver Mand, fattig og rig Mand, udi *Hassing* Herred vil give Mestermanen *Jens Nielsen* boendes i *Fressø* i Mors en Skilling danske til hans Løn for han skal betjene hvo der ham i Behov haver at forrette Fanger, og siden skal han have 1 Rigsdaler for enhver Fange han forretter, og intet videre han skal begære, hvad enten det er til Galge, Sværd, Ild eller Stejle, og hvem som gøres ham for-

nøden, skal annamme ham til Færgemandens ved *Villsund* og levere ham der igen, og skal hans Løn leveres ham her ved Tinget af en Mand i hver Sogn den næste Torsdag efter Paaske, nemlig af *Mads Pedersøn i Koldkud*¹, i *Hørdum Sogn*, af *Mads Jensøn Sneker* udi *Visby Sogn* (o.s.v.), og hvilken Sogne- mand, som ikke vil udlægge sin Penning i Hellig- dagene tilforne, skal fornævnte Forlovsmand og to hans Grander have Forlov at pante den ulydige 3 Mark og skal samme Løn stedse udgives til Aars- dagen“.

1. Juli. „Ærlige velagtede *Karl Hendrich Krøger*, Foged paa *Tandrup* lod læse en Seddel saa lydendes: Kendes jeg mig *Johan Randzou* til *Estuadgaard*, at eftersom mig er anmodet om den Person, som min Tjener ved Navn *Christen Christensøn* udi *Hørsted* haver ladet angribe² ved Navn *Tøger Jensøn* for nogen Tyveri, som han haver været fangen for, saa efterdi jeg haver erfaret hans Forseelse findes at være ringe³, saa haver jeg for Godtfolks Forbøns Skyld, som mig paa hans Vegne haver ommodet, ham efterladt med højere Ret at procedere, og med slig Kondition, han vilde sig paatage at være udi *Tyeland* Mestermænd og derudi sig forholde hos Landets Indbyggere saa vidt som en Mestermænd hans Magt udkræver. Saa er det min Vilje, at han sin Liv maa beholde uden han i andre Maader sig herefter forser. At jeg dette haver bevilget, det bekender jeg *Johan Randtzou* med egen Haand. Datum *Thandrup* den 29. Juni Anno 1630. *Johan Randzou*.

Da var her til Stede fornævnte *Tøger Jensøn* og forpligtede sig, at han udi al *Tyland* skal forrette hvad Fange af ham begæres for 1 Rigsdaler, hvis

han kan bekomme 1 Skilling aarlig af menig Mand til Løn, som de den anden Mestermænd lovet haver, og hvis han det vægrer eller og rømmer bort, skal han uden videre Sag gribes og hænges, som han for hans Forseelse nu skulde have været, og hvis han enten fejder eller foruretter nogen Godtfolk af dem eller deres Køn¹ eller andre, som have ladet ham angribe, skal han i lige Maader have forbrudt hans Liv og hænges“.

¹ Saaledes hed Koldby indtil o. 1650. ² paagribe.

³ Hans Forseelse var nu ikke saa ringe, han havde mere paa sin Samvittighed, end der i de Tider skulde til for at bringe sin Mand i Galgen. Tøger Jensen i Hørsted havde bl. a. tre Gange stjaalet en Sæk Korn i Chr. Christensens Lade i Hørsted, et Faar i Koustrup og to Faar i Haa, de to solgte han, det tredie slagtede han og nedsaltede i en Kærne, som han saa gravede ned i en Digegrøft. Han blev grebet og sat i Forvaring i Chr. Christensens Gaard, men Mads Smed brød Laasen for Haandjernene op og hjalp ham ud. Chr. Pedersen i Horsted, som skulde holde Vagt over ham, „kunde ikke benægte, han jo tit og mangel Gang sad og kvad inde til Chr. Christensøns den Nat, Fangen udbrod“, og blev derfor af Retten dømt til at bringe ham til Veje igen, hvad han ogsaa gjorde. Alligevel slap Tøger altsaa for Strikken. Det var ikke ualmindeligt, at dødsdømte Forbrydere blev benaadet mod at overtage Bøddelembedet, en afskyet Bestilling, som ingen ærlig Mand vilde befatte sig med. ⁴ Slægt.

EN TROLDDOMSSAG.

1630, 1. Juli. Jens Jensen Schytt i Maskerdal, Hvidbjerg v. Aa Sogn, førte Vidner imod Anders Nielsen Degns Hustru Mette Eschisdatter i Maskerdal, som mistænktes for Trolddom. „*Anna Jensdotter, Hans Zadellmagers Kone i Mascherdall vandt*

med Helgens Ed og oprakte Fingre, at Aar 1623 købte hendes Mand en Ko af *Niels Jensøn* i *Kjallerup*, og samme Ko gav god Mælk, indtil saa længe *Medte Eschisdotter* fik en Maals Mælk¹ af den, siden døde den om Høst derefter en Morgen tidlig, siden den var udsat og skadede intet. Ydermere vandt hun, at *Medte Eschisdotter* laante hendes Kærne paa en halv Aars Tid, siden Fjenden drog bort, iblandt om Lørdag Aften, iblandt om Søndag Morgen, og siden havde hun ikke faaet 4 Mark² Smør af 4 Køer andet end som Skum. Vandt hun, at Aar 1624 sad hun i *Nør dall* hos hendes Køer, da havde *Medt Eschisdotter* nylig været i Skænde³ med hende, og to Tvillingsbørn gik hos hende, faldt Drengen paa slet (jævn) Jord og slog sin Maijbien(?) i Sønder, for hvilket alt sammel hun havde stor Mistanke til *Medt Eschisdotter*.

Med lige svoren Ed vandt *Hans Justesøn Zadelmager*, at Aar 1621 den 7. April kom han først til *Huidberig* Sogn at bo, og det var *Mett Eschisdotter* imod, at han skulde bo hos hende, en Morgen han kom i den nye Hus, han skulde bo i, fandt han en Terneæg paa Vejen, den slog han ud, siden haver han mistet af hans Fæmon og haft ganske ondt i hans venstre Arm, og derfor haver haft Mistanke til *Mett Eschisdotter*. Ydermere vandt *Hans Zadelmager*, *Niels Puodemester* og hans Hustru *Elsse Jepssdotter*, at for en Tid lang siden fandt de nogen Huller i deres Enge, og i samme Huller groede Rug, Byg og Havre, og siden avlede de ikke saa godt Korn eller Hø som *Mett Eschisdotter*, og derfor havde de Mistanke til hende. Ydermere vandt *Niels Podemester* og *Elsse Jepssdotter*, at for en fem Aar siden bar

hun noget lidet Mælk til *Medtt Eschisdotter*, og siden gav hendes Køer ganske ond Mælk. To Aar førend Rytterne kom i Landet løb *Niels Puodemesters Køer* i *byllyingh* om *Medt Eschisdotter* og jagede hende i hendes Kjørres⁵, og haver de stor Mistanke til hende for deres Mælk og Korn.

Hans Hansøn Foged paa *Liunghollumb* paa sin velb. Husbonds Vegne lod læse en Brev saa lydendes: Anno 1630 den 19. Juni udi velb. Mand *Johan Randsus* Nærværelse saavel som *Christen Vogensøn* Borger i *Alborig* hans Paahørelse, at *Jens Schytt* i *Mascherdall* og *Medt Eschisdotter* i fornævnte *Mascherdall* haver været paa *Liungholmb Fredag*, da haver fornævnte *Jens Schytt* hende tilspurgt, hvad Mening det havde, hun udi tre Morgener, førend Sol stod op, er kommen til hans Hustru med en liden Smørpotte, og der af hende været begærendes noget Mælk, hvortil hun haver svaret det sandt at være, at hun samme Mælk haver bekommen og det bekendte, at hun dette vilde bruge til hendes Køer, som var solskaaren⁶, og *Jens Schiøtt* i Dag beklagede sig, at fornævnte Ko var død, og da er hans fuldkomne Mening derudi, at hun er Aarsag til, at hans Ko er død. At dette fornævnte Ord, som *Jens Schyt* og *Mett Eschisdotter* haver haft, at vi dette haver nærværendes hørt, det bekender vi med vores egne Hænder underskreven. Datum ut supra. *Johan Randtzu. Christen Vogensøn.*

14. Oktober. *Anders Nielsøn Degen* i *Maskerdall* fremæskede *Hans Justesøn Zadelmager* og hans Kone *Anne Jensdotter*, *Niels Podemester* og hans Kone *Elsse Jepsdotter* og *Jens Jensøn Schiøt* i *Maskerdall* og tilspurgte dem, om de ved noget med hans Kone

Mette Eschisdotter noget andet, uden hvad ærligt er udi alle Maader, at de da vilde give det til Kende. Og dertil svarede *Hans Justesøn Zadelmager*, at han vidste hende intet videre eller andet at beskyldte, end hendes forrige Vidne om formelder, hvilket Vidne han er bestandig i alle Ordene.

Den 25. November tillyste og den 2. December opkrævede Anders Degn et fuldt Kirkenævn til at afsige Kendelse i Sagen mod hans Hustru.

9. December. *Anders Niegsøn Degen* begærede Fylding paa Kirkenævn over hans Hustru *Mette Eschisdotter* i *Maskerdall*, at sværge for Trolddoms-sag, som hende er anmodet efter Tingsvidnes Indhold. Da var her til Stede for Dom *Niels Nielson* i *Abildgaard* og *Jens Nielson* i *Grurup* og tog i hverandres Hænder og satte Fylding paa Nævninger over fornævnte *Mette Eschisdotter* at sværge, derpaa bad de dem Gud til Hjælper. Saa var her til Stede for Dom (tolv Nævninger) og kundgjorde de deres Ed og Tov i saa Maader, at efterdi ikke for dem bevises, *Mette Eschisdotter* at have lovet nogen ondt, og det at være dem vederfaret, vidste de ikke at sværge hende Kirkenævn over for den Sag, men de svor hende kvit.

¹ et Maal Mælk, saa megen Mælk, som paa én Gang malkes af en Ko. ² *Mark Smør*, mindre end $\frac{1}{2}$ Pund. ³ Skænderi. ⁴ Molbech kalder det Bølested og udleder det af bøle o: brøle. Det bruges om Kreaturer, især Stude, som stimler sammen i Galskab, brøle og stanges, f. Eks. naar de lugter Aadsler eller Blod, eller naar der kommer et andet Dyr ind iblandt dem. ⁵ Kostald. ⁶ „Solskod, Solskud, en Sygdom, som Køerne ofte plages af. Kiernemelk, Sod af Skorsteen og et nylagt Æg giver de Køerne ind for Solskod“ (P. Terpager).

LOPPEBID.

1630, 22. Juli. Synsmænd hjemlede Syn i saa Maader, at de nu her udi Tinge saa en liden Dreng, som er *Christen Lauridsøns* i *Gierup*, da saa de 5 smaa røde Pletter paa hans Ryg, hvad enten det var Slag eller Loppebid, kunde de ikke at skelne, men intet de syntes noget deraf at være gjort med vred Haand, og sagde han, en Pige gjorde det, men hvad Pige det var, vidste de ikke.

Anne Jensdatter, Mads Clemedsens Pige i *Gierup*, var med sin Lavværge stævnet til *Paahør*, hun var altsaa den skyldige.

1631, 4 August. Synsmænd hjemlede Syn i saa Maader, at de nu her paa Tinget saa paa *Voldborg Madsdotter* i *Staxtrup* en lille Saar paa hendes Albue, som hun med Sjæls Ed sigtede *Morttin Marquorsøn* i *Staxtrup* for, at han skød hende op til en Væg til *Jens Andersøns* i *Staxtrup*, og hun da fik samme Skade. — — 11. August. — Synsmænd hjemlede Syn i saa Maader, at de saa to Saarmaal paa *Morttin Marquorsøns Finger* næst lille Finger paa den venstre Haand, som han skyldte *Voldborrig Madsdotter* i *Staxtrup* for hun gjorde ham i *Jens Andersøns Hus* i *Staxtrup*.

MORUP MØLLE.

1630, 28. Oktober. Oluf Lauridsen i *Morup Mølle* fik paa Tinge bevidnet, at *Morup Mølle*, som *Olluff Lauridsøn* ibor, er aldeles fordærvet af Søens Opstemmelse og Bagvand, saa der en ganske ringe Ting kan males med den, saa den er ganske meget dyr og højt skyldet til aarlig Skyld herefter at udgive Mel to Læst i det allerhøjeste, saa at fornævnte *Olluff*

Lauridsøn kan intet mere taale at gave af den aarlig.

1631, 14. April. *Anders Jepsøn* i *Schyum* gav til Kende, at eftersom hans Husbond, ærlig og velb. Mand *Thagge Thott Andersøn* til *Egede*, kgl. Majestæts Befalingsmand paa *Ørumb* haver bekommen kgl. Majestæts Brev anlangende *Muorup* Mølles Fordærvelse med Vands Opstemmelse formedelst Sandflugt ved *Ager gaard*, at samme Mølle ikke kan have sin fuldkomne Malen, at Mølleren som derudi bor ikke derfor kan give sin aarlige Afgift deraf, som han plejer at give og derfor Hans Majestæts Brev formelder, at derom flittig skal forfares, ved hvad Middel samme Mølle kan hjælpes, og dersom ingen Middel dertil kan optænkes, da at skal opkræves uvildige Dannemænd, som kan sætte samme Mølle for, hvad den kan aarlig give.

Da var her til Stede efterskrevne 24 Synsmænd, som er . . . , som hjemlede Syn i saa Maader, at de nu paa Lørdag var ved *Muorup Mølle* og saa de, at samme Mølle stander meget i Bagvande, og ikke er nogen Middel at kan hjælpes formedelst den fordærvelige Sandflugt, som haver lukket Aagangen ved *Ager gaard*, og samme Mølle ikke kan male over den fjerde Part saa meget, som den haver gjort fra Arilds Tid. Og derfor denne Møller, som nu bor i samme Mølle, eller hvem der skal bo i den herefter, udi det allerhøjeste at kan give til aarlig Afgift 28 Tønder Mel, halv Rugmel og halv Bygmel og intet mere.

ET FÆSTEBREV.

Kendes Jeg *Christen Høg* til *Thuodbøll* og vitterliggør med dette mit aabne Brev, at Jeg haver stedt

og fæstet og nu med dette mit aabne Brev steder og fæster denne Brevviser *Niels Grafferson*, barnefødt i *Staxtrup* Præstegaard, den øde Gaard i *Staxtrup Chr. Christensøn* senest paaboede og udi Fjendernes Tid blev nedbrudt, at han maa den nyde, bruge og beholde hans Livstid og saa længe han lever, dog med slig Vilkaar, at han aarlige skal give til Skyld deraf Byg seks Tønder, Havre seks Tønder, Smør 1 Pund¹, Skovsvin 1, Aal 3 Snese, 1 Gaas og 2 Høns og 1 Fødenød², for Ægt og Arbejde 3 Rigsdaler aarligen, og den første Aar til Sankt Mikkelsdag skal han være kvit for Arbejdspenge og Arbejde, og siden skal han aarligen hans Livstid være kvit for Arbejde for fornævnte 3 Rigsdaler, og skal han bygge og forbedre samme Gaard efter Recessen og være mig og mine Fogeder i min Fraværelse hørig og lydige efter Recessen og efter denne min Fæstebrevs Indhold og ikke at leje bort Agre eller Enge eller tilstede andre det at bruge under hans Fæstes Fortabelse. Dette til Vitterlighed haver Jeg min Egen Haand underskrevet.

Datum *Thuodbøll* den 13. Januari 1632.

Christen Høg.

¹ Bismerpund, henved 10 kg. ² Et Stykke Kvæg, som Fæsteren skal fodre for Godsejeren.

HR. JENS POULSEN I SNEDSTED.

1635. Januar. — *Jens Søffrensen* tjenendes paa *Thuodbøll* paa sin velbyrdige Husbond ærlig og velbyrdig Mand *Christen Høg* til *Thuodbøll* hans Vegne et Tingsvidne. Vidner bestod, at de var i *Snedsted* Kirke paa St. Staffens Dag i Jul nu sidst forleden

og der samme Tid hørte, at Hr. *Jens Pouillsøn* i *Snedsted*, siden Prædiken og Gudstjenesten var ude, af Prædikestolen (sagde): „I Godtfolk, Dannemænd, Dannekvinder, unge Karle og Piger, I skal være storlig betakket for eders Offer, som I bar til Herrens Alter i Gaar, besynderlig I, som gav eders ti Skilling, syv Skilling og halvfjerde Skilling, der skal jeg tjene ved Dag og Nat i mit Embede og uden, men dem som sidder i deres fire Punds Gaarde, tre Punds Gaarde og to Punds Gaarde¹ og gik til Herrens Alter med en ringe Penge, som I kunde give en Stakkel for Døren, dem ved jeg ingen Tak.“

1636. 11. Februar. Ærlig og velforstandig Karl *Anders Madsøn*, skriver og Ridefoged paa *Ørum Slot*, paa hans velbyrdige Husbond, ærlig og velbyrdig Mand *Christoffer Huas* til *Hennegaard* (hans Vegne) et Tingsvidne. Først vandt *Christen Jensøn* i *Giersbøl* med Ed og oprakte Fingre, at han ikke rettere vidste, end Hr. *Jens Pouellsøn* i *Snedsted* gjorde, hvad Formanelser for Alteret den 18. Oktobris sidst forleden udi *Snedsted Kirke*, som han burde at gøre, men hvad han vendte sig om for Alteret for hans Svagheds Skyld eller ikke, det kunde han ikke hove², og intet mere han vidste at vidne udi den Sag. Vandt *Laust Bertillsøn* i *Giersbøll*, at han vidste ikke rettere, end Hr. *Jens Pouellsøn* i *Snedsted* gjorde jo sin fuldkomne Tjeneste udi *Snedsted Kirke* den 18. Oktobris sidst forleden for Alteret, som han plejer at gøre tilforn, men hvad han vendte sig om for Alteret eller ikke, saa han ikke, thi han laa paa hans Knæ og bad Gud om Naade.

(Som *Laust Bertelsen* vandt 18 andre Sognemænd, 4 at de ikke var i *Snedsted Kirke* den 18. Ok-

tober længere end Hr. Jens gik af Prædikestolen, 2 at de ikke var i Kirke den Dag).

Hr. Jens har aabenbart være gammel og svag, han døde 1637.

¹ et Pund = 2 Tønder Landgildehartkorn. ² huske.

SOLDAT.

1636. 17. Marts. — *Niels Nielson Soldatt* i *Villersløff* her for Dom og Ret tog udi *Niels Laurison* i *Villersløff* hans Haand, *Per Christenson* i *Villersløff*, *Jens Michellsøn* og *Mads Michellsøn* ibidem deres Hænder og lovede og tilsagde dem og deres Medbrødre, som er *Per Andersøn* i *Vangsgaard*, *Jens Persøn* paa *Bach*, *Oluff Espensøn* ibidem, *Christen Nielson* og *Jens Christenson* i *Hassing* sin tro Tjeneste udi de her først kommandes 3 Aar, at han skal holde dem kvit og fri baade udi Landet og udenlands for Soldat, og lover og tilforpligter de dem, at de skal give ham til Løn i fornævnte 3 tilstundendes Aar 30 Slettedaler, som er hver Aar 10 Daler, og fornævnte 10 Daler at udgive hver Aar i to Terminer, Halvparten til Sankt Mikkels Dag Aar 1636 og den anden Halvpart til Paaske Aar 1637 og saa fremdeles i de her fornævnte Aar, desligeste skal de give ham Kost og Drikkepenge, naar som han skal gaa paa Mønstring.

RAKKERGERNING.

1636. 24. Marts. — *An Pedersdotter* i *Visby* og *An Laurisdatter* ibm. vandt med Sjæls Ed, at det var dem vitterlig i Guds Sandhed, at *Maren Søffrens-*

dotter, som tilforn boede i *Amby*, krængede den *Øg* af, som døde for *Mads Jensøn* i *Visby* straks efter St. Mortens Dag nu sidst forleden. Med lige svoren Ed vandt fornævnte *An Pedersdotter*, at hun gav *Maren Søffrensdotter* for samme *Øg* at krænge en Skæppe seldet¹ Bygmel, en Fjerding Gaas, en Kande *Øl* og en Skæppe Malt, som hun fornøjede hende for. Med lige svoren Ed vandt fornævnte *An Pedersdotter* og *An Laurisdotter*, at de hørte og saa den 16. Januari nu sidst forleden, at fornævnte *Maren Søffrensdotter* var 3 eller 4 Gange inde til fornævnte *Mads Jensøn* og bød ham Penge eller hvad han vilde have, paa det han ikke skulde aabenbare det, at hun krængede samme *Øg* for ham.

¹ sigtet.

ET LIVLIGT OPTRIN PAA TINGET.

1636. *Jens Nielsøn* i *Grurup* og *Jens Christensøn* ibm. vandt med Sjæls Ed, at de saa og hørte den 7. Juli, at *Niels Nielsøn* i *Abilldgaard* stod for Retten og havde *Lyd*¹ og førte nogen Vidner paa sin Husbonds Vegne og havde ladet læse en Landstingsstævning, og somme af Vidnesfolkene havde vundet og somme ikke efter samme Stævning, da hørte de, at *Las Olluffson* i *Visby* sagde til fornævnte *Niels Nielsøn*: „Jeg haver ikke taget saa mange halve Tønder Byg og halve Tønder Havre af min velbyrdige Husbonds Tjenere, som du haver for din Husbonds Sager at slaa neder, og havde jeg det gjort, da havde jeg gjort Uret“. I lige Maader sagde *Las Olluffson*: „Jeg haver ikke endnu hængt min Kone i en Djævels

Navn“. Og ikke de hørte *Niels Nielson* uforrettede² *Las Olluffson* den Dag i nogen Maader.

Fem Mænd af Tinghørere vandt med Sjæls Ed, at de hørte og saa her paa Tinget for Tings Dom den 14. Juli nu sidst forleden, at *Niels Nielson* i *Abilldgaard* kom ind for Retten og sagde, „at jeg kom her i Dag (for) otte Dage (siden) og havde noget at bestille, og da kom der en Kumpan paa en tvær Side til mig og førte sig i Skændsmaal med mig og lovede, at jeg skulde faa en Ulykke, og siden haver jeg faaet en Ulykke paa min Fæmon, nu varer jeg dig ad³ i Dag, du est her paa Tinget, du hører det vel, dersom jeg vederføres mere Ulykke paa min Fæmon eller selv, saa skal jeg fæste mig saa nær til dig, at du skalt svie, for du est af en ond Rod!“

To Mænd Tinghørere vandt med Sjæls Ed, at de hørte her paa Tinget for Tings Dom den 7. Juli nu sidst forleden, at *Niels Nielson* i *Abilldgaard* sagde til *Las Olluffson* i *Visby*: „Hold du din Flubber“⁴ og straks derefter: „Du sidder med en Mund som en Skovl, forstaar du det, Las“, og hørte de samme Tid, at han sagde til *Las Olluffson*, „at min Moder haver ikke reden ved *Visby* Mølleaa om Nattetider paa en Hest, men min Moder haver ikke heller staaet ved *Vijborig* Glamvindue og viftet en Karl hjem fra *Sielland* med en Lagen, tag du det til dig, *Las Olluffson*“. *Las Olluffson* gav ikke *Niels Nielson* nogen Aarsag dertil eller uforrettede ham i nogen Maader, men sagde: „Jeg har ikke hængt min Kone“.

15. September. *Las Olluffson* i *Visby* og *Niels Nielson* i *Abilldgaard* her for Dom og Ret med højeste Helgens Ed benægtede, at de ikke haver sagt de Ord paa *Hassing* Herreds Ting til hverandre, som

Vidnesbyrd omvundet haver⁵, og nu her for Retten tog de hinanden i Hænder og bekendte, at de var venlig og vel forligt.

¹ Lyd, Stilhed, have lyd, have Ordet. ² forurettede.
³ vare ad, advarer. ⁴ Kæft. ⁵ Nogle Aar senere ved Recessen 1643 og siden ved Danske Lov blev forordnet: Edelige Vidnesbyrd maa ikke ved Modpartens Ed benægtes, Ed imod Ed maa ingenlunde af Dommeren tilstedes.

Om Læger og Folkekirurger i Thy.

Ved H. A. RIIS OLESEN.

MENNESKER har fra de ældste Tider kæmpet en haard Kamp mod Sygdom og Død, men Midlerne har været meget forskellige. Overtroen spillede en uhyggelig stor Rolle i gamle Dage, og Lægemedlerne synes for os i det 20. Aarh. at være taabelige, men ikke desto mindre havde Folk dengang stor Tilid til dem. Lad mig til Indledning fremdrage et Par Eksempler fra Henrik Schmiths Lægebog 1599 „Cyprianus“:

Mod Koldfeber skulde man binde en grøn Padde eller en tør Tudse om Halsen.

Snue kunde man fritages for ved at gaa til et Lig og sige: Tag dette med dig i Graven!

Vorter skulde kunne fjernes ved at stryge dem af mod et Lig.

Saadanne mærkelige Raad blev givet, og man forstaaer, at en kyndig Læges Hjælp var nødvendig, men paa Frederik d. II's Tid fandtes der kun Læger i Odense, Roskilde, Ribe, Viborg og Malmø.

Lægekunsten er gammel. Allerede 805 havde Carl den Store befalet, at Lægekunsten skulde læres i Klosterskolerne, saaledes at Munkene kunde pleje

syge, enten de bragtes til Klostrene, eller som Munkene besøgte i Omegnens Hjem. Et af de berømteste Lægemidler var Theriak, der bestod af 61 Ingredienser, hvoriblandt Opium, Strandløg, Peber og tørrede Slinger var de vigtigste. Det var opfundet af Kejser Neros Livlæge, og det blev brugt mod Pest til ind i det 18. Aarh. Paa Valdemarstiden levede en berømt Læge her i Landet ved Navn Henrik Harpestreng, han var Kannik i Roskilde og havde udgivet flere Læge- og Urtebøger.

De gejstlige Læger maatte ikke give sig af med Kirurgi. Derfor blev det Baderne, der var ansat ved Badstuerne, og senere Bartskeererne, som foretog Operationerne. Den store lægelige Uvidenhed paa Middelalderens Tid og den daarlige Hygiejne var medvirkende Aarsag til store Vanskeligheder, naar de store Epidemier rasede, f. Eks. den sorte Død. Man kunde intet stille op. Først omkring Aar 1500, efter Københavns Universitets Oprettelse, fik Danmark dygtige Læger.

Indtil 1789, da Thisted fik en Distriktskirurg, var man heroppe henvist til Viborglægen, hvilket for de fjerneste Egne betød en Afstand af 12—13 Mil — en ikke ringe Afstand med Datidens langsomme Befordringsmidler. Selvfølgelig havde flere Læger prøvet at nedsætte sig heroppe, men de blev her kun en kort Tid. Derimod fandtes der nogle Bartskeerere og Kirurger, af hvilke de fleste havde været ansat i Militærets Tjeneste, inden de havnede i Thisted. Den første, man hører Tale om, er Henrik Rudolf Klinger, der begyndte sin Praksis her i 1679, og han nævnes 1688 som Bartskeerer i Aalborg. Senere nævnes Christopher Stephanus i 1686, Peder Sattelmeyer i 1693

og Barbereren Mester Daniel afgiver 22. Okt. 1698 Vidnesbyrd som Bartskeerer i „Saarmaalssag“ ved Thisted Byting.

Den første egentlige Læge nævnes i 1723, nemlig Dr. med Niels Grimberg. Hvornaar han er tilflyttet eller rejser bort, har jeg ikke kunnet finde, men han har været en ældre Mand paa dette Tidspunkt, idet han allerede 1690 var praktiserende Læge i Aalborg og benævnes 1701 som „Medicus Aalborgensis“. Under den store nordiske Krig gjorde han Tjeneste paa Flaaden og var i 9 Aar Medicus og Chirurgus paa den russiske Flaade. Efter Opholdet her rejste Dr. Grimberg igen til Rusland.

Den daværende Rektor ved Thisted Latinskole, Christopher Nisløv (1720—29) havde medicinsk Uddannelse, ogsaa han praktiserede lidt her i Byen. Samtidig virkede en Bartskeerer ved Navn Johan Georg Schmidt, som benævner sig selv som Mesterkirurg. Han afløses af Johan Christopher Apoldi fra 1733—46. Det er dog begrænset Hjælp, disse Militærkirurger kan yde, og deres Virksomhed har vel indskrænket sig til Saarbehandling og lettere Benbrud. Hvorledes Forholdene har været i denne Tid fremgaar af en til det danske Kancelli indsendt Skrivelse fra 1749. Det hedder her bl. a.:

Thy og Morsø's Indvaanere haver i nogle Aar med Ynkverdighed maattet se paa deres Familier og Domestiquer (Tjenestefolk), naar nogen af dem en heftig Sygdom paakommer, at de ingen Hjælp haver kunnet faa af erfaren Læge, hvorfor de (en Del Proprietærer) haver gjort sig Umage at faa en habil Mand mod et vist Sammenskud til aarlig Gage, der kunde assistere dem og stedse blive i Dueholm, Ørum

og Vestervig Amter. Dette er ogsaa lykkedes dem, idet de ved Juletid sidstleden haver bekommet fra Stockholm en dansk habil Medicus, Oluf Leopold Bjørnstrøm, som ved sin Praksis har bragt sig i en saadan Anseelse, at han haver Kongen af Sverrig hans Bestalling som Hofmedicus.

Skrivelsen fortsætter: Da nu Supplikanterne haver faaet en habil Mand, mangler dem Medikamenter, hvilke de ej nærmere fra kan bekomme end Aalborg eller Viborg Apothek, til hvilket de har fra 10—15 Mile, foruden at tvende Sunde skal overfares, saa at i Nødfald deres Sendebud 3—4 à 5 Dage opholdes paa Rejsen, og Patienterne imidlertid hendøe.

Ti beder da og de trende Amters Præsteskab samt Almuer, at Kongen vil bevilge bemeldte Doktor Oluf Leopold Bjørnstrøm Privilegium paa egen Bekostning at oprette og holde et lidet Hus-Apothek i Thisted for de tre Amter.

Ansøgningen blev anbefalet af Amtmand Rosenkranz og blev bevilget. Dr. Bjørnstrøms Praksis i Thisted blev kun kort, idet han allerede døde Aaret efter*), og i 1750 ansøgte Apotheker Jacob Gesius om at faa overdraget Bevillingen, hvilket ogsaa skete. I Ansøgningen hedder det, at han (Gesius) havde lært Pharmaciam et Chymiam i Aarhus og siden serveret flere Steder baade i Danmark og Norge. Den 25. Juli 1750 blev han examineret af det medicinske Fakultet i København med tiltagne to Apothekere og befunden „capabel og habil“. Den 9. Okt. s. Aar tilstodes hans Ansøgning. Ved Hjælp af sine egne

---

*) Dr. Bjørnstrøm boede i Amtsforvalter Foghs Gaard, døde ugift 6. April 1749. Af Skifteprotokollen fremgaar det, at Boet blev ansat til 292 Rdlr. 13½ Sk.

Penge og et anseligt Laan fik han indrettet Apotheket og drev det efter eget Sigende saaledes, at han dermed forsvarlig kunde betjene Publicum. I 1757 klagede han imidlertid til Kongen over, at Fortjendsten derved ikke var tilstrækkelig til at gøre Indkøb og hvert Aar betale store Renter. Han fik da d. 29. Juli Tilladelse til at sælge Apotheket og Privilegium til en Farmaceut. Aaret efter købte Christian Ziegler de nævnte Herligheder for 600 Rigsdaler.

I 1753 bosætter Chirurgen Christian Gottlieb Olbricht sig her i Byen. Han afløses af Clamor Engelhard Graff fra 1766—82, og i 1776 kommer Johan Villh. Rips, der praktiserede til 1798. Rips var tysk Militærkirurg og tillige en Slags Distriktskirurg. Han tilstaar aabent i en Ansøgning, „at hans Modersmaal er i Jylland ganske fordærvet, og det danske Sprog kan han ikke ret tale, saa at han mangler Gaver til at forklare sig“.

I 1768 kom Lægen Frederik Seidelin til Thisted, idet en Del Embedsmænd og Proprietærer sikrede ham en aarlig Gage paa 130 Rigsdaler, men det blev en stor Skuffelse, idet han var stærkt forfalden til Drik, og som Følge heraf kunde han ikke passe sine Pligter, og de tilbudte Honorarer fik han aldrig. 1771 forlod Dr. Seidelin Byen. Egentlig havde han faaet en god Uddannelse og havde alle Forudsætninger for at blive en dygtig Læge. Han havde studeret Medicin i Göttingen, foretaget adskillige Udenlandsrejser og erhvervede i 1762 den medicinske Doktorgrad. Efter at have været Læge i Nykøbing paa Falster et Par Aar, turet og sviret sin Stilling fra, lod han sig i 1764 hverve til et Dragonregiment i Holsten, men det blev han hurtig ked af, og i 1768 finder vi

ham i Aalborg hos Onklen, Landfysikus Wichmand, som søgte at faa ham paa ret Køl ved at anbringe ham i Thisted. Da dette ikke lykkedes, rejste Dr. Seidelin til Bornholm og senere til Nakskov, hvor han døde hos sin Svoger, Apoteker Jensen, Nakskov, 1775.

I ældre Tid fandtes her i Egnen forskellige dygtige Benbrudslæger, som jeg synes fortjener en særlig Omtale. Den ældste er Mads Lauritsen, Vang*), der erhvervede sig stor Anseelse for sin chirurgiske Dygtighed. I Vang Kirke hænger et Epitafium, hvor Mads Lauritsens Data og Fortjenester anføres. Han fødtes i Vang 1674 og døde sammesteds 1761. Han blev i 1704 gift med Maren Jørgensdatter Honis, der stammede fra Norge. Paa Datidens Maade har man ristet ham følgende Minde:

Stat Læsere og se et Monument om Dyder
 I Livet hos den Mand, hvis Navn herover lyder,
 I Guds Frygt og Kærlighed omgikkes han hver Mand,
 Hans Raad og Hjælp næst Gud gav mange førlig Stand,
 I Chirurgien han for mange exellered,
 I Kunsten han ej var af andre exercered,
 I Fødebye og Boe han fandt til Grund sin Kunst,
 Af fremmed Fødeland blev han ej søgt omsonst.

I Vang Kirkebog anføres som død d. 17. Marts 1699 Laurids Badskær, og det maa sikkert være Mads Lauridsens Fader, saaledes at Virksomheden er blevet fortsat fra Fader til Søn, hvilket var meget almindeligt i hine Tider. I 1688 nævnes en Laurids Jensen Skrædder, boende ved Vang Kirke. og Mads Lauridsen, der ved Siden af sin chirurgiske Virksom-

---

*) J. H. Top. 4 R. III B., S. 427. Carøe: Jydske Benbrudslæger.

hed ogsaa var Skrædder, har saaledes overtaget begge Haandteringer fra Faderen.

Mads Badskær, som han ofte benævnes, har indtaget en smuk Position i Sognet. Men Patienterne kom ogsaa langvejs fra: Himmersyssel, Harsyssel, Morsø og flere fra Norge, som vi havde livlig Forbindelse med gennem Skudehandelen.

Arvtageren af Mads Lauridsens Praksis som Naturlæge blev hans Lærling, Niels Jepsen, som først boede i Vang, men senere flyttede til Nors. Da Niels Jepsen døde 1784, overtog Peder Christensen Kudsk den chirurgiske Virksomhed, men nogle Aar efter greb Autoriteterne ind i hans Arbejde.

Hidtil havde der kun været een Embedslæge i Nordjylland, og denne havde Bopæl i Viborg, men i 1787 blev Viborg Fysikat delt i 4 Omraader, saaledes at der ansattes en Distriktskirurg i Thisted. Den første blev Eberhard Neve. I 1794 udkom Loven om Straf for Kvaksalvere, hvorved al folkelig chirurgisk Virksomhed blev stemplet som ulovlig. Peder Kudsk ansøger om at maatte „praktisere udi den Lægekunsten, som vedkommer Arm- og Benbrud, samt aarelade“. Ansøgningen blev anbefalet af Amtmanden, Landfysikus Koefoed og Pastor Hvass, Nors*) samt 36 anbefalende Adresser fra Præster og Proprietærer i Thy og paa Mors. Det medicinske Fakultet gav — omend nølende — Peter Kudsk Tilladelsen i 1795. Han naaede at praktisere i 36 Aar efter denne Tilladelse, og det maa bemærkes, at Forholdet til de skiftende Distriktskirurger var godt.

---

*) Pastor Hvass gav sig selv af med at drive lidt Doktorvirksomhed, idet han altid medførte nogle røde Draaber, som han kaldte „Livets Nøgle“.

Eberhard David Neve praktiserede her til 1805. han var født i København 1761, tog kirurgisk Eksamen 1782 og senere ved Akademiet 1788. Fra Thisted rejste han til Ebeltoft, hvor han døde 1840. Den næste Distriktskirurg og Læge ved Hospitalet i Thisted var Adam Andreas Sager, Søn af en tysk Kirurg i Kolding, praktiserede i Thisted fra 1805—15. Paa Initiativ af Amtmand Faye blev de af Dr. Neve indrettede Sygestuer udvidet og forbedret af Dr. Sager. I 1815 forlod Sager Thisted for at rejse til Hørsholm, hvor han virkede til 1834; han døde i København 1851. Derefter kom Lægen Anton Iver Wittendorf til Thisted som Distriktskirurg; han virkede fra 1815 til 1849, de sidste Aar dog med en Medhjælper. Han var Søn af Hofkantor Wittendorf, Fredensborg, f. 1786, tog kir. Eks. i 1813, blev Krigsraad 1824 og døde i Thisted 1853.

Wittendorf satte Pris paa Kudskslægten og synes at have glædet sig over Samarbejdet, hvor en Naturlæge kunde træde til og derved spare Distriktslægen for lange og besværlige Ture. Da Peder Kudsk døde 1831, søgte Sønnen Niels Pedersen Kudsk at overtage Faderens Stilling. Han var uddannet under Faderens Vejledning, men maa selv have haft nogen Betænkning i den Sag, idet han først i 1834 indsender sin Ansøgning til Kancelliet. Ansøgningen blev kraftigt anbefalet, af Distriktskirurg Wittendorf og Amtmand Faye. Af sidste Anbefaling, som giver et Indtryk af de lægelige Forhold i Amtet, skal jeg citere et Par enkelte Afsnit:

„Da Kirurgikaterne i Almindelighed har en vid Udstrækning af 2 eller 3 Herreder, og da der i saadanne Kommuner næsten daglig indtræffer et eller

flere Uheld, saa vilde det ikke være muligt for Lægerne i rette Tid at assistere dem, som kunde behøve deres Hjælp; thi ofte hænder det, at naar en Vogn ankommer efter at have kørt flere Mil for at hente Læge, er denne fraværende paa Landet, saa at den ankomne Kusk maa køre Egnen rundt, inden han træffer Lægen. Imidlertid er Patienten udsat for de største Lidelser, og den ved Luksationer og Benbrud fremkomne Hævelse gør det ikke sjældent vanskeligt, ja umuligt at bringe Benene og Ledemodene i Orden igen. Dette har Hr. Krigsraad Wittendorf erkendt og derfor givet sit Samtykke til, at Niels Kudsk maa uden Tiltale af ham befatte sig med de omhandlede Tilfælde.

Bønderne, som nu fra hans Faders Tid er vante til at bringe deres Patienter til Nors, og Sønnen, som er vant til at behandle disse Legemsbræk, har indrettet en Stue for dem og beholder dem under sit Opsyn, indtil Kuren er fuldendt, herved nyder Patienterne et dagligt og omhyggeligere Tilsyn, end Lægen var i Stand til at forskaffe dem, da i det mindste den her i Amtet værende Sygestue, der kun har 6 Senge til Brug for Reserver og veneriske Patienter, ikke kunde modtage dem, og Lægen heller ikke overkomme det daglige Tilsyn, naar de laa adspredt paa Landet.“

Svaret fra Sundhedskollegiet blev en Tilladelse med store Betingelser. Det tillodes ham at paatage sig Helbredelse af Arm- og Benbrud samt Forvridninger, hvorom han skal give Distriktslægen Indberetning. Hvis Niels Kuds gik udenom denne Tilladelse, vilde han blive tiltalt for Kvaksalveri. I 1840 tiltaltes Niels Kudsk for fejlagtig Behandling af

Hoftebetændelse, men ved Overretten frifandtes han. Denne Frifindelse gav Stødet til, at Morsingboerne prøvede at faa Niels Kudsk til at praktisere derovre. Denne Ansøgning var underskrevet med 160 Navne og dertil Amtmand Fayes Anbefaling, medens Distriktslæge Nyrup, Nykøbing, stillede sig afvisende, idet han erklærer, at Troen paa Niels Kudsk's særlige Evne til at helbrede beror paa svære Misforstaaelser. Afvisningen er meget indgaaende forklaret og former sig iøvrigt som et Opgør mellem Læge contra Naturlæge. Kancelliet fulgte denne Gang ikke Amtmanden, men afslog Andragendet i August 1841.

Foruden Distriktskirurgen A. I. Wittendorf havde Thisted paa den Tid et Par andre praktiserende Læger, som ogsaa skal nævnes, nemlig Johan Adam Lumholt (1829—39) og Læge C. F. Michelsen, f. $1\frac{1}{4}$ 1814 i København, Søn af Præsten Hans Chr. Michelsen og Magdalene Elisabeth Holm. Han praktiserede i Thisted fra 1837 til sin Død $\frac{3}{10}$ 1858. Læge Michelsens Søn, Hans P. Michelsen, blev senere Apotheker i Randers, hvor han døde 1920. En Datter af Læge Michelsen, Anna, var J. P. Jacobsens Ungdomskærlighed, og deres mange Breve fortæller om det smukke Forhold, som desværre blev afbrudt paa Grund af deres forskellige Mening angaaende Kristendom. Til Annas dybe Sorg maatte deres Veje skilles, og hun forvandt aldrig det Knæk, dette gav hende, og hun fik et tragisk Endeligt, idet hun blev uhelbredelig sindssyg og talte i sin forvildede Tilstand ofte om Jens Peter, som hun mente en Dag vilde møde hende igen og gøre det godt.

I den nordcimbriske Tilskuer for 12. Dec. 1841 findes et optrykt Indlæg af Distriktslæge Nyrup,

Nykøbing, hvori denne advarer enhver mod at tro paa Læge Michelsens Paastand om, at en Skolelærer Jensen, Sdr. Draaby, skulde lide af Gigtfeber i Stedet for Tyfus. Nyrup har, efter at Læge Michelsen har konsulteret Patienten, senere besøgt Lærer Jensen og konstateret Tyfus. Denne Historie medfører forskellige Indlæg. Jeg skal tillade mig at citere et Par Stykker, fordi de samtidig giver en Karakteristik af Læge Michelsen og Samtidens Indstilling til ham.

Den 22. Dec. fremkommer følgende:

Ved at læse Hr. Nyrups Indrykkelse i Avisen finder jeg mig beføjet til at tage Genmæle. Det var vist ikke Hr. Nyrup saa meget at gøre for det Offentlige om Sygdommen, som at nedsætte Hr. Michelsen i den Tillid, han nyder her paa Egnen som Læge. Hr. Michelsen er en duelig Læge, men Forholdet er, at han har fordristet sig til at gaa ind paa Hr. Nyrups Gebet og derved foraarsaget dennes Harmen. Men han nedtrykkes ikke i sit Fag som Læge ved dette, derom vidner alle de syge, han har behandlet. Enhver, som besidder en Gran af Menneskeforstand og har læst Hr. Nyrups Indignation, vil vist nære samme Mening, dog er det beklageligt, at Brødnid ogsaa findes hos lærde Folk.

Thisted, d. 11. Dec. 1841.

Mathias Gierlach.

I en senere Artikel af Læge Michelsen selv erklærer denne, at han efter at være blevet tilkaldt af Sønnen havde konstateret Gigtfeber, men selvfølgelig kan der senere være stødt andre Sygdomme til. Erklæringen er skrevet uden Vrede og i en smuk Form.

Derpaa svarer Nyrup, at han misunder ingen

Læge deres Praksis paa Øen, men maa skride ind, naar en saadan stiller forkert Diagnose. Han gør opmærksom paa, at Inseraterne sættes i Aalborg Avis, fordi denne er det mest udbredte Blad paa Mors. Til Slut takker han Hattemager Gierlach „for den pudserlige Snak, som har forskaffet ham megen Fornøjelse“.

Efter endnu et Par Indlæg afsluttes Polemikken med, at Læge Michelsen offentliggør Collegiets Svar paa den tjenstlige Indberetning, hvori Michelsen fuldstændig renses.

Læge Michelsens Broder, Provst Michelsen, var samtidig Sognepræst i Thisted. Denne, der var Medlem af det første Amtsraad i Thisted Amt, fremlagde ved første Møde, den 2. Juni 1842, et Udkast til et Forslag angaaende et Amtssygehus' Opførelse her i Thisted. I et Udskrift af Protokollen hedder det:

Dette Dokument, som for Øjeblikket ikke kunde bedømmes, men fortjente nøjere Overvejelse, besluttede Raadet skulde circulere mellem Raadets Medlemmer, hvorefter Enhver efter afgiven særlig Betynkning skulde afsende Sammen til Amtet for i det næste Amtsraad at tages under nærmere Overvejelse. Ved denne Lejlighed bemærkede Amtmanden, at han allerede fra sin Side havde været betænkt paa en udvidet Sygeindretning her i Amtet og desaarsag korresponderet med Distriktslægen, Hr. Krigsraad Wittendorf, om, hvorvidt det maatte findes hensigtsmæssigt at udvide den hos ham allerede stedfindende Sygeindretning, saaledes at Lokalet blev tilstrækkeligt udvidet til at modtage 20 Patienter paa een Gang. Hr. Krigsraaden har herpaa den 27. April repliceret, at han var villig til at udvide sine Sygestuer, saaledes

skal Enden blive, dersom hun lever 10 Aar til, og saa Hr. Hennings, som han truer med, forlader Landet? Ja, det ser saamænd sort ud for de stakkels Thyboere!

Læge Hennings holdt Ord, i 1871 forlod han Eggen for at bosætte sig i København, hvor han døde 1901.

Særlig var Morsølægerne efter Stine Kudsk, og de angreb hende ofte, dog ikke offentligt. Men i 1876 kom den ønskede Lejlighed, idet en gammel Mand blev overkørt i Nykøbing og fik sit ene Ben brækket. Efter at være forbundet af en Læge, lod han sig køre til Nors, hvor han efter 7 Ugers Forløb kunde udskrives som helbredet. Dette blev Lægerne for meget, idet de ankede over, at den gamle Mand lod sig køre 5 Mil til Nors i Stedet for at forblive i Nykøbing og være under daglig Lægetilsyn og Pleje. Men den gamle Mand lod en Takkeskrivelse indrykke i Avisen, hvori han fortæller, at han kort efter Udskrivningen kunde gaa ud i Marken og tage Del i Arbejdet, endskønt han var 75 Aar.

En medicinsk Professor, der besøgte Stine Kudsk i Nors og besaa hendes Klinik og Sygestuer, erklærede, at han er fuldkommen tilfreds med Behandlingen af de tilskadekomne.

Da Stine Kudsk døde 1897, næsten 88 Aar gammel, blev hun fulgt til Graven af en stor Mennekemængde. En Plejesøn, Niels Kudsk Pedersen Bach, havde i 1881 søgt at faa Bevilling som Benbrudslæge, men skønt 44 Sogneraad, flere Præster samt Amtmanden anbefalede, blev den ham nægtet, ikke mindst fordi de tre Distriktslæger Fenger i Thisted, Mulvad i Vestervig og Faartoft i Nykøbing fra-

raadede det, og de blev støttet af Stiftsfysikus Bentzen i Viborg. Dermed ophørte den 200 aarige Lægmands-Kirurgvirksomhed i Thy, men endnu findes adskillige „kloge“ Mænd og Kvinder, som paa visse Omraader har haft gode Resultater paa Grund af deres medfødte Evner.

Efter Distriktslæge Willemoes' Bortrejse fra Thisted afløstes han 1862 af Vilh. Jul. David, født i Svendborg 1821, viet 1858 til Emilie Aarestrup, dog senere skilt. Efter 7 Aars Virksomhed i Thisted blev han 1869 Distriktslæge i Svendborg og døde 1883 i København.

Derpaa kom Christian Rasmussen til Thisted som Distriktslæge fra 1869—74. Efter denne overtog Peter Vilken Heiberg Distriktslægeposten. Heiberg havde siden 1868 været Læge i Thisted og var kendt som en fremragende Kirurg, der skabte sig en stor Praksis og var vellidt af alle. Han var den første Læge i Danmark, der foretog et vellykket Kejsersnit, og hans glimrende Resultater paa det kirurgiske Omraade skabte Respekt om hans Navn. Han foretog i 1871 en Udenlandsrejse til Amerika, hvilket gav ham nye Ideer. Peter Vilken Heiberg blev da i 1874 Distriktslæge i Thisted, hvilken Stilling han beklædte til 1879. Han blev dette Aar ansat som Overlæge ved Viborg By- og Amtssygehus, og i 1893 udnævntes han til Stiftsfysikus. Han omtaltes altid som en af vort Lands førende Kirurger. Heiberg skrev i 1886: „Thylands Fugle“, der vidner om hans store Kendskab til Fuglelivet heroppe.

Efter Heiberg fulgte Sophus Fenger til 1883, derefter J. F. H. Jørgensen til 1885 og endelig P. A. V. Schmedes til 1902, alle Distriktslæger i Thisted.

Udenfor Thisted har der i ældre Tid boet Læger i Vestervig, Ydby og Kjettrup.

Chr. Gottschalck, Præstesøn fra Odder, var Distriktslæge i Vestervig fra 1850—58. Han var født 1810, tog kirurgisk Eksamen 1837, var Overlæge under Krigen 1848—50, og fra Vestervig rejste han til Kerteminde, hvor han døde 1871.

Den næste i Rækken hed Ove Fr. Beck, Søn af Toldkasserer Beck, Slagelse. Eksamen 1836 og efter Praksis forskellige Steder kom han 1858 til Vestervig, hvor han virkede til 1873. Han døde i Aalborg 1898.

Den tredje var den tidligere nævnte Distriktslæge Mulvad.

Den første Læge i Ydby var Johan Jansson, der var født i Slesvig 1770, tog kirurgisk Eksamen 1801, og efter et fleraarigt Ophold i Norge var han en kort Tid Læge i Ydby, hvorefter han rejste til Nibe, hvor han døde 1837.

Den næste i Ydby var Peder Nicolajsen, som først praktiserede i Kjettrup, derefter i Ydby, hvor han døde 1837.

I Kjettrup var ogsaa Carl Ferdinand Ramløse, som 1829 blev Distriktskirurg dér indtil 1848, hvorefter han rejste til Køge.

Paa Thyholm oprettedes i 1822 et Apothek, som blev drevet af Apoteker og Kvaksalver Jørgen Carl Ustvoldt, der tidligere havde drevet et Apotek i Lemvig. Det kneb at leve af Indkomsterne fra Apotheket, og han ansøgte derfor i 1826 om Tilladelse til at kurere Gigt, brændt Skade, stødt Saar og udvendige Sygdomme, men da dette nægtedes ham, opgav han 1828 Apothekervirksomheden og købte Holmegaard's

Mølle i Ydby Sogn, hvor han døde 2 Aar efter, knap 40 Aar gammel.

Der skal til Slutning nævnes en „klog“ Kone i Skjoldborg, kaldet Marie Myg. Hun levede hele sit Liv i Fattigdom og døde 1898 af Brystsyge.

Marie Myg kurerede for mange Slags Sygdomme. Hun havde lejet en Stue i Thisted, hvor hun modtog sine Patienter, og hendes Ry voksede stærkt, da det kom ud, at hun havde kureret en Læge i Thisted, efter at han forgæves selv havde forsøgt at helbrede sin Sygdom. Med Aarene blev hun meget korpulent og havde derfor store Vanskeligheder med at gaa. Man saa ofte hendes Mand køre rundt med hende i en dertil indrettet Trækvogn. I mange Aar blev de bekendte Marie Mygs røde Draaber brugt af mange.

K I L D E R:

Haandskrevet: K. Carøe: Bartskeerere og Kirurger i Jylland. Landsarkiv.

V. Ingerslev: Danmarks Læger og Lægevæsen til 1800. Carøe: Folkekirurger i Thy.

Festskrift om Aarhus Løveapotek v/ E. Dam 1896.

Festskrift om Centralforeningen af Sygekasser i Thisted Amt 1928.

Thisted Amtsavis for 1841 og 42.

Thisted Amts Tidende ³¹/₇ 23.

C. F. Bricka: Dansk biografisk Leksikon.

Wibergs Præstehistorie.

Særtryk af det første Amtsraadsmøde 2. Juni 1842.

Bole Madsen Brandi's Vise.

I Uddrag ved P. L. HALD.

Bole Madsen Brandi var født i Klitmøller 16. Oktbr. 1807 og fik Lærereksamen fra Snedsted Seminarium med 1. Karakter 1834. Blev samme Aar Lærer i Ø. Vandet og kom senere, fra 31. Maj 1842, til Jannerup, ogsaa som Lærer og Kirkesanger. Her døde han 30. Juni 1886. Han blev 6. August 1842 g. m. Mette Jespersdatter Toft, der var født 8. Marts 1818 og døde 10. August 1896.

For eder, kære Venner, fremsættes en Sang,
skønt Evnen den er ikkun ringe,
fortælle vil jeg min Tildragelses Gang,
saafremt at det mig kan gelinde.
For eder jeg her — nu efter Begær —
det frem paa Papiret vil bringe.

I Byen Klitmøller først Livet jeg fik
af Fader og Moder saa kære.
Dér Ungdommens Dage saa glade hengik,
dér nød jeg først Kristendoms Lære.
Saaledes hengled min Ungdom af Sted,
til jeg otte Aar monne være.

Saa skulde jeg tjene for Brødet at faa,
og først til Skaarhede mon komme;
dér skulde jeg læse for Børnene smaa.
Men næppe en Maaned var omme,
før Rejsen var endt — og jeg blev hjemsendt
med Bylten og Lommerne tomme.

Saa snar som det atter blev Foraarets Tid,
til Stenbjerg saa maatte jeg peise,
for Køer at vogte til Mortensdagstid
og med dem i Klitten ombeise.
I Regn og i Slud — saa holdt jeg det ud,
til Tiden jeg maatte hjemrejse.

Halvanden Pund Uld det var Lønnen, jeg fik,
 med den kom jeg trasken tilbage.
 Og saa var jeg hjemme, mens Vinteren gik,
 og derpaa til Knakkegaard drage,
 med Ploven at gaa — for Føden at faa;
 dér havde jeg herlige Dage.

Om Majdag fra Knakkegaard jeg drog afsted,
 de Afsked dér alle mig gave.
 Ved Hjemkomsten saa jeg, at alt var beredt
 for atter til Stenbjerg at trave;
 jeg skulde derhen — at vogte igen,
 og Løn jeg som før skulde have.

I Klitten den Sommer jeg traskede om,
 det ganger mig ikke af Minde.
 Med Længsel jeg ventede' til Mortensdag kom,
 at jeg kunde Frihed genvinde;
 og straks jeg derpaa — til Stranden lod gaa,
 paa Hjemvejen Rav jeg mon finde.

Den bette Johannes fra Nytorp kom hid
 og lod mig en Tjenest' tilbyde,
 at flytte hans Kvæg udi Sommerens Tid,
 det Budskab jeg maatte adlyde.
 Og havde jeg Lyst — at vove en Dyst
 med Jeres, jeg maatte det nyde.

Om Foraaret tidlig jeg til hannem drog,
 dér lærte jeg Heste at tømme;
 jeg skulde føre hans Regnskabsbog,
 thi Hovedet vilde det glemme.
 Jeg havde det rart, hans Kone hun var
 lidt muggen — men ej af de slemme.

Den Vinter derpaa jeg til Præst skulde gaa
 — det var mig en hjertelig Glæde —,
 hvorfor jeg tog Afsked, da Vinter kom paa,
 og Rejsen ad Hjemmet lod træde,
 begyndte den Gang — ei Tiden var lang,
 thi hver med Plaser var til Stede.

Det var Jesper Andersen, jeg skulde til,
for Ploven i Marken at køre;
da Vinteren kom, han ej mer' pløje vil,
lod mig og Bagage hjemkøre.
Ni Mark han mig gav — fordi jeg var brav,
det kunde nok lade sig høre.

Den Vinter jeg atter i Hjemmet forblev,
de Dage ej vare ret lange;
med John jeg omkring i Tofterne drev,
for Hjejler i Snarer at fange.
Og Maager vi og — i Rammerne tog,
naar vi ned til Havet mon gange.

Vor Butti¹⁾ om Vinteren var lagt paa Land,
om Foraaret vi den mon tage;
saa snart den var tjæret, den satte paa Vand
og lod den til Søen opdrage,
for dér som forhen — at fiske igen.
Saaledes svandt Sommerens Dage.

Da Sommeren saadan til Ende var bragt,
til Præstegaard lod jeg marchere,
for mit Høstarbejde at tage iagt;
det var dette Aar noget mere.
Men jeg slæbte glad — de Nege i Rad,
at høste jeg og probere.

Men snart en ny Tjeneste fik jeg igen,
og Skolemand være jeg skulde.
Med Staven i Haanden til Brønd og drog hen,
da kommen var Vinterens Kulde.
Da jeg kom derbort — jeg gjorde Akkord
at være dér Aaret tilfulde.

Jeg magelige Dage dér havde forvist,
jeg kunde de Børn vel raade;
men dog det kedsommelig blev mig til sidst
at staa under Brøndsbyfolks Naade.
Jeg blev og med Fnat — af dennem besat,
og Føden den var kun tilmaade.

---

¹⁾ Baad.

Da Aaret fik Ende, og jeg sagde op,
 de vilde mig atter da fæste;
 bød tre Daler mere, men jeg sagde stop,
 jeg længer dem ej vilde gæste;
 men hjem jeg lod staa — hvordan det saa gaar,
 det kommer i Verset det næste.

Tre Uger omtrent jeg i Hjemmet forblev,
 saa stod atter Tjenest' tilrede.
 Fordi jeg nu dygtig regned' og skrev,
 paa Skriverkontor fik jeg Sæde.
 Og nu jeg igen — til Thisted kom hen,
 for mig var det ikke stor Glæde.

Jeg hurtigen fattede Tingenes Gang,
 vandt Steentoft hans Yndest og Naade.
 Dog blev det Kontor mig en pinelig Tvang,
 jeg keded' mig over al Maade.
 Om Frihed jeg bad — og hvor blev jeg glad,
 da jeg derfor selv maatte raade.

Og Høsten fik Ende, og hjem kom jeg da,
 tog mit gamle Arbejd' i Hænde.
 Til Vinterens Tid da Budskab kom fra
 Maren Havsgaard, at jeg maatte vende
 til Søegaard paa Stand — som en Skolemand
 for Jane Bogstaver at kende.

Men Glutten var kælen og havde ej Lyst,
 de Timer til Skolen var korte;
 jeg sprang ud til Karlene og voved' en Dyst
 med dennem, naar Maren var borte.
 Med Bøssen jeg sprang — og mangan en Gang
 jeg skød efter Kragen den sorte.

Med Løjer saaledes den Vinter hengled;
 men snart fik jeg andet at gøre.
 Da Kyndelmis' kom, jeg da maatte af Sted
 til Hjemmet, hvor jeg fik at høre,
 jeg skulde af Sted — til Aalborg med
 og Bylten paa Nakken at føre.

Fra Hjemmet, fra Venner jeg Afskeden tog
og Rejsen med John mon fortsætte.
En Vogn, den Tid, vi gennem Vendsyssel drog,
vi lejed' for Rejsen at lette;
og hvor var jeg glad — ved Aalborg Stad,
mine Fødder var ømme og trætte.

Den Tid gik ret hurtig, da jeg laa i Land;
men snart jeg om Bord maatte følge.
Jeg skulde nu søge min Føde paa Vand
og pløje den skummende Bølge.
Og Bølgen den steg — og snart blev jeg bleg,
Søsyge jeg ej kunde dølge.

Snart øjned' vi Sjælland, den yndige Ø,
med Længsel jeg saa til dens Strande,
og snart vi indløb fra den brusende Sø
i Sundets dets rolige Vande.
Saa sejlede vi — stolt Kronborg forbi
og ved København monne lande.

Om Bord udi Jagten den Sommer henrandt,
med Søen jeg blev nu fortrolig;
Sølivet til sidst jeg ret herligen fandt,
dog vist, den var ofte urolig.
Den Sommer var endt — og Hyren fortjent,
jeg hjem drog til Fædrenebolig.

Som Søgut den Vinter jeg støved' omkring
blandt Klitmøller Bakker og Knolde,
og ogsaa til Søgaard jeg gjorde et Sving
for Skole for Jane at holde;
de glad var ved mig — thi jeg snildelig
dem kunde let Løjer forvolde.

Jeg med Skipper Jensen forhyre mig lod,
og snart vi udlagde fra Lande;
jeg gik nu om Bord med et friere Mod,
end da jeg først udgled paa Vande.
Nu sejlede vi — Hals Tønder forbi
og Kursen ad Sverrig lod stande.

Den Sommer jeg Marstrand og Gothenborg saa,
 de Sverriges stenrige Lande;
 vi engang i Storm ved Varberg laa,
 dér vi udi Bugten mon strande;
 dog blev vi undsat — vi sagde Godnat,
 lod Kursen ad Falkenberg stande.

Det Efteraar tidligen lagde vi op,
 da Farten det Aar var til Ende;
 men straks til Jep Friis jeg bortsolgte min Krop
 for at gaa med ham efter Brænde
 til Mariager hen — vi derfra igen
 til Aalborg monne os vende.

Men Rejsen den sidste blev temmelig lang,
 vi os derpaa ej mon belave;
 en Uge omtrent vi i Søen holdt Stand
 og Brød ej om Bord monne have.
 Kun Ærter vi nød — vi havde ej Kød,
 et smalt Traktement for vor Mave.

Dog heldigen saa fik vi Aalborg fat,
 og Farten den havde nu Ende;
 jeg tog Bagage, bød Aalborg Godnat,
 og hid til Klitmøller mig vendte.
 De Velkomst mig bød — min Moder var død,
 jeg sørged' saa meget for hende.

Fra Høsten til Mikkelsdag hjemme jeg gik
 og fisked' med Mølboer flere;
 en Tjenst' jeg derpaa i Skjoldborg fik
 for Børn dér at informere.
 Den Vinter hengled — og saa jeg af Sted
 til Klitmøller lod da marchere.

Til Aalborg Rejsen af Sted skulde gaa,
 da vi for Sessionen var bange;
 men Bylten var liden — og Skillinger faa,
 og hjemme var intet at fange.
 Det saa ej vel ud — jeg sukked' til Gud:
 Hvor vil det i Fremtiden gange?

Naar Nøden er haardest, da Hjælpen er nær,
jeg fandt nu Velgørere kære;
Farbroder Jens Jensen en Fader var her,
og Faster en Moder mon være;
de aabned' mig Vej — af Søen jeg ej
behøver mig mer' at ernære.

De tilbød, at de vilde hjælpe mig frem,
at jeg Seminarist kunde blive;
saa meget til den Ting jeg end trængte til,
de vilde dog dette mig give.
Saa hjalp de mig frem — jeg Tak skylder dem,
saa længe jeg er udi Live.

Snart Dagen til Rejsen den blev da bestemt,
de lod mig til Snedsted henkøre;
jeg var udi Hjerte og Sind saa beklemmt,
jeg skulde nu Prøverne føre.
Jeg fik at forstaa — hvad der læses maa,
jeg grued' ved alt det at høre.

Saa udholdt jeg Skolens og Lærdommens Tvang,
Tak være mine Venner saa kære;
til sidst blev ej Tiden saa kedsom og lang,
min' Ting jeg ret kunde lære;
og alting vel gik — Eksamen jeg fik,
til den jeg bestod mig med Ære.

I tre Aar paa fjerde jeg har været her
blandt Mennesker, som mig behage,
og skønt noget liden Fortjenesten er,
saa bør jeg mig ikke beklage;
jeg har det ret godt — i mit lille Slot
og faar aldrig bedre Dage.

Nu ned lægges Pennen, jeg ender min Sang,
den jeg eder her vil forære;
nu haver I hørt min Tildragelses Gang,
som I af mig monne begære;
slet intet er dulgt — men Sandhed er fulgt,
I dermed fornøjet maa være.

Til Medlemmerne.

DE N AARLIGE GENERALFORSAMLING afholdtes den 10. August i Thisted, og da det var 40-Aarsdagen for Samfundets stiftende Generalforsamling, fik Dagen et mere festligt Præg end sædvanlig. Efter at en Række særligt indbudte Gæster var samlede paa Museet, hvis Oprettelse i sin Tid havde været Historisk Samfunds Formaal, gik man efter en kort Gennemgang af Samlingerne til en i Dagens Anledning arrangeret Frokost paa Hotel Royal. Flere af Deltagerne udtalte her mange gode Ord om det hidtidige Arbejde og udtalte gode Ønsker for Museets Fremtid. Udviklingen i de forløbne 40 Aar er skildret i en lille Bog, som gratis tilstilles de Medlemmer, der maatte ønske den.

Ved den efterfølgende Generalforsamling aflagde Formanden, Læge Toft, den aarlige Beretning. Paa Grund af Transportvanskeligheder har man ikke kunnet gennemføre den sædvanlige Sommerudflugt, som efterhaanden havde vundet saa stor Tilslutning. Da Ginnerupforeningen, der i sin Tid blev oprettet for at støtte Nationalmuseets Undersøgelser i Ginnerup, i Sommer ved en Generalforsamling i Hurup var blevet ophævet, overdroges Kassebeholdningen, ca. 900 Kr., til Historisk Samfund med Forpligtelse til at rejse en Mindesten for Fundene samt anvende Restbeløbet til Hjælp til en Kopi af et Ginneruphus i Thisted Museum. Mindestenen for Kampen paa St. Jørgensbjerg er opstillet paa sin Plads ved Husby Hole, men den endelige Højtidelighed paa Stedet er udsat til et senere Tidspunkt. Sluttelig udtalte Formanden en Tak til alle, der ved Gaver i Dagens Anledning havde glædet og støttet Historisk Samfund og Museet.

Redaktør Lustrup gennemgik det andet Steds i Aarbogen offentliggjorte Regnskab, der balancerer med 3406 Kr. Efter Bestyrelsens Forslag udnævntes Lærer Sodborg, Vesløs, der

for 40 Aar siden var med til at stifte Historisk Samfund og siddet i Bestyrelsen siden, til Æresmedlem.

Efter Generalforsamlingen gav Museumsinspektør, Dr. phil. Axel Steensberg i et indgaaende og klart Foredrag et Billede af Livet i en gammel dansk Landsby, som det har formet sig fra Broncealderen helt ned til vor egen Tid. Det er overflødigt at berette, at Foredraget fulgtes med den største Interesse af Forsamlingen.

Da der først til næste Aar skal være Bestyrelsesvalg, skete der ingen Ændring blandt Bestyrelsens Medlemmer.

M I N D E O R D

I DET FORLØBNE AAR har Døden desværre gjort en rig Høst blandt Historisk Samfunds og Thisted Museums Venner.

Overretssagfører Billeskov Jansen.

Han døde den 21. Januar i Aar i København, hvortil han flyttede, da han havde afstaaet sin Sagførerforretning i Thisted. Stærkt interesseret, som han var i vort Lands gamle Historie, blev han et ivrigt Medlem af Bestyrelsen. Paa mangfoldige Maader virkede han for Museet, hvis Samlinger han øgede med mange gode Ting. Det var særligt Middelalderens Historie, der havde hans Interesse; stor var saaledes hans Glæde, da det lykkedes ham at finde Resterne af det lille Kapel i Vigso og faa det udgravet. Om Resultatet af denne Udgravning har han fortalt i Historisk Aarbog 1930. Efter at være flyttet til København sendte han ofte Meddelelser om Fund i Arkiver og Biblioteker til Museets Arkiv. Bestyrelsen mindes hans Arbejde med Tak.

Pastor Henrik Laursen.

Den 24. Marts døde Pastor emer. Henr. Laursen i Vestervig, hvor han havde været Sognepræst fra 1912 til 1933, da han tog sin Afsked paa Grund af Alder. Han var efterhaanden blevet saa stærkt knyttet til Egnen, at han blev boende

i Vestervig, og i sit Otium sysselsatte han sig med Egnens gamle Historie, i hvilken han var meget interesseret. Selvfølgelig gjaldt det først og fremmest hans gamle Sognekirke, om hvilken han har skrevet flere Afhandlinger, men ogsaa Egnens Historie i Almindelighed. Paa Grundlag af Tingbøgerne har han her i Aarbogen offentliggjort mange værdifulde Bidrag til Lokalhistorien. Han var en stille og rolig Mand, som vil blive stærkt savnet inden for Kredsen af Egnens Lokalhistorikere.

Lærer Niels Sodborg.

Lærer Sodborg, der ved Samfundets Generalforsamling d. 10. August blev Foreningens Æresmedlem, døde uventet d. 21. August paa Sygehuset i Nykøbing, hvor han havde maattet underkaste sig en Operation. Han var en god dansk Mand, og vore historiske Minder var ham en dyrebar Skat. Han var en betydelig Kender af Hannæs Lands Fortid, og herom talte og skrev han ofte. Gennem de mange Aar, har han siddet i Samfundets Bestyrelse, var han en flittig Medarbejder ved Aarbogen, og i næsten hver Aargang findes der en Artikel af ham. Vi, hans Medarbejdere og Venner, vil dybt savne hans noble og retlinede Personlighed. Under stor Deltagelse blev han den 27. August begravet paa Vesløs Fri-menigheds Kirkegaard.

Historisk Samfund.

BESTYRELSE:

Sygehuslæge Toft, Vestervig, Formand. Redaktor J. J. Lustrup, Thisted, Kasserer. P. L. Hald, Thisted, Redaktion af Aarbogen. Togfører A. C. Svalgaard, Thisted. Lærer T. Balle, Thorsted. Lærer Riis Olesen, Thisted.

REVISORER:

Overbibliotekar N. Grønkjær, Thisted. Fotograf L. H. Gram, Thisted.

REPRÆSENTANTER:

Lærer A. N. Andersen, Hunstrup. Pastor Thorlacius Ussing, Fjerritslev. Friskolelærer J. Rolighed, Klim. Lærer J. C. Jacobsen, Øsløs. Lærer Brix Jensen, Tømmerby. Statsplantør Krogh, Tovsig. Mejeribestyrer H. Vogensen, Nors. Gdr. Anders Overgaard, Hillerslev. Sognefoged Chr. Hundahl Kloster, Sennels. Overklitfoged Rasmussen, V. Vandet. Sognefoged Otto Føget, Tingstrup. Pens. Lærer A. C. Jensen, Thisted. Skræderm. Th. Thomsen, Sjørring. Lærer Vestergaard, Sundby. Gdr. Niels Kløjgaard, Stagstrup. Lærer M. Brunsborg, Snedsted. Læge Lützhøft Christensen, Koldby. Bygmester Chr. Jensen, Hassing. Gdr. P. Westergaard, Ulstrup, Heltborg. Lærer M. Jensen, Gettrup. Amsraadsmedlem A. Gadegaard, Odbygaard. Sogneraadsformand Chr. Gadegaard, Søndbjerg. Gdr. Chr. Boesen, Aas. Smedemester N. Kanstrup, Hundborg. Lærer N. C. Bundgaard, Ørum. Lærer Hagbart Kierkegaard, Agger. Amsraadsmedlem P. Eriksen, Søvang, Bedsted. Redaktør Chr. Andersen, Hurup. Førstelærer Jensen, Kettrup. Lærer Dam, Flarup, Ydby. Førstelærer Mortensen, Gøttrup. Førstelærer Grusgaard, Hvidbjerg. Grosserer P. Chr. Pedersen, København. Lærer P. Yde, Tilsted. Sogneraadsformand N. Møller Holm, Vust. Førstelærer M. P. Sloth, Vesløs.

Historisk Samfunds Regnskabs- oversigt for 1942.

INDTÆGT:

1. Kassebeholdning fra forr. Aar.....	Kr.	630 68
2. Statstilskud	"	155 00
3. Thisted Aamtsraad	"	250 00
4. Solgte Aarbøger	"	44 00
5. Medlemsbidrag (710 Medl.)	"	2108 00
6. Gaver	"	200 00
7. Andre Indtægter	"	18 96

Ialt Kr. 3406 64

UDGIFT:

1. Aarbogen, Trykning og Indbinding	Kr.	1390 50
2. Honorarer for Bidrag til Aarbogen	"	342 00
3. Tilskud til Museet	"	500 00
4. Dansk-historisk Fællesforening	"	30 00
5. Foredrag	"	50 00
6. Andre Udgifter (Porto, Kundgør. m. v.).....	"	272 63
7. Kassebeholdning	"	821 51

Ialt Kr. 3406 64

MEDLEMSFORTEGNELSE FOR HISTORISK SAMFUND

Thisted.

Sparekassedirektør A. J. Andersen.
Overretssagf. Dybdal Andersen.
Viceskoleinsp. A. F. Antonsen.
Slagteridir. Arentsen.
Delikatesshdl. Edv. Agerholm.
Overpostbud Chr. Andersen.
Slagterm. A. Andersen.
Handelsgartn. Vilh. Andersen.
Slagterm. Ch. Agerholm.
Lærer Wulfsberg Andersen.

Viceskoleinsp. A. Bangsgaard.
Læge E. Bjerregaard.
Boghdl. C. E. Balleby.
Repræsentant Johs. Bach.
Glargemester Børge Birkholm.
Fru Kunstdrejer Bunch.
Dir., Konsul L. C. O. Bendixen.
Biblioteket i Thisted.
Borgmester S. Bjerregaard.
Grosserer Alb. S. Bornerup.
Revisor A. Brandt.
Mægler S. Bjerre.
Ørelæge P. J. Bertelsen.
Politimester E. Brix.
Journalist H. Berthing.
Redaktør C. Brunsgaard.
Maskinfabr. L. Bach.
Bogbinderm. J. Bjørnstrup.

Landinspektør Poul Boe.
Vicegeneraldir. F. Carstensen.
Boghdl. C. Christensen.
Hestehdl. C. Smed Christensen.
Installatør B. Bjerre Christensen.
Boghdl. N. Christensen.
Fru Musikhdl. E. Christensen.
Købmand C. Fr. Christiansen.

Branddir. H. Dolleris.
Dir. J. J. Dahl.
Enkefru Propr. Dahm.
Gdr. Jeppe Dahl.
Tandlæge F. Dybeck.

Amtmand H. Egedorf.
Overlæge G. Espersen.
Depotbestyrer Elbrønd.
Driftsbestyrer Erichsen.
Konditor E. Enggaard.
Ingeniør K. W. Eriksen.

Arkitekt J. Foged.
Viceskoleinsp. A. C. Frederiksen.
Amtslæge L. Folke.
Konsulent F. C. Frandsen.
Barberm. N. C. Falkenberg.

Overbibliotekar N. Grønkjær.
Lærerinde Frk. S. Gjødesen.

Fotograf L. H. Gram.

Museumsinsp. P. L. Hald.
Lærerinde Frk. J. Garnæs-Hansen.
Postassistent Frk. A. M. Holm.
Bibliotekar Frk. Westh Hansen.
Lærer Vagn Hansen.
Bankdir. H. J. Hartz.
Kriminalbetj. H. Hald.
Ingeniør J. Houe.
Direktør Rich. Hove.
Grosserer Chr. S. Hove.
Guldsmed Henningsen.
Slagteridir. R. Høyer.
Snedkerm. L. S. Hvass.
Landstingsm. A. Hvid.
Pastor K. C. Holm.
Landinspektør H. C. Herling.
Blikkenslager J. Handest.

Arkitekt Iversen.
Skatteraadform. Chr. Iversen.

Bankdir. Wm. Jensen.
Vognm. J. A. Jensen.
Billedhugger Sanderh. Jensen.
Bogtrykker Abildg. Jacobsen.
Billedhugger Carl Jensen.
Murerm. Andr. Jensen.
Lokomotivfører Rich. Jensen.
Toldforvalter J. R. Jans.
Bogholder Chr. Jensen.
Elektricitetsbest. H. Jensen.
Manufakturh. Peter Jensen.
Redaktør Kjeld Jensen.
Bogholder Laur. Jensen.
Penp. Lærer A. C. Jensen.
Isenkræmmer Otto Jensen.
Murerm. Poul C. Jensen.
Handelsgartner V. Jespersen.

Fhv. Hotelejer E. Jespersen.
Overlærer Aage Jørgensen.
Lærer Mar. Jørgensen.
Nattevagt H. O. Jørgensen.
Glarm. J. Chr. Johansen.
Manufakturh. Jagd.
Lærer H. P. Jensen.
Lærerinde Frk. Rigmor Jensen.
Billedhugger Borge Jensen.

Købmand H. Kamp.
Pens. Skolefondskass. K. Karner.
Apoteker Kierulff.
Kusk L. C. Kappel.
Tømterm. P. Kjellerup.
Carl C. Kjærs Enke.
Bestyrer V. Kristensens Enke.
Støbegodshdl. Aage V. Kjær.
Sparekassedir. Ravn Klavsen.
Arbm. David Kjærgaard.
Slagterm. J. Kloster.
Konditor Krabbe.
Købm. S. Krogh Nielsen.
Lærerinde Frk. Kappel.
Tømterm. Kr. Knudsen.
Forvalter Chr. P. Krogh.
Konsulent Harry Kristensen.

Savværksejer S. Larsen.
Overdyrlæge Sv. Larsen.
Skoleinspektør A. Larsen.
Manufakturhdl. H. Langgaard.
Pantefoged C. Lundholt.
Redaktør J. J. Lustrup.
Urmager I. Lyhne.
Læge Herluf Larsen.
Landsretssagf. E. Larsen.
Lærerbiblioteket, V. Borgerskole.
do. Ø. Borgerskole.

Apoteker Frk. Astrid Mørch.
 Maskinm. E. Mortensen.
 Lærer S. Madsen.
 Direktør A. Mikkelsen.
 Organist Aksel Munk.
 Ekviperingshdl. N. G. Mikkelsen.
 Grosserer P. Møller.
 Ejendomsmægler Petrus Møller.
 Grosserer Carl E. Møller.

Tandlæge N. Nielsen.
 Fabrikinsp. E. Nilsson.
 Dyrlæge N. Nørgaard.
 Godsekspeditør C. Nielsen.
 Købmand N. P. Nielsen.
 Kommunebogh. Chr. Nielsen.
 Lærer P. Høegh Nielsen.
 Isenkræmmer Alfr. Nielsen.
 Bankbogh. C. Nørgaard.
 Dir. N. C. M. Nielsen.
 Lærer Chr. Nørgaard.
 Tømmerhdl. A. Klit Nielsen.
 Sognepræst S. Nyegaard.
 Repræsentant Rik. Noes.
 Murerm. L. Nielsen.
 Montør Har. Nielsen.

Stadsingeniør B. Olsen.
 Enkefru Dir. A. Ottesen.
 Uddeler J. N. Olesen.
 Lærer Riis Olesen.
 Tandtekniker Olsen.

Smedem. Hundahl Petersen.
 Sagfører Yde-Poulsen.
 Tomrerm. J. Poulsen.
 Enkefru Købm. P. O. Poulsen.
 Hotelejer P. Poulsen.
 Dir. Kaj Pedersen.
 Biografdir. Georg Pors.
 Skotøjshdl. S. Poulsen.

Faktor Wilh. Pedersen.
 Typograf Henry Pedersen.
 Cigarhdl. Andr. N. Pedersen.
 Konditor Reinh. Petersen.

Landsretssagf. J. Rasmussen.
 Rentier Jens Rask.
 Forretningsfører R. Rasmussen.
 Farvehdl. E. Rosenberg.
 Realskolens Bibliotek.
 Kaptajn Rask.

Læge P. Schmitz.
 Lærerinde Frk. Stensig.
 Købmand Arne Smith.
 Fotograf A. Scharling.
 Konsul P. Sund.
 Skræderm. H. Selmer.
 Forretningsf. E. Skovsgaard.
 Landinsp. N. Smed Søndergaard.
 Togfører A. C. Svalgaard.
 Grosserer C. Søndergaard.
 Amtsvejinsp. Biering-Sørensen.
 Guldsmed K. Sørensen.
 Isenkr. Chr. Sørensen.
 Kontorchef E. Skaalum.
 Tømmerhdl. M. Sørensen.
 Tandlæge A. Sørensen.
 Lærer Spanggaard.
 Træhdl. Ibsen Sørensen.
 Afholdsvært P. Silkeborg.
 Brændselshdl. J. Sørensen.
 Fhv. Mejeribest. Sørensens Enke.
 Skomagerm. J. Visby Sørensen.
 Pastor Juul Sørensen.
 Mejeriejer S. Sørensen.
 Urmager R. Sørensen.
 Manufakturhdl. Chr. Søndergaard.
 Vognm. N. Søndergaard.
 Lærer P. Skov.

Diakon, Sekretær N. Thing.
 Købmand Kaj Toft.
 Enkefru Konsul Thomsen.
 Stationsforst. E. Thomsen.
 Dyr læge L. Toft.
 Lærer Tranberg.

Forretningsfører J. Ulriksen.
 Læge K. Westh.
 Grosserer S. Zacho.
 Enkefru Malerm. Østerbye.

Paa Landet i Thy.

Lærer A. N. Andersen, Hunstrup.
 Dyr læge Andersen, Bedsted.
 Lærer N. Hove Andersen, Skyum.
 Gdr. Aksel Andersen, Sennels.
 Gdr. A. Chr. Andersen, Boddum.
 Lærer A. H. Andersen, Brund.
 Lærerinde Frk. Andersen, Øster-
 ild.

Journalist Kr. Andersen, Hurup.
 Gdr. Chr. Andersen, Toppenbjerg.
 Sognefoged E. Andersen, Randrup.
 Bogtr. Alb. Andersen, Hurup.

Bestyrer Bach, Sindrup Vejle,
 Ydby.
 Chr. Oddershede Bach, Kaastrup.
 Gdr. Søren Bangsgaard, Hørdum.
 Lærer Bangsgaard, Stagstrup.
 Dir. N. Bach, Taabel.
 Lærer T. Balle, Thorsted.
 Læge Belter, Hurup.
 Læge A. Brandt, Hundborg.
 Frk. Bendixen, Vestervig.
 N. P. Bendixen, Vestervig.
 Sognepræst V. Berg, Hillerslev.
 Førstelærer C. Boesen, Skjoldborg.
 Gdr. Chr. Boesen, Aas.
 Propr. Alfr. Boesen, Todbøl.
 Opsynsmand M. P. Boddum, Røn-
 hede, Bedsted.
 Lærer N. C. Bundgaard, Ørum.

Lærer M. J. Brunsborg, Snedsted.
 Propr. A. Bruun, Gl. Raastrup.
 Cyklehdl. Bjelke Brogaard,
 Vestervig.
 Frimenighedspræst E. Bjerre,
 Hundborg.
 Pastor J. P. Bækgaard, Nors.

Læge Christensen, Ydby.
 Sygehuslæge Lützhøft Christensen,
 Koldby.
 Postbud M. Christensen, Snedsted.
 Lærerinde Frk. Christensen,
 Tingstrup.
 Gdr. H. N. Christensen, Ydby.
 Snedkerm. J. Pilgaard Christensen,
 Hurup.
 Strandfoged C. Christensen,
 Agger.

Lærer N. Dybdahl, Bedsted.
 Lærer C. Dam, Flarup, Ydby.
 Gdr. Jens Dideriksen, Ydby.
 Købm. Dam, Ydby.
 Chr. Degn, Faartoft.
 Arbm. P. Boddum Dam, Agger.

Uddeler C. Enggaard, Hillerslev.
 Lmd. Peder Ehlers, Hundborg.
 Lærer Eriksen, Dover.
 Uddeler E. Chr. Eriksen, Nors.

Amtsraadsmedl. P. Eriksen,
Søvang.

Dyrlæge C. Eberhardt, Ydby.

Cand. pharm. C. F. Engberg,
Hurup.

Maler Leo Estvad, Tolbøl.

Folketingsmand V. Fibiger, Øland.
Skatteraadsform. Kr. Fuglsang,
Hurup.

Dommer A. Fugl, Vestervig.
Sognefoged Otto Foget, Tingstrup.

LRS. Per Federspiel, Lyngby.

Lærer E. Foged, Boddum.

Lærer A. K. Frederiksen, Hørsted.

Manufakturhdl. Frederiksen,
Hvidbjerg.

Kæmner Fauereholt, Vestervig.

Lmd. Thorv. Fink, Hundborg.

Amtsraadsmedl. A. Gadegaard,
Odby.

Sogneraadsform. Kr. Gadegaard,
Søndbjerg.

Fhv. Landstingsm. N. Gisselbæk,
Vestervig.

Sparekassedir. Gramstrup Ander-
sen, Vestervig.

Lærer Gram, Holmgaard, Ydby.

Lærer Grusgaard, Hvidbjerg.

Gdr. Jens Gravesen, Sundby.

Læge Græsbøll, Nors.

Gdr. J. Poulsen Grud, Jegindø.

Kommunekasserer J. Grønkjær,
Tvorup.

Gdr. Senius Gravgaard, Floulev.

Dyrlæge N. K. Gregersen, Koldby.

Gdr. Nic. Gyruup, Hurup.

Knud Gravesen, Ydby.

Købm. Chr. Hancke, Hurup.

Gdr. Mogens Harkjær, Snedsted.

Lærer V. K. Henriksen, Ø. Vandet.

Provst Hjortsvang, Sjørring.

Førstelærer A. C. Hoppe, Barslev.

Sparekassedir. N. Hoelgaard,
Hvidbjerg.

Lærer Hove, Barslev.

Uddeler Højbjerg, Hvidbjerg.

Gdr. Chr. Hornstrup, Kallerup.

Lærer Holm, Nr. Hvidbjerg.

Købm. J. K. Hundahl, Vestervig.

Bygmester J. Hansen, Hundborg.

Gdr. J. Hilligsø, Ørum.

Hurup Sognebibliotek.

Gdr. Niels Hove, Lyngs.

Propr. A. Th. Ifversen, Lyngholm.

Gdr. Kr. Ilkjær, Hellerød.

Gdr. J. Jeppesen, Klastrupgaard.

Uddeler M. Jensen, Ydby.

Bankdir. Jacobsen, Hvidbjerg.

Provst Nørsøller Jensen, Hurup.

Forpagter Chr. Brændgaard Jen-
sen, Gærup.

Overlærer Johansen, Vestervig.

Pastor Fibiger-Jensen, Vestervig.

Kontorist Frk. Jenny Jensen,
Vestervig.

Konsul Jepsen, Vestervig.

Dommer H. K. A. Jensen,
Vestervig.

Drejer Jensen, Hurup.

Dyrlæge M. G. Jensen, Vestervig.

Vejmand Fr. Jensen, Villerslev.

Driftsbestyrer A. Jensen, Bedsted.

Skovrider C. F. Jensen, Hurup.

Fhv. Amtsraadsmedl. J. P. Jensen,
Hurup.

Pastor Jørgensen, Jegindø.

- Bygmester Chr. Jensen, Hassing.
 Mejeribest. Sv. Jensen, Sundby.
 Kroejer Jessen, Morup Mølle.
 Amtsraadsmedl. Anton Jensen,
 Ræhr.
 Hmd. J. Chr. Jensen, Vestervang,
 Hørdum.
 Lærer M. Jensen, Gettrup.
 Bmd. J. Chr. Jensen, Landbolyst
 Mark.
 Gdr. Kr. Josefsen, Ydby.
 J. Chr. Jensen, Vesterby, Vester-
 vig.
 Malerm. Henry Jørgensen, Vester-
 vig.
 Aksel Jensen, Styvel.
 Gdr. Jens Jensby, Hillerslev.
 Tømrer Mar. Jensen, Hundborg.
 Gdr. Niels Jensen, Tovsig.
- Smedem. N. Kanstrup, Hundborg.
 Dyrslæge A. Kappel, Nors.
 Gdr. Chr. Knudsen, Brandsholm,
 Hurup.
 Landstingsm. M. C. Korsgaard,
 Tøttrupgaard.
 Gdr. Niels Kløjgaard, Stagstrup.
 Lærer Kierkegaard, Agger.
 Gdr. Jens Kirk, Tousgaard,
 Skinnerup.
 Politimester C. P. Koefoed, Hurup.
 Mejeribest. Kristiansen, Hurup.
 Gdr. N. Mart. Kristensen, Skjold-
 borg.
 Tømrerm. N. Kobbersmed, Uglev.
 Smedem. H. Kjær, Ydby.
 Entreprenør Høje-Kristensen,
 Hurup.
 Plantør Krogh, Tovsig.
 Vurderingsform. K. Kanstrup,
 Astrup M.
- Lærer Krejberg, Ginnerup.
 Orgelfabr. Kristensen, Snedsted.
 Sygehuslæge Kruckow, Hvidbjerg
 Gdr. Jens Kvejborg, Sundby.
 Møller J. Kloster, Brund.
 Hmd. Ejnar Kløjgaard, Kjallerup
 Tømrer P. Kirk, Sundby.
 Gdr. Edv. Klemmensen, Lyngs.
 Sognefoged Chr. Hundahl Kloster
 Sennels.
 Sogneraadsform. H. Kierkegaard
 Faartoft.
 Sognefoged Chr. Knakkegaard,
 Skyum.
 Poul Knudsen, Søndergaard, Ydby
- Apoteker Levinsen, Hundborg.
 Læge A. Lenbroch, Hurup.
 Dommerfuldm. Lundsager, Vester-
 vig.
 Sognepræst Lautrup, Sennels.
 Lærer Chr. Larsen, Hørdum.
 Gdr. Lauritsen, Stenshøjgaard,
 Hvidbjerg.
 Lærerinde Frk. Larsen, Egebjerg
 Propr. H. Lützhøft, Tandrup.
 Sogneraadsfm. M. Laursen,
 Ø. Vandet.
 Landsretssagf. Lind, Hurup.
 Boghdl. Hj. Lyngbæk, Hurup.
 Gdr. Niels Lykke, Svankjær.
 Plantør Larsen, Tvorup.
 Lyngs Folkebogsamling.
 Tømrerm. L. Chr. Larsen,
 Sjørring.
 Lærer Peters-Lehm, Harring.
 Tømrer Edv. Larsen, Randrup.
- Statsplantør V. R. Madsen,
 Bedsted.
 Lærer Madsen, Smerup.

- Gdr. Niels Malle, Sennels.
 Pastor Mosumgaard, Skyum.
 Søforpagter Madsen, Agger.
 Strandvagtm. Madsen, Agger.
 Lærer Madsen, Sennels.
 Lærer Kr. Madsen, Søndbjerg.
 Cirkusejer Fru Miehe Pfänner,
 Ydby.
 A. Chr. Mikkelsen, Stagstrup.
 Tømrer J. Skriver Møller, Hund-
 borg.
 Lærer Myrup, Tingstrup.
 Propr. Chr. Møller, Sdr. Norden-
 toft.
 Sogneraadform. P. Madsen,
 Jegindø.
 Centralbestyrer Nielsen, Skyum.
 Viggo Ninn, Aarup.
 Gdr. Vald. Nielsen, Trankjær.
 Pens. Plantør Nielsen, Faartoft.
 Lærer J. C. Nørbjerg, Gærup.
 Elektriker K. Nielsen, Uglev.
 Konstruktør Vald Nielsen, Serup,
 Uglev.
 Maltgører Johs. Nielsen, Snedsted.
 Mejeribest. N. C. Nielsen, Sned-
 sted.
 Gdr. Andr. Nielsen, Skibsted-
 gaard, Ydby.
 Købm. J. J. Nystrup, Ydby.
 Sygeplejerske Frk. Nørgaard,
 Vestervig.
 Gdr. Magnus Odgaard, Gravgaard.
 Gdr. P. Odgaard, Østergaard,
 Hvidbjerg.
 Lærer Oddershede, Hov.
 Gdr. Niels Olsen, Hellerød.
 Propr. A. Overgaard, Hindsels.
 Mejeribest. Overgaard, Villerslev.
- Gdr. P. Overgaard, Skyum.
 Lærer Overgaard, Næstrup.
 J. Sloth Odgaard, Nr. Ullerupg.
 Gdr. And. Overgaard, Hillerslev.
 Gdr. Petrus Overgaard,
 Nr. Knudsgaard.
 Købm. P. C. Olesen, Vestervig.
 Sognefoged Henrik Pedersen,
 Tilsted.
 Pens. Lærer P. Pedersen, Rølgildg.
 Gdr. Chr. Pedersen, Kallerup,
 Todbøl.
 And. Kr. Pedersen, Høgholm,
 Heltborg.
 Kr. Henning Poulsen, Stagstrup.
 Lærer Pedersen, Elsted.
 Postbud Jørg. Pedersen, Ydby.
 Gdr. Dorf Pedersen, Ydby.
 Lærer Pedersen, Kløv.
 Lærer Chr. Pedersen, Skinnerup.
 Rentier Ths. Pedersen, Hurup.
 Lærer C. P. Plet, Sønderhaa.
 Plantørassistent H. K. Petersen,
 Vandet.
 Tømrer Thorv. Pedersen,
 Hundborg.
 Gdr. Anders Poulsen, Refsager,
 Thisted.
 Gdr. P. Pedersen, Refs, Hurup.
 Kirkebetjent Poulsen, Ydby.
 Tømrerm. Povl Raaby, Hvidbjerg.
 Konsulent Roelsgaard, Hvidbjerg.
 Gdr. N. Riis, Hvidbjerg.
 Overklitfoged Rasmussen, Søholt.
 Gdr. Niels Ringgaard, Stagstrup.
 Postkører J. Smed Ringgaard,
 Skyum.
 Gdr. Chr. Riis, Helligs.
 Plantør M. Rune, Stenbjerg.

Sogneraadsform. N. Schelle,
Vestervig.
Apoteker Frk. Schouenborg,
Vestervig.
Propr. L. Sørensen, Vestervig.
Fabr. N. Schjødt, Hvidbjerg.
Bankkasserer Sv. Sunesen,
Hvidbjerg.
Vald. Sloth, Barslev.
Murerm. P. Sloth, Hvidbjerg.
N. Sindbjerg, Kallerup.
Dyrlæge Steffensen, Hvidbjerg.
Hvidbjerg Sognebogsamling.
Enkefru Magdalene Svanborg,
Malle.
Lærer Svenstrup, Tved.
N. N. Stensgaard, Hurup.
Jens Søs Enke, Boddum.
Fhv. Amsraadsmedl. L. Sønder-
gaard, Svankjær.
Lærer P. C. Sørensen, Aarup.
Hotelejer N. Søndergaard,
Sjælland.
Lærer M. Sørensen, Tovsig.
N. Chr. Smed, Hjørdemaal Klit.
Pastor Skytte, V. Vandet.
Propr. J. Sørensen, Irup.
Hakon Sodborg, Stagstrup.
Gdr. J. Skadholm, Møgelvang-
gaard.
Sogneraadsform. Kr. Skaarup,
Skinnerup.
Gdr. Otto Sørensen, Thorsted.
Propr. J. M. Støvring, Rosvang.
Søndbjerg-Odby Sognebogsamling.
Propr. L. Sørensen, Tilstedgaard.
Førstelærer K. Sørensen, Østerild.
Gdr. N. Stauersbøl, Sønderhaa.
Gdr. Niels Søndergaard, Jestrup,
Lyngs.

Snedsted Sognebogsamling.
Hmd. Niels Sloth, Hurup.
Sygehuslæge E. Toft, Vestervig.
Thorsted Sognebogsamling.
Skræderm. Th. Thomsen, Sjælland.
Købm. Conrad Thomsen, Hvid-
bjerg.
Gdr. P. Mikkelsen Tousgaard,
Hillerslev.
Sogneraadsform. J. Toftdahl,
Vang.
Læge Terkelsen, Bedsted.
Stationsforst. Thomsen, Østerild.
Hmd. N. Thorup, Sundby.
Dir. Ussing, Vestervig.
Rentier Jens Vestergaard, Nors.
Mejeribestyrer H. Vogensen, Nors.
Gdr. P. Vestergaard, Ullerup,
Hurup.
Lærer Vestergaard, Sundby.
P. Vinge, Agger.
Gdr. Jens Winther, Nørhaa.
Lærer P. Yde, Tilsted.
Gdr. And. Yde, Koldby.
Gdr. J. Yde, Ydesminde, Hundborg.
Snedkerm. S. P. Yde, Hurup.
S. Yde, Dover.
Lærer Ægidius, V. Vandet.
Gdr. J. Kr. Østergaard, Hundborg.
Gartner Martin Østergaard,
Hundborg.
Frk. Anna Østergaard, Handrup.
Hunstrup-Østerild Bibliotek.

V. Han Herred.

Lærer J. L. Andersen, Klim.
 Arup Sognebogsamling.
 Musiker Herluf Andersen, Klim.
 Propr. Jac. Bach, Selbjerg,
 Frøstrup.

Ole Sv. Bach, Arup.
 Gartner P. Bisgaard, Øsløs.
 Sogneraadsform. N. Berthelsen,
 Gøttrup.

Plantør Broeng, V. Thorup.
 Sagfører Boel, Fjerritslev.
 Læge B. Crandal, Fjerritslev.
 Propr. Chr. Dreyer, Aagaard.
 Redaktør E. Damsgaard,
 Fjerritslev.

Dommer Fog, Fjerritslev.
 Fjerritslev Folkebogsamling.
 Lærer Fromholt, Kærup.
 Lærer Fallenkamp, Hjortdal.
 Overlærer Gaardbo, Fjerritslev.
 Karetmager B. Gregersen,
 Fjerritslev.

Dyrlæge Gade, Vesløs.
 Gdr. K. Græsbøll, Øsløs.
 Sognepræst Axel Hansen, Øsløs.
 Gdr. N. Møller Holm, Vust.
 Branddir. Chr. M. Jacobsen,
 Fjerritslev.

Købm. Bøgh Jensen, Fjerritslev.
 Apoteker Jerslevs Enke,
 Fjerritslev.
 Cand. pharm. H. J. Jalk,
 Fjerritslev.

Gdr. Jac. Jensen, Tømmerby.
 Lærer Brix Jensen, Tømmerby.
 Friskolelærerinde, Frk. Jacobsen,
 Øsløs.
 Lærer Jacobsen, Øsløs.

Lærerinde Jenny Jensen, Vesløs.
 Gdr. Frede Jensen, Hingelbjerg.
 Førstelærer Jensen, Kettrup.
 Gdr. Jens Koldsgaard, Øsløs.
 Mejeribestyrer Kragholm, Vesløs.
 Bagerm. L. Kjær, Klim.
 Lærer J. J. Laursen, Husby.
 Lærer Lyng, Lild.
 Robert Lindstrøm, Fjerritslev.
 Amsraadsmedl. J. Mølbæk,
 V. Thorup.

N. Madsens Enke, Klim Odde.
 Rentier Chr. Mortensen, Vesløs.
 Chr. Mortensen, Amtoft.
 Gdr. Anton Mortensen, Koldkjær-
 gaard.

Førstelærer L. C. Mortensen,
 Gøttrup.
 Sognefoged Kr. Møller, Tømmerby.
 Kroejer Nic. Munksgaard,
 Fjerritslev.

Lærer N. Chr. Nielsen, V. Thorup.
 Pastor Madsbøl Nielsen,
 V. Thorup.

Opsynsm. N. Chr. Nielsen, Vust.
 Inspektør Welling-Nielsen,
 Bygholm.

Dommerfuldm. Nøhr.-Hansen,
 Fjerritslev.
 Sygehuslæge E. Pedersen,
 Fjerritslev.

Baneform. J. F. Petersen,
 Tømmerby.

Gdr. P. Nic. Pedersen, Tømmerby.
 Uddeler Pedersen, Øsløs.
 Boghldr. Frk. Rentorff,
 Fjerritslev.

Friskolelærer J. Rolighed, Klim.

Smedem. C. P. Rødbro,
 Fjerritslev.
 Apoteker Schmeltz, Frøstrup.
 Kontrolassistent K. Sekkelund,
 Øsløs.
 Forstelærer M. P. Sloth, Vesløs.
 Lærer K. Sunesen, Arup.
 Læge Saabye, Tømmerby.
 Fhv. Sogneraadsform. C. M.
 Sørensen, Fjerritslev.
 Uddeler Stentoft, Frøstrup.

Vesløs Sognebogsamling.
 Konsulent N. Svaneborg, Vust.
 Boghldr. Fr. Thorning, Vesløs.
 Lærer Johs. Tinge, Lildstrand.
 Pastor Thorl.-Ussing, Fjerritslev.
 Tømrer Frands Winther, Øsløs.
 Sagfører N. Willumsen,
 Fjerritslev.
 Manufakturhdl. Østergaard,
 Frøstrup.

Medlemmer udenfor Thy og V. Han Herred.

Aalborg Haandværkerf.s Bibliotek.
 Dir. M. Andersen, København.
 Sygeplejerske Nina Aggerholm,
 Nykøbing M.
 Fru Kaptajn Aggerholm, Lyngby.
 Postassistent Balsby, Roslev.
 Fabrikant, Konsul Carl Bendixsen,
 København.
 Lærer Chr. Balle, Lading.
 Brovst Sogns Bibliotek.
 Sygekassedir. L. P. Borberg,
 Hellerup.
 Biblioteket for Vejle By og Amt.
 J. S. Bruse, Gentofte.
 Billedskærer Povl Borre, Havdrup.
 Ingeniør E. Arup Busch,
 København.
 Værkfører V. Brandt, Kastrop.
 Prokurist P. Balle, København.
 Lærer P. Rønn Christensen,
 Charlottenlund.
 Mejeribestyrer Christiansen,
 Erslev.
 Ekspeditionssekretær Har. Christensen, København.

Skomagern. M. Christensen,
 København.
 Guldsmed Cortsen, Nykøbing M.
 Lærer J. Bach Damsgaard,
 Aabyhøj.
 Det kgl. Bibliotek.
 Statistisk Departement.
 Det sønderjydske Landsbibliotek.
 Konsulent Kr. Damsgaard,
 V. Skerninge.
 Kunsthandler Dam, København.
 Lærer M. Enggaard, Hinge.
 Overpostassistent J. T. Frederiksen, Skjern.
 Pens. Lærerinde, Frk. M. Frøkjær,
 Brønderslev.
 Folkebiblioteket i Nykøbing M.
 Grosserer Holger Frostholt,
 København.
 Fuldmægtig O. C. Fredskilde,
 Vanløse.
 Stadsdyrlæge A. Gadegaard,
 Varde.
 Læge N. P. Gravesen, Kongerslev.
 Dir. Glistrup, Bogense.
 Galtrup-Ø. Jølby Sognebogsamling.

- Dommer V. Hansen, Sorø.
 Postassistent Anna Hald, Aarhus.
 Snedkerm. Johan Hald,
 København.
 Dir. K. Herforth, København.
 Grosserer A. Reimann-Hansen,
 Holte.
 Dir. A. Harbo, Terminus,
 København.
 Fru Auditor K. B. Hansen,
 København.
 Faktor E. Hansen, Brønshøj.
 Journalist Kr. Harbo, Ringkøbing.
 Cand. pharm. J. Hald, København.
 Kriminalbetjent N. I. Henriksen,
 Randers.
 Lærer S. Imer, Manna.
 Johs. Jensen, Askemosegaard,
 Holløse.
 Lærer Johs. Jensen, Aalborg.
 Overassistent Ewart Jensen,
 København.
 Forf. Martin Jensen, København.
 Stiftamtmand Haugen-Johansen,
 Hellerup.
 Bogtrykker E. Jeppesen,
 København.
 Redaktionssekr. J. M. Josephsen,
 Hellerup.
 Førstelærer J. N. Jensen,
 Avedøre.
 Grosserer S. Kabell, København.
 Entreprenør G. Kjæhr, Aarhus.
 Lærer H. Kjeldtoft, Jerup.
 Johs. Klitgaard, Virum.
 Lærer Jørg. Kold, Vostrup, Tarm.
 LRS. J. V. Kirk, Vejle.
 Lærer Poul Kristensen, Aarhus.
 Vognmd. K. Kristensen,
 København.
- Lærer J. Yde Kirk, København.
 Frøgrosserer A. Krogh, Odense.
 Chr. Kirkegaard, Aarhus.
 Landsarkivet i Viborg.
 „ „ Odense.
 „ for Sjælland.
 Dir. Johs. Ludvigsen, Gentofte.
 Lærerhøjskolen, København.
 Profesør S. P. Lundby, København.
 Repræsentant Ole Lassen,
 Skørping.
 Førstelærer Aage Led, Yding,
 Østbirk.
 Kontorfuldm. Karl Leerskov,
 København.
 Apoteker A. Marschall, Hornsyld.
 Landpost Laur. Mikkelsen,
 Struer.
 Amtsskolekonsulent Mejlgaard,
 Sundby M.
 Statskonsulent Kr. Toftdahl
 Møller, Sønderborg.
 Kaptajn P. K. Mortensen,
 København.
 Morslands historiske Museum,
 Nykøbing.
 Forf. B. Budtz Müller, Hvidovre.
 V. Berg Nielsen, København.
 Inspektør C. Neergaard,
 København.
 Det nordjydske Landsbibliotek,
 Aalborg.
 Lærer Nyboe, Søgaaard.
 Revisor And. Nielsen, København.
 Frk. Magda Nielsen, Aarhus.
 Domkantor H. Støvring-Nielsen,
 Aalborg.
 Møbelarkitekt E. Nordhede,
 København.

Dyrlæge M. K. Olesen, Bøvling- bjerg.	Organisationschef P. C. Bruce Sørensen, Valby.
Pastor M. Odgaard, Tersløse.	Statsbiblioteket, Aarhus.
Mejeribestyrer Overgaard, Højmark Lem.	Svendborg Bibliotek.
Grosserer P. Chr. Pedersen, Hermosagaard, Glostrup.	Lærerinde Frk. E. Sortfeldt, Ugilt, Lørslev.
J. Kirk Pedersen, Trend Badehotel.	Mekaniker Erik Sodborg, Vanløse.
Forvalter Sv. Pedersen, Hermosa- gaard, Glostrup.	Fru Marie Tromholt, Ølgod.
Blomsterhldr. Mar. Pedersen, Brønshøj.	Thyboforeningen, København.
Bogholder Axel Pedersen, Lyngby.	Inspektør Ed. Tierp, København.
Rigsarkivet, København.	Apoteker C. W. Tornøe, Valby.
Læge Roelsgaard, Vejle.	Læge Th. Thomsen, Vils.
Kgl. Translatør Rud. Skinhøj, Gentofte.	Pastor Chr. Tolsgaard, Ørum, Djurs.
Fhv. Forstander Kr. Sandal, Solbjerg.	Frk. A. Undén, København.
Købmd. H. C. Søb, Frederiksberg.	Tandlæge N. Vestergaard, Køge.
	Borgm. J. Werner, Odense.
	Frk. M. Westergaard, Fruens Bøge.
	Lagerform. S. Yde, København.

Indmeldte gennem andre historiske Samfund.

Centralbiblioteket, Holstebro.	Valgmenighedspræst J. Lykke, Odder.
„ Odense.	Lærer A. M. S. Myrhøj, Kalundborg.
„ Esbjerg.	Skoleinspektør Johs. Rojel, København.
„ Viborg.	Lærer Rørsig, Hallund, Brønderslev.
Sognepræst Aage Dahl, Horsens.	Kontorassistent A. Sørensen, København.
Dansk Folkemuseum.	Arkivar Seesten, Odense.
Cand. pharm. Frk. Sigrid Hald, Randers.	Poul Skadhauge, København.
Godsejer Ingemann, Egebjerg, Kappendrup.	Lærer Chr. Søndergaard, Flade, Mors.
Lærerinde Marie Jacobsen, Aarhus.	Grosserer Ludv. Worm, Karise.
Ingeniør H. Kabell, Hillerød.	
Postmester C. Klitgaard, Hjørring.	
Lærer Kjeldgaard, Kjellerup.	
Ladelund Landbrugsskole.	

HISTORISKE
AARBØGER
FOR THISTED AMT

UDGIVET AF
HISTORISK SAMFUND FOR THY
OG HANHERRED

IX. BIND

AARBØGER 1941—43
MED INDHOLDSFORTEGNELSE OG NAVNELISTE

KOMMISSION:
P. HAASE & SØN, KØBENHAVN

THISTED AMTS TIDENDES
BOGTRYKKERI
1943

Indholdsfortegnelse.

	<i>Side</i>
Henr. Laursen: <i>Fra Agger omkring Aar 1800</i>	147
Agnes Bruun: <i>Barndomsminder fra Hundborg Præstegaard i 1860'erne</i>	307
Graves Nørgaard: <i>Barndomserindringer fra Snedsted</i> ...	237
N. Sodborg: <i>Else Henriksen</i>	278
Anders Bæksted: <i>Flarup-Runestenen</i>	89
H. Juul Sørensen: <i>Glimt fra 1840'ernes Thisted</i>	272
A. Sørensen: <i>Grandebrev fra Vester Torup og Ullerup i Vester Han Herred</i>	283
Henr. Laursen: <i>Hekseforfølgelse i Snedsted</i>	13
Anders Sørensen: <i>Hoveriet paa thylandske Herregaarde</i>	40
P. L. Hald: <i>Da Jegindø fik en ny Skole</i>	63
N. Sodborg: <i>Jordskælvet d. 3. April 1941</i>	125
P. L. Hald: <i>St. Jørgensbjerg 1441</i>	129
Riis Olesen: <i>Karakteristiske Linier i Kolds Liv</i>	77
Henr. Laursen: <i>Strid om Kirkestole</i>	185
P. L. Hald: <i>Kirsten Olufsdatter Langgaard og hendes Slægt</i>	261
Henr. Laursen: <i>Smaa Kulturbilleder. Fra Hassing og Refs Herreders Tingbog</i>	384
N. Sodborg: <i>Den forsvundne Gaard Kvolsgaard ved Bjerget</i>	376
H. A. Riis Olesen: <i>Om Læger og Folkekirurger i Thy</i> ...	409
P. Chr. Sørensen: <i>Lærere i Snedsted Sogn</i>	247
<i>Mindeord</i>	435
Henr. Laursen: <i>Vestervig Marked</i>	3
C. Klitgaard: <i>Nogle Selvejer- og Skudhandlerslægter</i> ...	327
N. Sodborg: <i>En afskediget Skolelærers Kaar</i>	118
Aug. F. Schmith: <i>Skjoldborgiana</i>	33
Jens Rolighed: <i>Hvad de gamle har fortalt om Johan Skjoldborg</i>	160
A. C. Jensen: <i>Af Nors Sogneforstanderskabs Protokol</i> ...	136
N. Sodborg: <i>Fra Herregaard til Stationsby</i>	253
Anders Overgaard: <i>Talemaader, Sejer og Vendinger fra Nordthy</i>	297
C. Klitgaard: <i>Slægten Toft fra Klim</i>	201
P. L. Hald: <i>Bole Madsen Brandi's Vise</i>	427
Henry E. Pedersen: <i>Agent Werner</i>	108
Til Medlemmerne, Regnskab o. s. v.....	140—301—434

Navneliste. *)

- Aakjær, Jeppe, 182, 256.
 Aarestrup, Emilie, 424.
 Abent, Louise, 38, 163, 180.
 Abildgaard, Søren, 92.
 Adriansen, Christian, 63.
 Aggerbæk, Hans, Pr., 79.
 Aggerholm, Caroline Marie, 248.
 Alfsen, Arent, 333.
 Algreen, P. 80 flg.
 Als, Andreas, 230 — Jens Frederik, 230.
 Andersdatter, Johanne Malene 33 flg. — Kirsten 340, 394 — Marren 342 — Sidsel 217.
 Andersen, Arent 37 — Jens 13, 14 — 332 — Jens Chr. 38 — 164 — Lars 382 — Mads 393 — Peder 31 — 293.
 Apoldi, Johan Christoffer 411.
 Baare, Søren Chr., 366.
 Bach, Niels Kusk P. 423.
 Baggesen, Frederikke, 230.
 Bang, Katrine Margr., 340 — Laurs Laugesen 340 — Lauge Laugesen 348.
 Banner, Erik 378.
 Bast, Charlotte Amalia 211 — Mette Pedersdtr. 356.
 Batt, Maria 359.
 Baun, Niels Christensen 214, 216.
 Beck, Cecilie Jensdtr. 224 — Charlotte Amalie 224 — Christen Jensen 225 — Jens Mogens 223 — 225 — Mogens Jensen 223, 230 — O. F., Læge 425 — Peder Toft 224.
 Bendix, Amtsprovst 67, 70, 71, 159.
 Bentzon, Pr. 80.
 Berregaard, Envold 9.
 Bertelsdatter, Inger 354.
 Bertillsen, Laust 404.
 Bircherod, Jens, Biskop 92.
 Bisgaard, Jens Bertelsen 355 — Jeppe Jensen 346 — Karen Jensdtr. 358.
 Bjørn, Oluf, Pr. 262 flg.
 Bjørndal, Lærer 75.
 Bjørnstrøm, Oluf Leopold, Læge 412.
 Bleg, Anne Margrethe 216 — Lars Larsen 215.
 Bloch, Jens, Fuldmægtig 189.
 Boelund, Hans Jensen 362.
 Boesdatter, Anne 19, 20.
 Boesen, Christen 13, 14 — Jens 115.

*) Mindre væsentlige Navne er udeladt. Af Forkortelser er brugt: Pr. = Præst; Kpl. = Kapellan; Fgd. = Foged; D. = Degn. Alle øvrige Forkortelser vil være lette at tyde.

- Bojesdatter, Maren 190.
 Bonderup, Christen Pedersen 335
 — Pr. 168.
 Bondrup, Anders Svendsen 365
 flg. — Anna Margrethe 367
 — Anne Jensdtr. 363 — 356 —
 Anne Kirstine Sørensdtr. 362
 — Helle Svendsdtr. 205 — 368
 — Jens 293 — Jens Pedersen
 356 — Jens Svendsen 354 —
 360 — Jens Sørensen 361 —
 Katrine Sørensdtr. 362 — Kir-
 sten Svendsdtr. 353 — 366 —
 367 — Laurits Andersen 367 —
 Lene Marie Sørensdtr. 361 —
 Maren Svendsdtr. 353 — Niels
 Svendsen 353 — Peder Jensen
 359 — Steffen Svendsen 365,
 Børn 365 — Svend Andersen
 366 — Svend Jensen 363 flg.
 — Søren Jensen 360.
 Bousmard, Oberst 385 flg.
 Braae, Peder, Ridefgd. 369.
 Braës, P. E. 295.
 Brahm, Peder, Pr. 367.
 Brammer, Pr. 80, 84.
 Brinch, Julius 270 — Peter Ras-
 mus 271.
 Brinchmann, J. G. 113.
 Brix, Anne Marie 356 — Anne
 Marie Mogensdtr. 350 — Chri-
 sten 358 — Christen, Kbmnd.
 359 — Christian 356 — Else
 Katrine 359 — Jens, Prokura-
 tor 358 — Jens 359 — Jeppe
 356 — 359 — Martha 356 —
 Mogens 358 — Mogens Chri-
 stensen 355 — Niels Christian,
 Kbmnd. 359 — Peder 357 — Pe-
 der Mogensen 372 — Stephanus
 357 flg.
 Brok, Esge 133.
 Brorson, Barbara Agnete 219.
 Brunborg, Marinus Jensen 248,
 252.
 Brus, Jakob Jensen 205.
 Brønderslev, Florian 119.
 Brøndlund, Birte Marie 338 — Jo-
 hanne 366.
 Brøndum, Anders 340.
 Brønsdorph, Eilert Skoleholder
 147 flg. — Peter Musketer 147
 flg.
 Buchholtz, Johannes 38, 182.
 Bærner, Landinspektør 49.
 Børgesdatter, Sofie 342.
 Callesen, Peder, Fgd. 188.
 Cantor, Dr. 35.
 Carlsen, Ane Marie Elise 232.
 Carstensen, Amtsprøvt 79.
 Christensdatter, Anne 16 — 29 —
 202 — 204 — 208 — 336 —
 337 — Else 191 — 193 — Jo-
 hanne 202 — Karen 193 — 235
 — 374 — Kirsten 193 — Ma-
 ren 17 flg. — 381 — Mar-
 grethe 203 — Mette 375 —
 Valborg 13 flg.
 Christensen, Anders, Forp. 341 —
 Andreas 254, 256 — Bolle 393
 — Bertil 381 — Christen 192
 — Hrfgd. 379 — 396 — Frands
 205 — Jens 18 — 406 — Jør-
 gen 293 — Lars 230 — 336
 flg. — Laurs 191 — Morten
 229 — Niels 13 flg. — 15, 17,
 27 — 193 — Paul 361 — Peder
 192 — 230 — 293 — Svend 336
 — Søren 202 — Therkild 150

VI.

- flg. — Thomas 293 — Thomis
 392 — Ubbe 15 — 31.
 Christoffersen, Christen 341.
 Clemmensen, Peder 334 — 370.
 Dahlerup, Apoteker 421.
 Dalhoff, Pr. 83.
 Dalsgaard, Iver 40 — I. 294.
 Daniel, Mester 411.
 David, Vilh. J., Læge 325, 424.
 Degn, Anders Nielsen 397, 399.
 Ditlevsen, Søren 250 flg.
 Dreyer, J. G. B., Pr. 137 flg.
 Dyre, Iver 381.

 Edvardsen, Jørgen 214.
 Ejlertsdatter, Karen 351.
 Endvoldsen, Jens 198 flg.
 Eneheim, Musketer 147 flg.
 Engberg, Andreas von 331.
 Eriksen, Erik 380 — Jens 261,
 265 flg., Børn 265.
 Eschisdatter, Mette 397 flg.
 Estrup, Judithe Petrine 227.

 Faarbæk, Anders Svendsen, Selv-
 ejer 339, 343 — 344 — Karen
 Andersdtr. 344 — Maren An-
 dersdtr. 345 — Peder Svendsen
 344 — Slægten 340 flg.
 Faartoft, Læge 423.
 Fabricius, N. P. 248.
 Faye, Amtmand 70,84.
 Fenger, Læge 423 flg.
 Fibiger, Mathilde 250 — Peter
 Nikolaj 249 — Vilhelm 250.
 Frandsen, Pr. 184.
 Frantz Albrecht, Hertug 384 flg.
 Friedrichsen, Peter, Birkedom-
 mer 362.
 Frensen, Oluf 348.

 Friis, Christian, Pr. 91, 102 —
 Inger Jakobsdtr. 207, 341 —
 Jakob Henriksen 207 — 341. —
 Maren Jakobsdtr. 207 — 341.
 Frost, Jens 136 flg. — Poul 137.
 Frostholm, Peder Jensen 20.
 Fruergaard, Martha Simonsen 222.
 Frøstrup, Anne 361.
 Føns, Johannes 38.

 Gaardahl 293.
 Gandrup, Richardt 184.
 Gans, Hans, Delefgd. 379.
 Gersdorff, Christoffer 386.
 Gesius, Jacob 412.
 Gert, Biskop 132.
 Gierlach, Mathias 419.
 Glarmester, Michel 198.
 Gottschalck, Chr., Læge 425.
 Graff, Clamor Engelhard 413
 Graversen, Niels 403.
 Gregersdatter Anne 375.
 Gregersen, Anders 328 flg. — 382
 — Dorthe 378 flg. — Peder 380
 flg. — Tømrrer 256.
 Griis, Jakob 380 — Ole Christen-
 sen 342.
 Grimberg, Niels, Dr. med. 411.
 Grundtvig, N. F. S. 232.
 Grønlund, Kbm. 109.
 Gundersen, Tømrrer 257.
 Gundorph, Jephine Christine 227.
 Gyldenstjerne, Ane 328 — Niels
 Pedersen 132 — Preben 4.
 Gynther, Charlotte Elisabeth 227.
 Gærup, Anders 245.

 Haagen, Casper 229.
 Hachild, Conrad 354.
 Hansdatter, Anne 203 — Dorte

VII.

- 203, 205 — Johanne 203.
 Hansen, Endvold 198 — Hans,
 Fgd. 399 — Peder 203 — Svend
 203 — Søren 203.
 Harmens, Johan Chr., Pr. 369.
 Hass, Pr. 85.
 Hatzfeldt, Melchior von 384 flg.
 Hedemark, Lars Falster 362.
 Hejberg, P. V., Læge 35, 424.
 Helverskov, Landsdommer 189.
 Henneberg, Frederik 220 — Sofie
 220.
 Hennings, Læge 422 flg.
 Henrichsen, P. 81, 422 — Tage
 376.
 Henriksen, Else 278 flg. — P.,
 Konsulent 175.
 Herforth, Karen 339.
 Hesseldahl, Karen 214 flg. —
 Skomager 245.
 Himmelstrup, Forstander 34 —
 Lærer 34, 165.
 Hjortels, Anders Christensen 364
 — Maren Andersdtr. 363.
 Holck, Baron 6.
 Hole, Axel 382.
 Holm, Johannes 118 flg.
 Honis, Maren Jørgensdtr. 414.
 Holst, Johanne Nielsdtr. 334 —
 Proprietær 136 flg.
 Hougaard, Fr., Pr. 69 — Jens
 Steffensen 217.
 Hundahl, P. Chr., Agent 308, 312.
 Hvass, Christoffer 404 — Pr. 415.
 Hviid, Lars Andersen 214 —
 Laurs, Skipper 295.
 Hyldgaard, C. 137.
 Høeg, Maren Nielsdtr. 210 —
 Margrethe Jensdtr. 338.
 Høg, Christen 386 flg. — 402 flg.
- Ilum, Mads 40 — Sigbrith 228.
 Ingemann, Magnus 38.
 Ingvarsdatter, Anne 346 — Karen
 346.
 Ingvar(d)sen, Anders 125 — 346
 — Laurids 346 — Maren Pe-
 dersdtr. 343 — 371 — Peder,
 Selvejer 357 — Peder 371 —
 343.
 Isager, Peder 40.
 Iversen, Niels 150 flg. — Steen
 207 — Sten, Forp. 341.
- Jagd, Kapt. 317 flg.
 Jacobsdatter, Inger Marie 374 —
 Rebekka 337.
 Jacobsen, Anders, Pr. 196 — Chr.
 115 — Kirstine 87 — Lars 264,
 Børn 264 — Lis 98.
 Jakobsen, E. H. 250 — Niels 223.
 Jansson, Johan 425.
 Jantzen, Biskop 67.
 Jensdatter, Anna 397 — 235 —
 353 — Anne Leonora 267 flg.
 — Bodil Marie 125 — Else 225
 — Ingeborg 343 — Kirsten 208
 — Maren 190 — 205 — 219 —
 360 — Mette 15 flg.
 Jensen, Anders 205 — 351 —
 Christen 203 — 351 — 377 —
 404 — Eschi, Herredsfgd. 391
 — Gertrud Ane 224 — Godik
 341 — Jacob 147 flg. — Jens
 13 — 27 — 190 — 205 — 336
 — 224 — Jeppe 355 — Lars 63
 — 340 — 382 — Morten 280 —
 Niels, Selvejer 368 — Niels 398
 — Peder 188 — Peder 206 —
 Peder, Dragon 342 — Svend
 202 — 203, 205 — Thomas 254

VIII.

- Thoger 396 — Tomes 13 — 15, 17 — Viggo 252.
- Jensson, Anders, Pr. 195 — Jens 198 — Matz 194 — Olluff 194, 196 — Peder, Dommer 193 — Peder, Pr. 196.
- Jeppesdatter, Maren 355 — 373 — Else 398 flg.
- Jepsen, Anders 402 — Niels 415 — Thomas 33.
- Jespersen, C. Nielsen 249.
- Jessen, Anne Lucie 362.
- Josepsdatter, Karin 188 flg.
- Jørgensen, J. F. H., Læge 424 — Karen Hesseldahl 219.
- Kaas, Enevold 186.
- Kabell, Nicolaj Toft 231 — Søren, Pr. 226.
- Kjeldsen, Jens, Pr. 21.
- Kierkegaard, Biskop 322.
- Kib, Kiib, Slægten 328 flg. — Anders 328 — A. Christensen 374 — A. Nielsen, Slægt 311 flg. — A. Nielsen 335 — Ane Christensdtr. 374 — A. Nielsdtr. 335 — 347 — Christen Andersen 332, 369 — 334 — 369 flg. — Chr. Krog Christensen 374 — Chr. Nielsen 336 — 349 — Ejler Christensen, Børn 375 — Jens Andersen 332, 333 — Karen 349 — K. Nielsdtr. 335, 337 — Lars Jensen 333 — Laurs Nielsen 329 flg. — 353 — Maren 349 — M. Andersdtr. 333 — M. Christensdtr. 343 — 357 — 371 — M. Nielsdtr. 339 — Niels, Kannik 328 — Niels 329 — N. Andersen 210 — 333 flg. — 350 — N. Christensen 374 — N. Nielsen 335, 346 — Børn 347 — 343 — N. Pedersen 329 — Niels Svendsen 348 — Peder Andersen 329 — 333 — 361 — P. Christensen 374 — Peder Nielsen 350 — Svend Nielsen 375 — 353.
- Kjeldgaard, Ellen Nielsdtr. 348 — Ingeborg 345 — Mogens Brix 357.
- Kjeldsdatter, Maren 332.
- Kjær, Christen 11 — Maren Nielsdtr. 349.
- Kjærulf, Claus G 40.
- Klim, Anne Christensdtr. 205 — Chr. Christensen 203 — 204 — Christen 293 — Chr. Christensen 252 — 373, Børn 374 — Gregers Pedersen 342 — Jens Christensen 205 — Kirsten Svendsdtr. 205 — Lars Pedersen, Pr. 341 — Laurids Gregersen 342 — Niels Christensen 204 — 205 — 368, Søskende 368 — 373 — Ole Christensen 204 — Sofie Marie 204 — Svend Christensen 204 — 225 — Svend Nielsen, Selvejer 347.
- Klingenberg, Poul 40.
- Klinger, Henrik Rudolf 410.
- Kløv, Jens, Murer 78.
- Knap, Hans Seeberg 338.
- Knudsdatter, Karin 188.
- Knudsen, Poul 316 flg. — Riis, Direktør 317.
- Koch, Gabriel, Pr. 85 — Kirstine Marie Johansdtr. 355.
- Koefod, Jens, Fysikus 219.

IX.

- Kold, Kristen 77 flg, 278 — Mikkel Kristensen 77.
 Korsbech, Jens P. 293.
 Korsgaard, Niels 15.
 Korsø, Karen Sørensdtr. 221.
 Kraft, Andreas 296.
 Krarup, N. B., Pr. 313.
 Kristensdatter Jannerup, Marie 77 flg.
 Kristensen, Marius, Dr. phil. 99.
 Krog, Anne Katrine 373 — C. Joensen 293 — Christen Joensen 357 — 371 — Christen Olesen 221 — Karen Kristensdtr. 221 — Maren 373 — Ole Pedersen 221 — Peder Christensen 374, Børn 374 — Peder Toft Christensen 222.
 Krognos, Maurids Olsen 328.
 Kronborg, Chr. Christensen 350 — 356.
 Kruse, R. H. 94.
 Krøger, Karl Hendrik, Fgd. 396.
 Kudsk, Anne Kirstine 124 — 422 flg. — Niels Pedersen 416 flg. — Niels 136 flg. — Peder Christensen 415.
 Kvolsgaard, Christen 382.
 Kvorup, Søren Laursen 360.
 Kyring, Søren 349.
- Langbein, Ane Frederikke Caroline 223.
 Langaard, Anders Laursen 293 — Kirsten Olufsdtr. 262 flg. — Oluf Pedersen 262 — Slægten 262.
 Larsdatter, Margrethe 337.
 Larsen, Christen 337 — 341 —
- Jens 340, Børn 341 — Jens 9 — Magnus, Pr. 355 — Peder 341 — Thøger 182.
 Lasdatter, Karin 188 flg.
 Lassen, Christian, Hrfgd. 212 — Johanne Frederikke 355 — Karen 355 — Kirsten 354 — Lars Christian 211 — Lars Peter 354 Laurs Chr. 293 — Otte Fred., Pr. 348 — Svend 354.
 Laug, Thøger, Sgnfgd. 150 flg — 156.
 Lauritsdatter, An 405 flg. — Anne 29 flg. — Karen 206 — Kirsten 365 — Maren 264.
 Lauridsen, Erik 378 — Jerigh 378 — Mads, Bartskær 414 flg. — Niels 22 — Nis 378 — Oluf 401 — Peder 193 flg. — 205.
 Laursen, Christen 191 — Ingvar 293 — 344 — 345 — Lars 293 — Niels 293.
 Legind, P. C. Olesen 248.
 Leth, Jens Pedersen 11 — Sejr Olsen, D. 367.
 Levigsen, Christen 202.
 Licht, H. H., Pr. 307 flg.
 Lillelund, Propr. 79.
 Lomborg, Anton 272.
 Lund, Manderup 296 — Niels Rasmussen 354 — Rasmus, Pr. 165.
 Lybecher, Anne Kirstine 269, 270 — Peter, Byfgd. 267 flg.
 Lyngø, Lars 257.
- Madelung, J. H., Pr. 313, 324.
 Madsdatter, Maren 377 — Voldborg 401.

- Madsen, Anders, Ridefgd. 404 —
 Christen 10 — 382 — Graves
 293 — Jens 14 — 374 — 380
 — Niels 293 — 293 — Niels,
 Pr. 378 — Poul 188.
 Manstrup, Anne Albrektsdtr. 212.
 Marquardsen, Morten 401.
 Matzon, Christen 193 flg. — 195
 — Niels 194 flg.
 Mettecoven, Ritmester 386 flg.
 Michelsen, C. F., Læge 414 flg.
 — Michel 10 — Mads, Fgd. 13,
 19, 21, 29 — P., Apoteker 418
 — Provst 420 — Willads 15
 flg.
 Mikkelsen, Thomas, Selvejer 368.
 Milling, Petrine Hansine 225.
 Mogensdatter, Birgitte 195 —
 Kirstine 195.
 Mogensen, Peder, Pr. 196 —
 Svend, Provst 4.
 Moldrup, Peder 6, 9, 10 — 40.
 Mortensdatter, Karen 212 — 235
 — Mette Marie 349.
 Mortensen, Jens 191 — Severin
 383.
 Mose, Ane Katrine 251.
 Mulvad, Læge 423, 425.
 Munch, Fr. Rasmussen, Pr. 341.
 Mundelov, Antoni Günther 334 —
 Johanne 334.
 Munk, Oberst 382.
 Myg, Marie 426.
 Mygind, Jørgen 40.
 Mühlendorff, Bogb. 109.
 Müller, N. Arrpø, Pr. 68 flg.
 Møller, Anne Elisabeth 357 —
 Else Nielsdtr. 226 — Jens Chri-
 stensen 359 — Niels Jensen
 220 — Poul 357 — Peder An-
 dersen 339 — Søren 335 —
 S. A., Pr. 35, 163, 167, 184.
 Neve, Eberhard 415 flg.
 Nexøe, M. A. 39, 182.
 Nicolajsen, Peder, Læge 425.
 Nielsdatter, Ane 193 — Else 364
 — Ida 367 — Johanne 249 —
 332 — Kiersten 19 flg. — Ma-
 ren 336.
 Nielsen, Anders 29 flg. — 198
 flg. — 392 — Christen 187 flg.
 — 332 — Dorothea 163 — Ja-
 kob 224 — Jens 30 — 293 —
 Mestermænd 395 — 400 — 406
 — Mads 377 — Michel 393 —
 Niels 14 — 400 — 406 flg. —
 405 — Kbmd. 22 — Delefgd. 394
 — Peder 30 — 340, Børn 340 —
 378 — 392 — Rasmus 13 —
 30 — Simen 394 — Thomis
 392 — Thomas 368.
 Ninn, Peder Nielsen 150 flg.
 Nisløv, Christoffer 411.
 Nisson, Vinhdlr. 109.
 Nymand, Christen 10.
 Nyrup, Læge 418 flg.
 Nørgaard, Carl 255 — Graves
 237, 247 — Gr. Jensen 237 —
 Jacob Svendsen, D. 349 —
 Svend Jakobsen, D. 349, Børn
 349.
 Obel, Dorte Kirstine 203 — 373
 — Peter 73 flg. — Pr. 126.
 Odgaard, P. 383.
 Oeder, Petronelle 220.
 Olesdatter, Anne 235.
 Olbricht, Chr. Gottlieb, Læge 413.

XI.

- Olsen, Mette Marie 229.
 Ollufsen, Las 406 flg.
 Opitius, Dorothea Kirstine 102 —
 S. P., Pr. 102.
 Osmundsdatter, Anne 213.
 Overgaard, Prokurator 157 —
 Christen 226.
 Ovesen, Jens 15 — 356.
- Paludan-Müller, Pr. 313.
 Peder, Ladefgd. 9.
 Pedersdatter, An 405 flg. — Dorte
 340 — Else 333 — Hedvig 371
 — Helvig 357 — Inger Ca-
 thrine 237 — Karen 212 — 351
 — Maren 332.
 Pedersen, Christen 293 — 381 —
 336 — C. Søltoft 252 — Frede-
 rik 137 — 222 — Hans 202 —
 342 — Jens 342 — 194, 197
 — Laurs 293 — Mads 396
 — Mogens 13 — Niels, Kbmd.
 350 — (Kiib) Niels 351 — Pe-
 der 336 — Svend 257 — 332 —
 342 — (Kiib) Svend 351.
 Peitersen, Christen 382
 Persdatter, Maren 193.
 Perszen, Sane 377.
 Petersen, H. P. 249 — N. M. 105.
 Petter, Mester 17.
 Pind, Christen 346 — Chr. Chri-
 stensen 354 — Karen Christens-
 datter 345.
 Podemester, Niels 398 flg.
 Poulsdatter, Anne 235.
 Poulsen, Christen 394.
 Poulsen, Anders 189 — Christen,
 Forvalter 20 — Jens 150 flg.
 — Pr. 404 — Mads 356.
 Povelsen, Amor 198.
- Priest, Kaptein 31.
 Raasløff, H. I. A. 232.
 Rafn, Chr. Aagaard, Læge 231.
 Ramløse, Carl F., Læge 425.
 Randrup, Fysikus 71.
 Rantzau, Johan 396, 399.
 Rasch, Frederik, Pr. 355.
 Rasmusdatter, Margrethe Katrine
 350.
 Rasmussen, Christian, Læge 424.
 Raun, Jørgen Jensen 348.
 Reenberg, Provst 263.
 Resen, Jomfru 115.
 Ring, Jørgen 40, 53.
 Rips, Johan Vilh., Læge 413.
 Rod, Jens 37 — Peder Laursen
 353.
 Roed, Christen 381 — Niels 381.
 Rolighed, Jens 37.
 Rud, Erik 4.
 Rysgaard, Chr. J. 248 — Jens 14.
 Rørdam, Valdemar 258.
- Sager, Andreas, Læge 416.
 Sahl, Christen, Kbmd. 338 — Ma-
 ren 338.
 Salmandsen, Peder 14.
 Saltum, Simon Jepsen 360.
 Sand, Anders Laursen 344 —
 Bertel Chr., Kbmd. 345 — Jens
 Thomsen 220 — Lars Jensen
 344 — Maren 345.
 Sattelmeyer, Peder 410.
 Schandorph, Holger Sørensen, Pr.
 13 flg.
 Schatter, Christen 393.
 Schou, Karen Marie Christensdtr.
 221.
 Schouw, U. F. R., Byfgd. 312.

XII.

- Schinnerup, Peder M., Pr. 228.
 Schlick, Feltmarskal 384.
 Schløsselberg, Anne Johanne 355.
 Schmedes, P. A. V., Læge 424.
 Schmidt, Johan Georg 411 —
   Lene Hansdtr. 361.
 Schousboe, Biskop 172.
 Schreder, Jens Thyboe 394.
 Schütten, I. R. 246.
 Schytt, Jens Jensen 397 flg.
 Seidelin, Fr. 413.
 Selle, Hedvig Brochenhuis 40.
 Simonsdatter, Ane Marie Sibille
   333.
 Skjoldborg, Christian 161, 168 —
   Johan 33, 160, 256 — Niels 161
   flg. — Thomas 161.
 Skræm, Peder 293.
 Skræppenberg, Peder Larsen 80,
   279.
 Smed, Thomas 293.
 Smidt, Lærer 163, 165.
 Sneker, Mads Jensen 396.
 Sommer, Jesper Bartholin 361 —
   Niels 40.
 Sonezen, Palle, Pr. 376.
 Sonnesen, Christen 205.
 Sparre, Jacob 15 flg.
 Stadel, Andreas 288 — Frederik
   Hauch 228 — Jens, Kammerr.
   228 — 421.
 Staxild, Casper 382.
 Steensen, Rasmus de, Byfgd. 270.
 Steffensdatter, Maren 375.
 Steffensen, Svenning 342.
 Stephanus, Christoffer 410.
 Stæhr, Niels Chr. 136 flg.
 Sund, Anna Sofie 222.
 Sundby, Birgitte 216 — Lars 216.
 Svendsdatter, Anne 202 — 205 —
   208 — 336 — 342 — Else 343
   — 346, Børn 347 — 348 —
   Helle 336 — 367 — Karen 202
   — Kirsten 343 — Marta 388.
 Svendsen, Anders 336 — 351 —
   Christen 18 — Ender 336 —
   Niels 13 — 30.
 Svindt, Christen 339 — Jakob,
   Kbmd. 339 — Jorgen J., Kbmd.
   338 — Lars 339 — Maren 339.
 Søre, P. L., Pr. 63.
 Sørensdatter, Maren 236 — 405
   flg. — Margrethe 220.
 Sørensen, Chr., Provst 81 flg. —
   Jens 403 — Niels 38 — Niels,
   Skipper 166 — Niels 394 — P.
   Chr. 250.
 Taarup, Chr. Chr. 293.
 Tagesen, Henrik 132.
 Taig, Ritmester 385.
 Terndrup, Janus M. 232.
 Therkilsen, Clemed 188.
 Thomasdatter, Karen 33 — Ma-
   lene 368 — Zidsel Kjerstine 33.
 Thomsen, Jens 340.
 Thott, Tage 402.
 Thøgersdatter, Anne 393.
 Thøgersen, P. K. 250.
 Thura, Laurids L., Pr. 363, Børn
   363.
 Toft, Agathe, Christine 230 —
   Agnete Katrine 232 — Anders
   Laursen 208 — Anders Larsen
   216 — Anine Olivia 231 —
   Anne Margrethe 204 — Larsdtr.
   216 — Anne Margrethe 225 —
   Anne Marie 230 — Anton So-
   fus 222 — Brix Chr. 234 —
   Casper Alvild 231 — Cecilie

XIII.

Larsdr. 229 — Charlotte Amalie 220 — 223, 230 — Christen Jensen 230, Børn 234 — Christen Laursen 342 — Christian 222 — Christian Peter 221, Børn 221 — Chr. Chr. 234 — Chr. Nielsen 234 — Chr. Laursen 208 — Christiane Marie 226 — Christine Petrea 222 — Dorte Margrethe 217 — 220 — Elvine Charlotte Adolphine 231 — Evan Mogens J. 223 — Frederik Bast 225 — Harald Peter Nicolaj 232 — Haralda Judithe 232 — Helene Kristine 222 — Helle Kristine 221 — Hjalmar 222 — Indiana 229 — Jakob Pedersen 210 — Jenny Alvilde 231 — Jens Jakobsen 217 — Jens Larsen 235, Børn 235 — Jens Laursen 208 — Jens Pedersen 334 — 210 — Johan 222 — Johan Christian, Kbmd 222 — Johanne Pedersdr. 215 — Karen 228 — Karen Jakobsdr. 217 — Katrine Marie 223 — Kirstine Pedersdr. 220 — Lars 40 — 227 — Lars Christian 226 — Lars Pedersen 235 — Lars Thomsen, Børn 235 — Laurids Nielsen 212 — Laurs Jensen 206 — Laurs Pedersen 213 flg. — 219, Børn 228 — Maren Pedersdr. 220 — Marie Pedersdr. 216 — Mette Marie 228 — Nicolaj 218 flg. — Nicolaj Peter Georg 227 — Nicolette Andriette 226 — Niels Larsen 229, Børn 233 — Niels Laursen 208 — Niels Pedersen 213 — 220

— Ole Adolf B. 227 — Peder Evan, Læge 222 — Peder Jakobsen 217 — Peder Jensen 206 — 217 — 341 — Peder Larsen 228, Børn 233 — Peder Laursen 209 — 342 — Peder Nielsen 236 — Poul Chr. 236, Søsken 236 — Svend 208 — 342. Tomisson, Jens 103 flg. Thorchelsen, Gertrud Ane 229. Torup, Chr. Chr. 204 — Christen Thomsen 373 — Dorte Christensdr. 207 — 341 — Karen Christensdr. 217 — Karen Hansdr. 341 — Kirsten Hansdr. 342 — Maren Pedersdr. 337 — Margrete Pedersdr. 209 — Jens Hansen 342. Tostrup, Helvig Stiesdr. 338. True, Peder 231. Truelsdatter, Christine 338. Tømmermand, Erik 127. Ubbis, Else 377. Ustvoldt, J. C. 425. Vestergaard, Chr. Larsen 338 — Chr. Nielsen 367 — Jens Chr. 337 — Lars Chr., Kbmd. 337 — Lars Larsen 338 — Michael Haeg 338 — Niels Chr. 335, Slægt 336 flg. — Ole Christensen 373 — Peder Larsen 338. Westergaard, Ane Larsdr. 338 — Dorte Larsdr. 339 — Else Sofie Larsdr. 339 — Jens Larsen, Kbmd. 339 — Jørgen Larsen 339 — Lars 373 — Lars Larsen 373 — Margrete Larsdr.

XIV.

- 338 — Mikkel Larsen 339.
 Vinter, Anne Jakobsdtr. 368 —
 Jakob Thomsen 367 — Svend
 Jakobsen 368.
 Vogelius, Anania Elise 307 flg.
 Wedbye, Erik, Lærer 67 flg.
 Weise, Laurids Fr., Maler 366,
 Børn 366.
 Werlauff, C. 99.
 Werner, J. W., Agent 108 flg.
 Wesenberg, Th. N., Pr. 275.
 Westerholdt, Landinspektør 42,
 59.
 Westenholtz, Prokurator 157.
 Willadsen, Christen 30 — Poul
 29 flg. — Laurids 27.
 Willemoes, N. P. V., Læge 421.
 Wilsbech, Helmiche Margrete 231.
 Wilsbøl, Poul, Sognefgd. 136 flg.
 Wind, Maren Cramer 355.
 Winther, Anders Thomsen 345 —
 Chr. Andersen 345 — Jakob
 Andersen 343 — Jakob Svend-
 sen 343 — Kirstine Svendsdtr.
 366 — Svend Bondrup, Kbmnd.,
 367 — Svend Jakobsen 343.
 Wittendorf, Anton Iver, Læge 416,
 420 — Elisabeth Frederikke
 421.
 Wolf, Just Jakobsen 207 — 341
 — Mads Sørensen, Birkefgd.
 342, 351 — Mette 351.
 Worm 89, 97.
 Wrensted, Søren Nielsen 362,
 Børn 362 flg.
 Wulff, Charlotte Dortea 231.
 Yde, Mathias Wagaard 361.
 Zadelmager, Hans Justesen 398.
 Ziegler, Christian 413.
 Zitcher, Ulrik 370.
 Ørsnæs, Chr. Nielsen 40, 52.
 Østergaard, Niels Nielsen 293.
-

Historisk Samfund for Thy og Han Herred.

Medlemskontingentet er 3 Kr.

Nye Medlemmer kunne ved Henvendelse til Redaktør Lustrup eller Viceinspektør Hald erholde tidligere udgivne Aarbøger til nedsat Pris. Af ældre Aarbøger findes kun 1910, 1915 og 1916. Fra 1925—1940 findes kun en lille Beholdning med Undtagelse af 1935. „Af Thisted Købstads Historie“, der udgaves som Aarbog 1924, kan faas til nedsat Pris 3 Kr.

Medlemmer af Historisk Samfund kan til halv Pris erholde følgende Skrifter:

Fortid og Nutid, udgivet af Dansk historisk Fællesforening.

Fra Nationalmuseets Arbejdsmark, i hvilket Nationalmuseets Mænd fortæller om nye Fund og Iagttagelser.

E. Kroman: *Skriftens Historie i Danmark* fra Reformationen til Nutiden. Bogladepris 6 Kr., for Medlemmer 3,60.

Skriftprøve fra Reformationen til Midten af 19. Aarh. 44 Tavler med Tekstlæsning. Bogladepris 4,75 Kr. for Medlemmer 2,75.

Bestyrelsen for Thisted Museum.

Viceinspektør P. L. Hald, Formand og Museumsbestyrer. Arkitekt J. Foged, Thisted. Lærer V. K. Henriksen, Ø. Vandet. Direktør Richard Hove, Thisted. Lærer J. C. Jacobsen, Øsløs. Redaktør Lustrup, Thisted, Kasserer. Sygehuslæge Toft, Vestervig.
